ชุดวิชา

ลูกเสือ กศน.

รหัสรายวิชา สค12025

รายวิชาเลือกบังคับ ระดับประถมศึกษา

ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

หน่วยงานหรือสถานศึกษา

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
เอกสารทางวิชาการ ลำดับที่ 8/2561

ชุดวิชา
ลูกเสือ กศน.

รหัสรายวิชา สค12025

รายวิชาเลือกบังคับ ระดับประถมศึกษา

ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025 รายวิชาเลือกบังคับ ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับลูกเสือกับการพัฒนา การลูกเสือไทย การลูกเสือโลก คุณธรรมจริยธรรมของลูกเสือ วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ลูกเสือ กศน.กับการพัฒนา ลูกเสือ กศน.กับจิตอาสาและการบริการ การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม ทักษะลูกเสือ ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ การปฐมพยาบาล การเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย และการฝึกปฏิบัติการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย และชุดวิชานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักเสียสละ สร้างความสามัคคี บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญเนื้อหา ที่ให้การสนับสนุนองค์ความรู้เพื่อประกอบการนำเสนอเนื้อหา รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำชุดวิชา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดวิชานี้จะเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน กศน. และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเห็นคุณค่าต่อไป

สำนักงาน กศน.
มิถุนายน 2561

คำแนะนำการใช้ชุดวิชา
ลูกเสือ กศน.

ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025 รายวิชาเลือกบังคับ ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ชุดวิชา ประกอบด้วย โครงสร้างของชุดวิชา โครงสร้างของหน่วยการเรียนรู้ เนื้อหา และกิจกรรมเรียงลำดับตามหน่วยการเรียนรู้

ส่วนที่ 2 สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบหลังเรียน เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เฉลย/แนวคำตอบกิจกรรมเรียงลำดับตามหน่วยการเรียนรู้

วิธีการใช้ชุดวิชา

ให้ผู้เรียนดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดโครงสร้างชุดวิชาโดยละเอียด เพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าต้องเรียนรู้เนื้อหาในเรื่องใดบ้างในชุดวิชานี้

2. วางแผนเพื่อกำหนดระยะเวลาและจัดเวลาที่ผู้เรียนมีความพร้อมจะศึกษาชุดวิชาเพื่อให้สามารถศึกษารายละเอียดของเนื้อหาได้ครบทุกหน่วยการเรียนรู้ พร้อมทำกิจกรรมตามที่กำหนดให้ทันก่อนสอบปลายภาค

3. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนของชุดวิชาตามที่กำหนดเพื่อทราบพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน โดยให้ทำลงในสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชาลูกเสือ กศน. และตรวจสอบคำตอบจากเฉลยแบบทดสอบท้ายเล่ม

4. ศึกษาเนื้อหาในชุดวิชาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้อย่างละเอียดให้เข้าใจ ทั้งในชุดวิชาและสื่อประกอบ (ถ้ามี) และทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ให้ครบถ้วน

5. เมื่อทำแต่ละกิจกรรมเรียบร้อยแล้วผู้เรียนสามารถตรวจสอบคำตอบได้จากแนวตอบ/เฉลยท้ายเล่มของสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ หากผู้เรียนยังทำกิจกรรมไม่ถูกต้องให้ผู้เรียนกลับไปทบทวนเนื้อหาสาระในเรื่องนั้น ๆ ซ้ำจนกว่าจะเข้าใจ

6. เมื่อศึกษาเนื้อหาสาระครบทุกหน่วยการเรียนรู้แล้วให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนและตรวจสอบคำตอบจากเฉลยท้ายเล่ม ว่าผู้เรียนสามารถทำแบบทดสอบได้ถูกต้องทุกข้อหรือไม่หากข้อใดยังไม่ถูกต้องให้ผู้เรียนกลับไปทบทวนเนื้อหาสาระในเรื่องนั้นให้เข้าใจอีกครั้ง

ข้อแนะนำ ผู้เรียนควรทำแบบทดสอบหลังเรียนให้ได้คะแนนมากกว่าแบบทดสอบก่อนเรียน และควรได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของแบบทดสอบทั้งหมด เพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถสอบปลายภาคผ่าน

7. หากผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาและทำกิจกรรมแล้วยังไม่เข้าใจ ผู้เรียนสามารถสอบถามและขอคำแนะนำได้จากครูหรือค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติมได้

8. ในการเรียนรู้ชุดวิชาลูกเสือ กศน. เล่มนี้ จะเน้นการเรียนรู้เนื้อหาและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ส่วนการฝึกทักษะประสบการณ์จะมุ่งเน้นในการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเข้าค่ายลูกเสือ เพื่อทดสอบความถูกต้องในการปฏิบัติแต่ละกิจกรรม

หมายเหตุ : การทำแบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังเรียน และทำกิจกรรมท้ายเรื่องในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนตอบคำถาม โดยเขียนลงในสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา

การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

ผู้เรียนอาจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้จากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่เผยแพร่ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องและศึกษาจากผู้รู้ เป็นต้น

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้เรียนต้องวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้

1. **ระหว่างภาค** วัดผลจากการทำกิจกรรมหรืองานที่ได้รับมอบหมายระหว่างเรียน
2. **ปลายภาค** วัดผลจากการทำข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาค

โครงสร้างชุดวิชา
ลูกเสือ กศน.
สาระการพัฒนาสังคม

มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ

1. มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมืองการปกครองในท้องถิ่น ประเทศ นำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ เพื่อความมั่นคงของชาติ

2. มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และสืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ของท้องถิ่น และประเทศไทย

3. มีความรู้ ความเข้าใจ ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย กฎหมายเบื้องต้น กฎระเบียบของชุมชน สังคม และประเทศ

4. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการพัฒนาชุมชน สังคม และวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม

ตัวชี้วัด

1. อธิบายสาระสำคัญของการลูกเสือ
2. อธิบายความสำคัญของการลูกเสือกับการพัฒนา
3. ยกตัวอย่างความเป็นพลเมืองดีของลูกเสือ
4. อธิบายประวัติลูกเสือไทย
5. อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคณะลูกเสือแห่งชาติ
6. อธิบายประวัติผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก
7. อธิบายความสำคัญขององค์การลูกเสือโลก
8. อธิบายคำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ
9. อธิบายคุณธรรม จริยธรรมจากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ
10. อธิบายความหมายและความสำคัญของวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย
11. อธิบายผลกระทบจากการขาดวินัยและการขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย
12. ยกตัวอย่างแนวทางการเสริมสร้างวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

13. อธิบายความเป็นมาและความสำคัญของลูกเสือ กศน.
14. อธิบายลูกเสือ กศน. กับการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม
15. อธิบายบทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม
16. อธิบายความหมายและความสำคัญของจิตอาสา และการบริการ
17. อธิบายหลักการของจิตอาสา และการบริการ
18. อธิบายและนำเสนอวิธีการปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสา และการบริการ
19. อธิบายความหมายและความสำคัญของโครงการ
20. อธิบายลักษณะของโครงการ
21. อธิบายองค์ประกอบของโครงการ
22. เขียนโครงการตามขั้นตอนการเขียนโครงการ
23. อธิบายขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ
24. อภิปรายและสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการเพื่อการนำเสนอ
25. อธิบายความหมายและความสำคัญของแผนที่ – เข็มทิศ
26. อธิบายวิธีการใช้เข็มทิศ
27. อธิบายความหมาย และความสำคัญของเงื่อนเชือก
28. ผูกเงื่อนเชือกได้ถูกต้อง
29. อธิบายความหมาย และความสำคัญของความปลอดภัยในการเข้าร่วม กิจกรรมลูกเสือ
30. อธิบายและยกตัวอย่างการเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ
31. สาธิตสถานการณ์การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วม
32. กิจกรรมลูกเสือ
33. อธิบายและยกตัวอย่างการปฏิบัติตนตามหลักความปลอดภัย
34. อธิบายความหมาย และความจำเป็นของการปฐมพยาบาล
35. อธิบายและยกตัวอย่างวิธีการปฐมพยาบาลกรณีต่าง ๆ
36. อธิบายการวัดสัญญาณชีพและการประเมินเบื้องต้น
37. อธิบายความหมาย วัตถุประสงค์ และหลักการของการเดินทางไกล
38. อธิบายและสาธิตการบรรจุเครื่องหลังสำหรับการเดินทางไกล

39. อธิบายความหมาย วัตถุประสงค์ และหลักการของการอยู่ค่ายพักแรม
40. อธิบายและยกตัวอย่างชีวิตชาวค่าย
41. อธิบายและสาธิตวิธีการจัดการค่ายพักแรม
42. วางแผนและปฏิบัติกิจกรรมการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่ายทุกกิจกรรม
43. ใช้ชีวิตชาวค่ายร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรมได้อย่างสนุกสนานและมีความสุข

สาระสำคัญ

ลูกเสือ กศน. ระดับประถมศึกษา เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับลูกเสือกับการพัฒนา การลูกเสือไทย การลูกเสือโลก คุณธรรม จริยธรรมของลูกเสือ วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา ลูกเสือ กศน. กับจิตอาสา และการบริการ การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม ทักษะลูกเสือ ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ การปฐมพยาบาล การเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย และการฝึกปฏิบัติการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย เน้นการฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะ โดยนำหลักการและคำปฏิญาณของลูกเสือมาสร้างวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการบริการไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตของตนเองและชุมชนต่อไป

ขอบข่ายเนื้อหา

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ลูกเสือกับการพัฒนา
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การลูกเสือไทย
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การลูกเสือโลก
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 คุณธรรม จริยธรรมของลูกเสือ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ลูกเสือ กศน. กับจิตอาสา และการบริการ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 ทักษะลูกเสือ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 11 การปฐมพยาบาล

หน่วยการเรียนรู้ที่ 12 การเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 13 การฝึกปฏิบัติการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

จำนวนหน่วยกิต

จำนวน 2 หน่วยกิต

กิจกรรมเรียนรู้

1. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ในสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา และตรวจสอบคำตอบจากเฉลยท้ายเล่ม
2. ศึกษาเนื้อหาสาระในหน่วยการเรียนรู้ทุกหน่วย
3. ทำกิจกรรมตามที่กำหนด ในสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา และตรวจสอบคำตอบจากเฉลยท้ายเล่ม
4. ทำแบบทดสอบหลังเรียน ในสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา และตรวจสอบคำตอบจากเฉลยท้ายเล่ม

การประเมินผล

1. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน
2. ทำกิจกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้
3. เข้าร่วมกิจกรรมการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย
4. เข้ารับการทดสอบปลายภาค

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
คำแนะนำการใช้ชุดวิชา	
โครงสร้างชุดวิชา	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ลูกเสือกับการพัฒนา	**1**
เรื่องที่ 1 สาระสำคัญของการลูกเสือ	3
เรื่องที่ 2 ความสำคัญของการลูกเสือกับการพัฒนา	5
เรื่องที่ 3 ความเป็นพลเมืองดีของลูกเสือ	7
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การลูกเสือไทย	**10**
เรื่องที่ 1 ประวัติลูกเสือไทย	12
เรื่องที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคณะลูกเสือแห่งชาติ	16
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การลูกเสือโลก	**20**
เรื่องที่ 1 ประวัติผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก	22
เรื่องที่ 2 องค์การลูกเสือโลก	27
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 คุณธรรม จริยธรรมของลูกเสือ	**29**
เรื่องที่ 1 คำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ	30
เรื่องที่ 2 คุณธรรม จริยธรรมจากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ	32
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย	**35**
เรื่องที่ 1 วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย	36
เรื่องที่ 2 ผลกระทบจากการขาดวินัย และการขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย	37
เรื่องที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย	37
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา	**40**
เรื่องที่ 1 ลูกเสือ กศน.	42
เรื่องที่ 2 ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม	43
เรื่องที่ 3 บทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ลูกเสือ กศน. กับจิตอาสา และการบริการ	**47**
เรื่องที่ 1 จิตอาสา และการบริการ	49
เรื่องที่ 2 หลักการของจิตอาสา และการบริการ	49
เรื่องที่ 3 วิธีการปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสาและการบริการ	50
หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม	**53**
เรื่องที่ 1 โครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม	55
เรื่องที่ 2 ลักษณะของโครงการ	56
เรื่องที่ 3 องค์ประกอบของโครงการ	57
เรื่องที่ 4 ขั้นตอนการเขียนโครงการ	58
เรื่องที่ 5 การดำเนินงานตามโครงการ	62
เรื่องที่ 6 การสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการเพื่อการนำเสนอ	62
หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 ทักษะลูกเสือ	**65**
เรื่องที่ 1 แผนที่ – เข็มทิศ	67
เรื่องที่ 2 วิธีการใช้แผนที่ – เข็มทิศ	71
เรื่องที่ 3 เงื่อนเชือก	77
หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ	**83**
เรื่องที่ 1 ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ	85
เรื่องที่ 2 การเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ	85
เรื่องที่ 3 การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุความไม่ปลอดภัย ในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ	86
เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามหลักความปลอดภัย	88
หน่วยการเรียนรู้ที่ 11 การปฐมพยาบาล	**90**
เรื่องที่ 1 การปฐมพยาบาล	92
เรื่องที่ 2 วิธีการปฐมพยาบาลกรณีต่าง ๆ	92
เรื่องที่ 3 การวัดสัญญาณชีพและการประเมินเบื้องต้น	106

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ 12 การเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย	**108**
เรื่องที่ 1 การเดินทางไกล	110
เรื่องที่ 2 การอยู่ค่ายพักแรม	112
เรื่องที่ 3 ชีวิตชาวค่าย	113
เรื่องที่ 4 วิธีการจัดการค่ายพักแรม	127
หน่วยการเรียนรู้ที่ 13 การฝึกปฏิบัติการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย	**130**
เรื่องที่ 1 การวางแผนปฏิบัติกิจกรรมการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย	132
1) กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม และอุดมการณ์ลูกเสือ	
2) กิจกรรมสร้างค่ายพักแรม	
3) กิจกรรมชีวิตชาวค่าย	
4) กิจกรรมฝึกทักษะลูกเสือ	
5) กิจกรรมกลางแจ้ง	
6) กิจกรรมนันทนาการ และชุมนุมรอบกองไฟ	
7) กิจกรรมนำเสนอผลการดำเนินงาน ตามโครงการที่ได้ดำเนินการมาก่อนการเข้าค่าย	
เรื่องที่ 2 การใช้ชีวิตชาวค่ายร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรมได้อย่างสนุกสนาน และมีความสุข	137
บรรณานุกรม	**138**
คณะผู้จัดทำ	**146**

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1
ลูกเสือกับการพัฒนา

สาระสำคัญ

การลูกเสือทั่วโลกมีจุดประสงค์ร่วมกัน มีหลักการ วิธีการ และอุดมการณ์เดียวกัน คือ การพัฒนาศักยภาพบุคคลให้เป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบใน**การพัฒนาตนเอง** ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา สังคม ความรู้ อาชีพและสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบใน**การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล** เพื่อทำความรู้จักกัน สามารถอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รวมทั้งมีความรับผิดชอบใน**การพัฒนาสัมพันธภาพภายในชุมชนและสังคม** เมื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม สุขภาพอนามัย การศึกษา การมีงานทำ มีรายได้เพียงพอในการครองชีพ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมที่จะให้ “บริการ” ตามทัศนะของการลูกเสือ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม สถานภาพ และขีดความสามารถของตนเอง

ตัวชี้วัด

1. อธิบายสาระสำคัญของการลูกเสือ
2. อธิบายความสำคัญของการลูกเสือกับการพัฒนา
3. ยกตัวอย่างความเป็นพลเมืองดีของลูกเสือ

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 สาระสำคัญของการลูกเสือ

1.1 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาลูกเสือ

1.2 หลักการสำคัญของการลูกเสือ

เรื่องที่ 2 ความสำคัญของการลูกเสือกับการพัฒนา

2.1 การพัฒนาตนเอง

2.2 การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2.3 การพัฒนาสัมพันธภาพภายในชุมชนและสังคม

เรื่องที่ 3 ความเป็นพลเมืองดีของลูกเสือ

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 2 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 สาระสำคัญของการลูกเสือ

1.1 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาลูกเสือ

การลูกเสือทั่วโลก มีจุดประสงค์ร่วมกัน มีหลักการเดียวกัน มีวิธีการในแนวเดียวกัน และมีอุดมการณ์เดียวกัน คือ การพัฒนาศักยภาพบุคคลให้เป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น มีความรับผิดชอบในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เพื่อทำความรู้จักกัน มีความเป็นเพื่อน เป็นพี่ เป็นน้องกัน เพื่อสร้างมิตรภาพและความเข้าใจที่ดีต่อกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นพวกเดียวกัน ไม่แตกแยกกัน และเป็นพลังที่จะก่อให้เกิดความสงบสุขและความสันติสุขในฐานะของความเป็นพลเมืองดี

ขบวนการลูกเสือทั่วโลก เป็นขบวนการที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของบุคคล ทุกเพศ ทุกวัย และทุกฐานะ ให้ได้รับการพัฒนาในทุกด้าน กล่าวคือ

การพัฒนาทางกาย เพื่อให้มีร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรง เพียบพร้อมด้วยสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ โดยการส่งเสริมการใช้ชีวิตกลางแจ้ง

การพัฒนาทางจิตใจ เพื่อให้มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต โดยยึดคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ เป็นหลักประจำใจและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อให้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด พึ่งตนเองได้ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการกระทำร่วมกัน

การพัฒนาทางสังคม เพื่อให้มีจิตสาธารณะ คิดดี ทำดี และมีความเป็นพลเมืองดี สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น

สำหรับการลูกเสือไทย คณะลูกเสือแห่งชาติ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาลูกเสือ เพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคี มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติ

แนวทางการพัฒนาลูกเสือ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ มีดังนี้

1) ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และพึ่งตนเอง
2) ให้ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
3) ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์
4) ให้รู้จักทำการฝีมือ และฝึกฝนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
5) ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศชาติ

1.2 หลักการสำคัญของการลูกเสือ

การลูกเสือทั่วโลก ยึดหลักการสำคัญเดียวกัน เพื่อการไปสู่อุดมการณ์ของการลูกเสือ ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางเดียวกัน

อุดมการณ์ของการลูกเสือ หรือจุดหมายปลายทางของการลูกเสือ คือ การพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้เป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

วิธีการที่จะบรรลุถึงอุดมการณ์ หรือจุดหมายปลายทางของการลูกเสือ คือ การจัดกิจกรรมที่สนุกสนาน ดึงดูดใจ โดยอาศัยคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ เป็นหลักในการสร้างความเข้าใจ เพื่อนำสู่การปฏิบัติที่เน้นให้เห็นว่า พลเมืองดี ต้องเป็นผู้คิดดี ทำดี มีจิตสาธารณะ และบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ผิวพรรณ วรรณะ และไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมือง หรือไม่เกี่ยวข้องกับลัทธิการเมืองใด

หลักการสำคัญของการลูกเสือ คือ การอาสาสมัครทำงาน การพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้เป็นพลเมืองดี ภายใต้พื้นฐาน ดังนี้

1) มีหน้าที่ต่อศาสนาที่ตนเคารพนับถือ
2) มีความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง
3) มีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง
4) เข้าร่วมในการพัฒนาสังคมด้วยการยกย่อง และเคารพในเกียรติของบุคคลอื่น
5) ช่วยเสริมสร้างสันติภาพความเข้าใจอันดี เพื่อความมั่นคงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วโลก

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 สาระสำคัญของการลูกเสือ
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 ความสำคัญของการลูกเสือกับการพัฒนา

2.1 การพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเอง หมายถึง ความต้องการของบุคคลในการพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนจากที่เป็นอยู่ให้มีความรู้ ความสามารถและพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เพิ่มขึ้น ดีขึ้นในทุกด้าน ได้แก่ การพัฒนาทางกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา สังคม ความรู้ อาชีพ และสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การพัฒนาทางกาย หมายถึง การพัฒนาสุขภาพ อนามัย ให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง รวมถึงการพัฒนาบุคลิกภาพ กริยาท่าทาง การแสดงออก การใช้น้ำเสียง วาจา การใช้คำพูดในการสื่อความหมาย และการแต่งกายที่สะอาด เหมาะสมกับกาลเทศะ เหมาะกับรูปร่างและผิวพรรณ

2) การพัฒนาทางจิตใจ หมายถึง การพัฒนาเจตคติที่ดี หรือความรู้สึกที่ดี หรือการมองโลกในแง่ดี รวมถึงการพัฒนาสุขภาพจิตของตนเองให้อยู่ในสถานการณ์ที่เป็นปกติและเป็นสุข โดยมีคุณธรรมเป็นหลักในการพัฒนาจิตใจ

3) การพัฒนาทางอารมณ์ หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการควบคุมความรู้สึก นึกคิด การควบคุมอารมณ์ที่เป็นโทษต่อตนเองและผู้อื่น โดยมีธรรมะเป็นหลักพัฒนาทางอารมณ์

4) การพัฒนาทางสติปัญญา หมายถึง การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง การพัฒนาความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การพัฒนากระบวนการทางความคิดเชิงวิเคราะห์ การตัดสินใจด้วยความเฉลียวฉลาดและมีไหวพริบปฏิญาณ ภูมิคุ้มกันที่ดีในตน และมีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ และมีเหตุผลที่ดี

5) การพัฒนาทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความเป็นพลเมืองดี คิดดี ทำดี มีจิตสาธารณะ สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6) การพัฒนาทางความรู้ หมายถึง การพัฒนาความรอบรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า สามารถนำเทคโนโลยีที่มีอยู่มาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7) การพัฒนาทางอาชีพ หมายถึง การพัฒนาทักษะฝีมือ ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญการทางอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยการฝึกทักษะฝีมือ

8) การพัฒนาสิ่งแวดล้อม หมายถึง การกระตุ้น และรักษา ตลอดจนแสวงหาแนวทาง ที่จะทำให้สิ่งแวดล้อม มีความยั่งยืน ด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในคุณค่า และการดูแลรักษา

2.2 การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง ความผูกพัน ความเกี่ยวข้องเป็นกระบวนการติดต่อเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อทำความรู้จักกันโดยวัตถุประสงค์ร่วมกันด้วยความเต็มใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน อาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา และใจ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจไม่จำกัดแน่นอน สามารถอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ให้เกิดขึ้นโดยอาศัยความอดทนในการอยู่ร่วมกัน

การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มที่ตนเอง ดังนี้

1) รู้จักปรับตนเองให้มีอารมณ์หนักแน่น ไม่หวาดระแวง ไม่อ่อนแอหรือแข็งกระด้าง ไม่เปลี่ยนแปลงหรือผันแปรง่าย

2) รู้จักปรับตนเองให้เข้ากับบุคคล และสถานการณ์ รวมทั้งยอมรับและปฏิบัติตามกฎ กติกา ระเบียบต่าง ๆ รู้จักบทบาทของตนเอง

3) รู้จักสังเกต รู้จด และรู้จำ การสังเกตจะช่วยให้เราสามารถเข้ากับทุกคน ทุกชั้น ทุกเพศ และทุกวัยได้ดี

4) รู้จักตนเองและประมาณตน ช่วยให้คนลดทิฐิ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น ซึ่งช่วยสร้างความพึงพอใจให้แก่กัน

5) รู้จักสาเหตุและใช้เหตุผลต่อผู้อื่น ช่วยลดความวู่วาม ทำให้การคบหากันไปด้วยดี

6) มีความมั่นใจในตนเอง และเป็นตัวของตัวเอง

2.3 การพัฒนาสัมพันธภาพภายในชุมชนและสังคม

การพัฒนาสัมพันธภาพภายในชุมชนและสังคม หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม สุขภาพอนามัย การศึกษา การมีงานทำ มีรายได้เพียงพอในการครองชีพ ประชาชนได้รับความเสมอภาค ความยุติธรรม มีคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทุกขั้นตอนอย่างมีระบบ

การพัฒนาสัมพันธภาพภายในชุมชนและสังคม จำเป็นต้องเริ่มต้นที่ตนเอง โดย

1) พัฒนาบุคลิกภาพให้ผู้พบเห็นเกิดความชื่นชมและประทับใจด้วยการพูดและกิริยาท่าทาง

2) พัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกด้วยความจริงใจ ใจกว้าง ใจดี

3) ให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ในกิจกรรมและงานส่วนรวมด้วยความมีน้ำใจและเสียสละ

4) ให้คำแนะนำหรือเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5) ร่วมแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในสังคมให้ดีขึ้น

6) พูดคุยกับทุกคนด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส และเป็นมิตรกับทุกคน

7) ยึดหลักปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน คือ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ ประหยัดและออม มีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องพัฒนาสัมพันธภาพต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการสำรวจสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสนใจ และร่วมมือในการทำกิจกรรม รวมทั้งการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์ต่อชนรุ่นหลัง

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ความสำคัญของการลูกเสือกับการพัฒนา
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 ความเป็นพลเมืองดีของลูกเสือ

3.1 ความหมายของพลเมืองดี

พลเมืองดี หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชาติ คำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจารย์ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน รู้จักรับผิดชอบชั่วดีตามหลักจริยธรรม และหลักธรรมของศาสนา มีความรอบรู้ มีสติปัญญา ขยันขันแข็ง สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ได้ครบถ้วนทั้งภารกิจที่ต้องทำและภารกิจที่ควรทำ

ภารกิจที่ต้องทำ หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำ หรือห้ามกระทำ

ถ้าทำก็จะก่อให้เกิดผลดี เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว หรือสังคมส่วนรวม แล้วแต่กรณี

ถ้าไม่ทำหรือไม่ละเว้นการกระทำตามที่กำหนดจะได้รับผลเสียโดยตรง คือ ได้รับโทษ หรือถูกบังคับ เช่น ปรับ จำคุก หรือประหารชีวิต เป็นต้น โดยทั่วไปสิ่งที่ระบุภารกิจที่ต้องทำ ได้แก่ กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ เป็นต้น

ภารกิจที่ควรทำ หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นหน้าที่ที่ควรทำ ถ้าไม่ทำหรือละเว้นการกระทำ จะได้รับผลเสียโดยทางอ้อม เช่น ได้รับการดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือไม่คบค้าสมาคมด้วย และถ้าทำจะได้รับการยกย่อง สรรเสริญจากคนในสังคม โดยทั่วไปสิ่งที่ระบุภารกิจที่ควรทำ ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น

3.2 ความเป็นพลเมืองดีของลูกเสือ

กิจกรรมลูกเสือ เป็นการจัดมวลประสบการณ์ที่มีประโยชน์ และท้าทายความสามารถ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลพัฒนาศักยภาพของตนเอง และสร้างลักษณะนิสัยไม่เห็นแก่ตัว และพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อให้มีอาชีพและให้ “บริการ” แก่บุคคลและสังคม สามารถดำเนินชีวิตของตนเอง เป็นผู้มีความรับผิดชอบตามหน้าที่ของตน และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ กิจกรรมลูกเสือ เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาบุคคล ทั้งทางกาย สติปัญญา ศีลธรรม จิตใจ เพื่อให้เป็นพลเมืองดี รู้จักหน้าที่รับผิดชอบ และบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในทัศนะของการลูกเสือ คำว่า “พลเมืองดี” คือ บุคคลที่มีเกียรติ เชื่อถือได้ มีระเบียบวินัย สามารถบังคับใจตนเอง สามารถพึ่งตนเอง และสามารถที่จะช่วยเหลือชุมชนและบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงสภาวะแวดล้อม สถานภาพของตนเอง และขีดความสามารถของตนเอง เพื่อป้องกันหรือไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเอง และครอบครัว

การพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองดีในทัศนะของการลูกเสือ มีดังนี้

1. มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. มีเกียรติเชื่อถือได้
3. มีระเบียบวินัย สามารถบังคับใจตนเองได้
4. สามารถพึ่งตนเองได้
5. เต็มใจและสามารถช่วยเหลือชุมชน และบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ทุกเมื่อ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ความเป็นพลเมืองดีของลูกเสือ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2
การลูกเสือไทย

สาระสำคัญ

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธฯ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์ไทย รัชกาลที่ 6 แห่งราชวงศ์จักรี ทรงได้รับการศึกษาวิชาการหลายแขนง และวิชาการทหารที่ประเทศอังกฤษ ขณะนั้นทรงทราบเรื่องการสู้รบ เพื่อรักษาเมืองมาฟิคิง (Mafeking) ของลอร์ด เบเดน โพเอลล์ หรือ บี.พี. (Lord Baden Powell หรือ B.P.) ที่ได้ตั้งกองทหารเด็กเป็นหน่วยสอดแนมช่วยในการรบกับพวกบัวร์ (Boer) ซึ่งเป็นชาวฮอลันดาและฝรั่งเศส จนประสบความสำเร็จ

เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2454 หลังจากที่พระองค์ท่านได้เสด็จขึ้นครองราชย์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง “กองเสือป่า” ซึ่งเป็นนามเรียก ผู้สอดแนมในการสงคราม หลังจากนั้น 2 เดือน คือ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2454 ได้ทรงสถาปนาคณะลูกเสือแห่งชาติ ตามประกาศจัดตั้งกองลูกเสือ และตั้งกองลูกเสือสำหรับเด็กชายกองแรกของประเทศไทย ที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง (โรงเรียนวชิราวุธ) ได้นามว่า “กองลูกเสือกรุงเทพที่ 1” หรือกองลูกเสือหลวงในกาลต่อมา และทรงพระราชทานคติพจน์ให้แก่คณะลูกเสือแห่งชาติว่า “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” ผู้ที่ได้รับการยกย่องเป็นลูกเสือคนแรก คือ นายชัพน์ บุนนาค เพราะสามารถกล่าวคำปฏิญาณของลูกเสือต่อหน้าพระพักตร์ได้เป็นคนแรก พระองค์ท่านได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำพิธีเข้าประจำกอง และพระราชทานธงประจำกอง เพื่อให้กองลูกเสือรักษาธงประจำกองไว้ต่างพระองค์ และให้มีพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวลูกเสือให้เหมาะสมกับสมัย ทรงเตรียมการสถาปนา “เนตรนารี” หรือที่เรียกกันว่า “ลูกเสือหญิง” สำหรับเด็กหญิงด้วย แต่ยังไม่ทันประกาศใช้ พระองค์ท่านได้เสด็จสวรรคตก่อน

การลูกเสือไทย มีความเจริญก้าวหน้า นับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2454 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2561) เป็นต้นมา สามารถจำแนกได้ ตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้พระราชทานพระราชบัญญัติลูกเสือแห่งชาติไว้หลายฉบับ ซึ่งในพระราชบัญญัติลูกเสือแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดไว้ว่า **คณะลูกเสือแห่งชาติ** ประกอบด้วย บรรดาลูกเสือทั้งปวง และบุคลากรทางการลูกเสือ โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุขของคณะลูกเสือแห่งชาติ **การบริหารงานของคณะลูกเสือแห่งชาติ** ประกอบด้วย **สภาลูกเสือแห่งชาติ**มีนายกรัฐมนตรี เป็นสภานายก มีกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ **กรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ** มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานกรรมการ มีกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ **กรรมการลูกเสือจังหวัด** มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ มีกรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการประเภทผู้แทนและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ **กรรมการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา** มีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นประธานกรรมการ มีกรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการประเภทผู้แทน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ตัวชี้วัด

1. อธิบายประวัติลูกเสือไทย
2. อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคณะลูกเสือแห่งชาติ

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 ประวัติลูกเสือไทย

1.1 พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

1.2 กำเนิดลูกเสือไทย

เรื่องที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคณะลูกเสือแห่งชาติ

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 1 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 ประวัติลูกเสือไทย

1.1 พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธฯ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์ไทย รัชกาลที่ 6 ในราชวงศ์จักรี พระราชสมภพ เมื่อวันเสาร์ที่ 1 มกราคม 2423 ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี (สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ) เมื่อทรงพระเยาว์ทรงพระนามว่า “สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ” ในปี พ.ศ. 2437 ได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ดำรงตำแหน่งรัชทายาท เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2453 มีพระราชลัญจกรประจำรัชกาล เป็นรูปวชิราวุธ ยอดมีรัศมีประดิษฐานบนพานแว่นฟ้า ซึ่งตั้งอยู่เหนือตั่ง มีฉัตรกลีบบัวตั้งอยู่สองข้าง เป็นสัญลักษณ์พระนามาภิไธย “วชิราวุธ” หมายถึง อาวุธของพระอินทร์ และเสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2468 ประชวรด้วยพระโรคพระโลหิตเป็นพิษในพระอุทร พระชนมายุ 45 พรรษา ทรงอยู่ในพระราชสมบัติ 15 ปี ทรงมีพระราชธิดาพระองค์เดียว ทรงพระนามว่า “เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี”

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ทรงได้รับการศึกษาทางอักษรศาสตร์และศิลปศาสตร์ จากสมเด็จพระราชบิดา และนานาอาจารย์ผู้สันทัดแต่ละวิชา เมื่อปี พ.ศ. 2436 พระชนมายุ 13 พรรษา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชบิดาได้โปรดให้พระองค์ออกไปศึกษาวิชาการหลายแขนง ณ ประเทศอังกฤษ สาขาประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และวรรณคดี ที่มหาวิทยาลัยอ็อกซ์ฟอร์ด และศึกษาวิชาการทหารที่โรงเรียนทหารบกแซนด์ เฮิสต์ และได้เสด็จนิวัติพระนคร เมื่อปี พ.ศ. 2445

1.2 กำเนิดลูกเสือไทย

ปี พ.ศ. 2442 ขณะที่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ทรงศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ นั้น ได้ทรงทราบเรื่องการสู้รบเพื่อรักษาเมืองมาฟิคิง (Mafeking) ของลอร์ดเบเดน โพเอลล์ หรือ บี.พี. ได้ตั้งกองทหารเด็กเป็นหน่วยสอดแนมช่วยรบในการรบกับพวกบัวร์ (Boer) ซึ่งเป็นชาวฮอลันดาและฝรั่งเศส จนประสบความสำเร็จ

ปี พ.ศ. 2450 พระองค์ทรงทราบว่า บี.พี. ได้ตั้งกองลูกเสือที่ประเทศอังกฤษขึ้นเป็นครั้งแรกของโลก

ปี พ.ศ. 2454 หลังจากพระองค์ท่านได้เสด็จขึ้นครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธฯ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชปรารภว่า

“...มีพลเรือน บางคนที่เปนข้าราชการแลมิได้เปนข้าราชการ มีความปรารถนาจะได้รับความฝึกหัดอย่างทหาร แต่ยังมิได้มีโอกาสฝึกหัด เพราะติดน่าที่ราชการเสียบ้าง หรือเพราะติดธุระอื่นเสียบ้าง การฝึกหัดเปนทหารนั้นย่อมมีคุณ เปนประโยชน์แก่บ้านเมืองอยู่หลายอย่างที่เปนข้อใหญ่ ข้อสำคัญก็คือ กระทำให้บุคคล ซึ่งได้รับความฝึกฝนเช่นนั้นเปนราษฎรดีขึ้น กล่าวคือ ทำให้กำลังกายแลความคิดแก่กล้าในทางเปนประโยชน์ ด้วยเปนธรรมดาของคนถ้าไม่มีผู้ใดฤๅสิ่งใดบังคับให้ใช้กำลัง แลความคิดของตนแล้วก็มักจะกลายเปนคนอ่อนแอไป

อีกประการหนึ่ง การฝึกหัดเปนทหารนั้นทำให้คนรู้วินัย คือ ฝึกหัดตนให้อยู่ในบังคับบัญชาของผู้ที่เปนหัวน่า ฤๅนายเหนือตนซึ่งจะนำประโยชน์มาให้แก่ตนเปนอันมาก เพราะว่ารู้จักน้ำใจผู้น้อยทั้งเปนทางสั่งสอนอย่างหนึ่ง ให้คนมีความยำเกรงตั้งอยู่ในพระราชกำหนดกฎหมายของประเทศบ้านเมือง ทั้งจะปลุกใจคนให้มีความรู้ รักพระเจ้าแผ่นดิน ชาติ และศาสนา จนจะยอมสละชีวิตถวายพระเจ้าแผ่นดิน ฤๅเพื่อป้องกันรักษาชาติสาสนาของตนได้

การฝึกหัดข้าราชการพลเรือนในท่าทหารที่กล่าวนี้ ไม่ใช่เปนของที่ทรงพระราชดำริห์เริ่มจะชัดขึ้น ได้ทรงทดลองจัดนับว่าเปนการสำเร็จมาแล้ว แลได้ทรงสังเกตผู้ที่ได้รับความฝึกสอนเช่นนี้ใช้ได้ดีกว่าคนธรรมดา ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งกองพลสมัคขึ้นกองหนึ่งให้ชื่อว่า “กองเสือป่า” ซึ่งเปนนามเรียกผู้สอดแนม ในการสงครามในประเทศสยามมาแต่โบราณ

ภายหลังที่พระองค์ทรงตั้งกองเสือป่าได้ 2 เดือน จึงมีพระราชปรารภที่จะตั้งกองลูกเสือขึ้น ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในคำปรารภของข้อบังคับลักษณะปกครองลูกเสือฉบับแรก ซึ่งประกาศ ใช้เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2454 ดังนี้

“พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงดำรงพระยศเปนนายกองใหญ่ในกองเสือป่า ทรงพระราชดำริห์ว่า กองเสือป่าได้ตั้งขึ้นเปนหลักฐานแล้ว พอจะเปนที่หวังได้ว่าจะเปนผลดีตามพระราชประสงค์ แต่ผู้ที่จะเปนเสือป่าต้องเปนผู้ที่นับว่าเปนผู้ใหญ่แล้ว ฝ่ายเด็กชายที่ยังอยู่ในปฐมวัย ก็เปนผู้ที่สมควรจะได้รับการฝึกฝน ทั้งในส่วนร่างกายและในส่วนใจให้มีความรู้ในทางเสือป่า เพื่อว่าเมื่อเติบใหญ่ขึ้นแล้วจะได้รู้จักน่าที่ ซึ่งผู้ชายไทยทุกคนควรจะประพฤติให้เปนประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง อันเปนที่เกิดเมืองนอนของตน และการฝึกฝนปลุกใจให้คิดถูกเช่นนี้ต้องเริ่มฝึกฝนเสียเมื่อยังเยาว์อยู่ เปรียบเสมือน ไม้ที่ยังอ่อนจะดัดไปเปนรูป อย่างไรก็เปนไปได้ง่ายและงดงาม แต่ถ้ารอไว้จนแก่เสียแล้ว เมื่อจะดัดก็ต้องเข้าไฟ และมักจะหักลิได้ ในขณะที่ดัด ดังนี้ฉันใด สันดานคนก็ฉันนั้น”

พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกองลูกเสือขึ้น ตามโรงเรียนและสถานที่อันสมควร โดยปรารถนาที่จะให้เด็กไทยได้ศึกษา และจดจำข้อสำคัญ 3 ประการ คือ

1) เพื่อปลูกฝังความจงรักภักดีต่อผู้ทรงดำรงรัฐสีมาอาณาจักร โดยต้องตามนิติธรรมประเพณี

2) เพื่อปลูกฝังความรักชาติบ้านเมือง การนับถือศาสนาพุทธ

3) เพื่อปลูกฝังความสามัคคีในหมู่คณะ และไม่ทำลายซึ่งกันและกัน

โดยมีพระราชประสงค์อย่างยิ่ง เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นกำลังสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติบ้านเมือง ทรงดำริว่า “การใด ๆ ที่ได้จัดขึ้นแล้ว และซึ่งจะได้จัดขึ้นต่อไปก็ล้วนทำไปด้วยความมุ่งหมายที่จะให้เป็นประโยชน์ นำความเจริญมาสู่ชาติ อย่างน้อยก็เพียงไม่ให้อายเพื่อนบ้าน

ในการตั้งลูกเสือก็เพื่อให้คนไทยรักชาติบ้านเมือง เป็นผู้นับถือศาสนาและมีความสามัคคี ไม่ทำลายซึ่งกันและกัน เป็นรากฐานแห่งความมั่นคงของประเทศชาติ ทรงให้ที่มาของชื่อลูกเสือไว้ว่า

“ลูกเสือ บ่ ใช่เสือสัตว์ไพร
เรายืมมาใช้ด้วยใจกล้าหาญปานกัน
ใจกล้ามิใช่กล้าอธรรม์
เช่นเสืออรัญสัญชาติชนคนพาล
ใจกล้าต้องกล้าอย่างทหาร
กล้ากอปรกิจการแก่ชาติประเทศเขตคน”

เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2454 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนาคณะลูกเสือไทยขึ้น โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราข้อบังคับคณะลูกเสือ และจัดตั้งสภากรรมการลูกเสือขึ้น โดยพระองค์ทรงดำรงตำแหน่งสภานายก และตั้งกองลูกเสือกองแรกของประเทศไทย ที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง (โรงเรียนวชิราวุธ) ทรงพระราชทานคติพจน์ให้แก่คณะลูกเสือแห่งชาติว่า “เสียชีพ อย่าเสียสัตย์” พระองค์ทรงได้เอาเป็นพระราชธุระในการอบรมสั่งสอนตลอดจนการดำเนินงานทั่ว ๆ ไปของกองลูกเสือนี้โดยตรง ทั้งนี้ เพื่อทรงหวังจะให้เป็นแบบอย่างสำหรับโรงเรียนอื่น ๆ หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่มีความประสงค์จะตั้งกองลูกเสือขึ้นจะได้ยึดเป็นแบบอย่างต่อไป กองลูกเสือกองนี้จึงได้นามว่า “กองลูกเสือกรุงเทพที่ 1” ซึ่งผู้ที่ได้รับ

การยกย่องเป็นลูกเสือคนแรกคือ นายชัพน์ บุนนาค เพราะสามารถกล่าวคำปฏิญาณของลูกเสือ ต่อหน้าพระพักตร์ได้เป็นคนแรก จึงมีพระบรมราชโองการว่า “อ้ายชัพน์เอ็งเป็นลูกเสือแล้ว”ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น นายลิขิต สารสนอง

วันที่ 3 สิงหาคม 2454 พระองค์ทรงให้มีพิธีเข้าประจำกองลูกเสือขึ้นเป็นครั้งแรก โดยให้ลูกเสือหลวงที่สอบไล่ได้แล้วนั้น เข้ากระทำพิธีประจำกองต่อหน้าพระที่นั่ง ณ พระที่นั่งอภิเษกดุสิต ในพิธีนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กองลูกเสือต่าง ๆ ที่มีอยู่ในกรุงเทพฯ ในเวลานั้น เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อฝึกพิธีเข้าประจำกอง

วันที่ 2 กันยายน 2454 ได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้กองลูกเสือกรุงเทพที่ 1 เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ สโมสรสนามเสือป่า และได้สอบซ้อมวิชาลูกเสือตามแบบที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้สำหรับสั่งสอนเสือป่าและลูกเสือ และได้ทรงพระราชทานนามกองลูกเสือมหาดเล็กหลวง ซึ่งเป็น**กองแรกในประเทศไทย**นี้ว่า “กองลูกเสือหลวง”

ในปี พ.ศ. 2457 เมื่อลูกเสือได้ทำพิธีเข้าประจำกองกันบ้างแล้ว จึงทรงพระราชทานธงประจำกอง เพื่อรักษาไว้ต่างพระองค์ กองลูกเสือหลวง ได้รับพระราชทานธงประจำกองเป็นกองแรก และได้ทรงพระราชทานให้กับกองลูกเสือต่าง ๆ ในโอกาสอันสมควร เช่น การเสด็จหัวเมืองต่าง ๆ เป็นต้น ธงที่พระราชทานให้กองลูกเสือนี้ มีรูปร่าง ลักษณะที่แตกต่างกันไปสุดแต่จะทรงคิดขึ้นพระราชทานให้ตามความเหมาะสมของแต่ละมณฑล

วันที่ 1 เมษายน 2457 พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวลูกเสือให้เหมาะสมกับสมัย และในวันที่ 10 เมษายน 2459 ได้ทรงมีประกาศพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ลูกเสือมณฑลปัตตานี ใช้หมวกกลมแบบมลายู ด้วยเหตุผลว่าเนื่องจากลูกเสือในมณฑลปัตตานี เป็นบุตรหลานชาวมลายู ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้กองลูกเสือมณฑลปัตตานีใช้หมวกสักหลาด หรือหมวกกำมะหยี่สีดำ ชนิดกลม แบบหมวกมลายูเป็นกรณีพิเศษ

ด้วยพระปรีชาญาณ และพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่า พลเมืองทุกเพศ ทุกวัย ย่อมเป็นทรัพยากรสำคัญของชาติ เมื่อชาติพินาศล่มจม ใครเล่าจะอยู่ได้ ด้วยเหตุนี้หลังจากได้ทรงสถาปนาการลูกเสือขึ้นเป็นหลักฐานแล้ว จึงได้ทรงเตรียมการที่จะสถาปนา “เนตรนารี” หรือที่เรียกกันว่า “ลูกเสือหญิง” สำหรับเด็กหญิงด้วย เพื่อคู่กับ “ลูกเสือ” ซึ่งได้ตั้งขึ้นเรียบร้อยแล้ว สำหรับเด็กชาย จึงทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้มีการฝึกฝนในแบบเดียวกันเพื่อความสมบูรณ์แห่งทรัพยากรดังกล่าว พระองค์จึงทรงมอบให้

พระยาไพศาลศิลปศาสตร์ ไปร่างกฎระเบียบไว้ ซึ่งการร่างกฎระเบียบต่าง ๆ ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อย แต่ยังไม่ทันประกาศใช้ พระองค์ได้เสด็จสวรรคตก่อน

กิจกรรมท้ายเรื่อง 1 ประวัติลูกเสือไทย
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคณะลูกเสือแห่งชาติ

2.1 คณะลูกเสือแห่งชาติ

คณะลูกเสือแห่งชาติ ประกอบด้วย บรรดาลูกเสือทั้งปวงและบุคลากรทางการลูกเสือ โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของคณะลูกเสือแห่งชาติ

ลูกเสือ หมายความว่า เด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิง ที่สมัครเข้าเป็นลูกเสือทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ส่วนลูกเสือที่เป็นหญิง ให้เรียกว่า “เนตรนารี”

บรรดาลูกเสือทั้งปวง หมายถึง ลูกเสือในโรงเรียน ลูกเสือนอกโรงเรียน ลูกเสือหลักสูตรพิเศษ ลูกเสือชาวบ้าน

ลูกเสือในโรงเรียน หมายถึง เยาวชนที่สมัครเข้าเป็นลูกเสือในกองลูกเสือโรงเรียน ได้แก่ ลูกเสือสำรอง ลูกเสือสามัญ ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และลูกเสือวิสามัญ

ลูกเสือนอกโรงเรียน หมายถึง เยาวชนที่ไม่ได้สมัครเข้าเป็นลูกเสือในกองลูกเสือโรงเรียน แต่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมกับลูกเสือในโรงเรียน และลูกเสือหลักสูตรพิเศษ

ลูกเสือหลักสูตรพิเศษ หมายถึง ลูกเสือที่สมัครเข้ารับการอบรมในหลักสูตรพิเศษต่าง ๆ เช่น ลูกเสือช่อสะอาด ลูกเสือป่าไม้ ลูกเสือจราจร ลูกเสือป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ลูกเสืออาสา กกต. ลูกเสือไซเบอร์ ลูกเสืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

ลูกเสือชาวบ้าน หมายถึง กลุ่มชาวบ้านที่มารวมกันเพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคมผ่านกระบวนการลูกเสือ โดยที่มีการทำงานหรือการเข้าค่ายต่าง ๆ คล้ายกับลูกเสือในโรงเรียน ลูกเสือชาวบ้านเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 โดยตำรวจตระเวนชายแดน ได้ฝึกอบรมให้ชาวบ้านรู้จักดูแลความปลอดภัยในหมู่บ้าน การป้องกันตนเอง ตลอดจนการสอดแนมรักษาความปลอดภัยตามแนวชายแดน

บุคลากรทางการลูกเสือ หมายความว่า ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ผู้ตรวจการลูกเสือ กรรมการลูกเสือ อาสาสมัครลูกเสือ และเจ้าหน้าที่ลูกเสือ

2.2 การบริหารงานของคณะลูกเสือแห่งชาติ ประกอบด้วย

2.2.1 สภาลูกเสือไทย ประกอบด้วยคณะบุคคล ดังต่อไปนี้

1) นายกรัฐมนตรี เป็น สภานายก

2) รองนายกรัฐมนตรี เป็น อุปนายก

3) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เลขาธิการสภากาชาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน

4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินแปดสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตามพระราชอัธยาศัย

ให้เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

สภาลูกเสือไทย อาจมีสภานายกกิตติมศักดิ์ อุปนายกกิตติมศักดิ์ และกรรมการกิตติมศักดิ์ ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ อีกครั้ง

2.2.2 คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ เป็นองค์กรบริหารของคณะลูกเสือแห่งชาติ ประกอบด้วยคณะบุคคล ดังต่อไปนี้

1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็น ประธานกรรมการ

2) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธาน เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เลขาธิการสภากาชาดไทย เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน

3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสิบห้าคน ซึ่งสภานายกสภาลูกเสือไทยแต่งตั้งโดยคำแนะนำของกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ ตาม 1 และ 2 ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมาจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ให้เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ และเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างในสำนักงาน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แต่งตั้งรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการคนหนึ่งทำหน้าที่เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ และแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูงอื่นในกระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการตามจำนวนที่เหมาะสม

2.2.3 คณะกรรมการลูกเสือจังหวัด ประกอบด้วยคณะบุคคล ดังต่อไปนี้

1) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็น ประธานกรรมการ

2) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดจังหวัด นายกเหล่ากาชาดจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายอำเภอ นายกเทศมนตรี นายกสมาคมการศึกษาเอกชนจังหวัด และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3) กรรมการประเภทผู้แทนจำนวนห้าคน ได้แก่ ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทนสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผู้แทนค่ายลูกเสือจังหวัด ผู้แทนสมาคมหรือสโมสรลูกเสือ และผู้แทนจากลูกเสือชาวบ้าน ซึ่งเลือกกันเองกลุ่มละหนึ่งคน

4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสิบคน ซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้งโดยคำแนะนำของกรรมการลูกเสือจังหวัดตามข้อ 2) และ 3) ในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

2.2.4 คณะกรรมการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา

คณะกรรมการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วยคณะบุคคล ดังต่อไปนี้

1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นประธานกรรมการ

2) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรของทุกอำเภอในเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลของทุกสถานีในเขตพื้นที่การศึกษาของกรุงเทพมหานคร

3) กรรมการประเภทผู้แทน ได้แก่ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ผู้แทนสถานศึกษาเอกชน ผู้แทนสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทนศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ผู้แทนค่ายลูกเสือ และผู้แทนสมาคมหรือสโมสรลูกเสือ ซึ่งเลือกกันเองกลุ่มละหนึ่งคน

4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้งโดยคำแนะนำของกรรมการลูกเสือเขตพื้นที่ตามข้อ 2) และ 3) ในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ให้รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการและให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอีกไม่เกินสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

แผนภูมิแสดงการบริหารงานของคณะลูกเสือแห่งชาติ

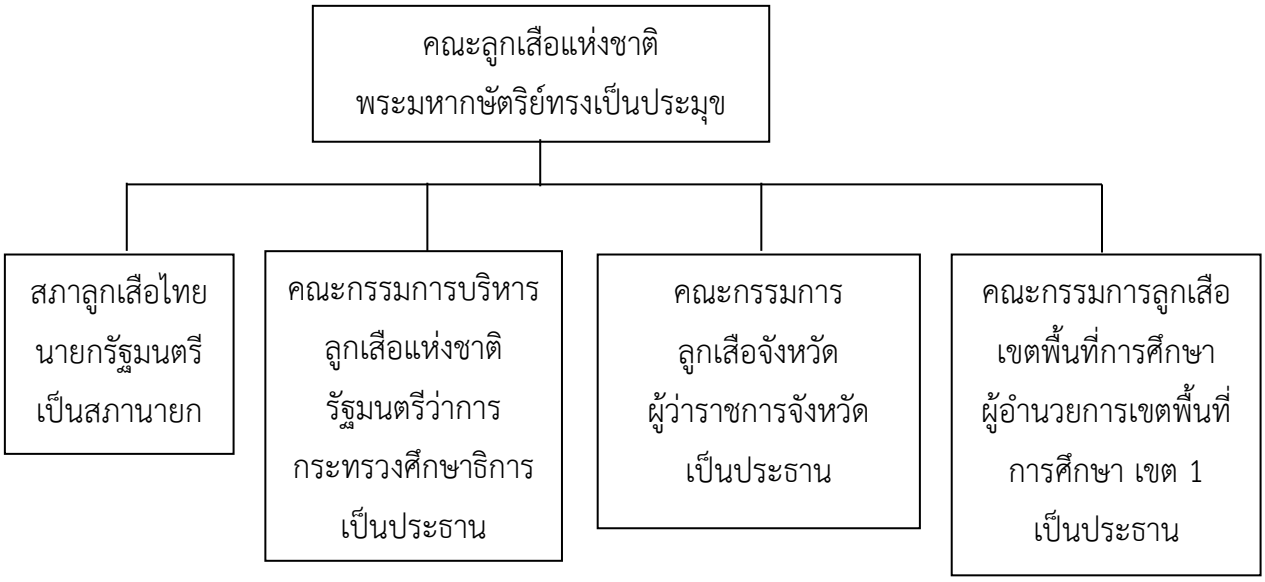

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคณะลูกเสือแห่งชาติ
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3
การลูกเสือโลก

สาระสำคัญ

ผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก คือ โรเบิร์ด สตีเฟนสัน สมิท เบเดน โพเอลล์ (Robert Stephenson Smyth Baden Powell) หรือ บี.พี. เป็นชาวอังกฤษ เกิดที่กรุงลอนดอน เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2400 เป็นเด็กกำพร้าบิดาตั้งแต่อายุ 3 ขวบ ในวัยเด็กชอบใช้ชีวิตกลางแจ้ง ศึกษาธรรมชาติ เล่นกีฬา และชอบเป็นผู้นำ สอบเข้าโรงเรียนนายร้อยแซนด์เฮิสต์ ได้ที่ 2 และได้รับพระราชทานยศเป็นร้อยตรี เมื่ออายุ 19 ปี ปฏิบัติหน้าที่ทหารอย่างดีเด่น ได้รับพระราชทานยศเป็นร้อยเอก เมื่ออายุ 26 ปี เป็นนายทหารที่เฉลียวฉลาด กล้าหาญ สร้างวีรกรรมที่ยิ่งใหญ่ทำการต่อสู้อย่างห้าวหาญ เพื่อรักษาเมืองมาฟิคิง (Mafeking) ให้รอดพ้นจากวงล้อม และการบุกรุกโจมตีของกองทัพบัวร์ (Boer) ที่แอฟริกาใต้ ได้รับการสรรเสริญว่า “วีรบุรุษผู้กล้าหาญแห่งยุค” เมื่อวันที่ 1 – 9 สิงหาคม พ.ศ. 2450 บี.พี. ได้นำเด็กชายที่มีอายุ 11 – 15 ปี จากครอบครัวที่มีฐานะแตกต่างกัน จำนวน 20 คน ไปเข้าค่ายพักแรมที่เกาะบราวน์ซี นับว่าเป็นการอยู่ค่ายพักแรมของลูกเสือครั้งแรกของโลก และถือว่าเกาะบราวน์ซีเป็นค่ายลูกเสือแห่งแรกของโลก เช่นกัน ในปี พ.ศ. 2463 สมาคมลูกเสืออังกฤษ จัดประชุมลูกเสือทั่วโลกเป็นครั้งแรก ที่ประเทศอังกฤษ มีลูกเสือกว่า 8,000 คน จาก 34 ประเทศ เข้าร่วมชุมนุมในการชุมนุมครั้งนี้ มีข้อตกลง และมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ ลอร์ด เบเดน โพเอลล์ หรือ บี.พี. เป็นประมุขคณะลูกเสือแห่งโลกตลอดกาล และ บี.พี. ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2484 สิริอายุ 84 ปี

องค์การลูกเสือโลก เป็นองค์การอาสาสมัครนานาชาติ มีความสำคัญในการทำหน้าที่รักษา และดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของขบวนการลูกเสือแห่งโลก และทำหน้าที่ส่งเสริมกิจการลูกเสือทั่วโลก ให้มีการพัฒนาและก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง โดยมีธรรมนูญลูกเสือโลกเป็นกฎหมายสำหรับยึดถือปฏิบัติ การมีองค์กรหลัก 3 องค์กร คือ สมัชชาลูกเสือโลก คณะกรรมการลูกเสือโลก และสำนักงานลูกเสือโลก ปัจจุบัน (พ.ศ. 2561) มีสมาชิกกว่า 40 ล้านคน ใน 169 ประเทศ

ตามบัญญัติของธรรมนูญลูกเสือโลก ประเทศสมาชิกขององค์การลูกเสือโลก แต่ละประเทศจะมีองค์การลูกเสือแห่งชาติได้เพียง 1 องค์การเท่านั้น กิจการลูกเสือทุกประเทศยึดมั่น ในวัตถุประสงค์ หลักการ และวิธีการของลูกเสือเหมือนกันทั่วโลก คือ มุ่งพัฒนาเยาวชน

ด้วยรากฐานของอุดมการณ์ของลูกเสือ ซึ่งมีคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจนำสู่การประพฤติปฏิบัติตนของความเป็นพลเมืองดี และความเป็นพี่น้องกันระหว่างลูกเสือทั่วโลก

ตัวชี้วัด

1. อธิบายประวัติผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก
2. อธิบายความสำคัญขององค์การลูกเสือโลก

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 ประวัติผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก

เรื่องที่ 2 องค์การลูกเสือโลก

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 1 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 ประวัติผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก

ผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก มีชื่อเต็มว่า **Robert Stephenson Smyth Baden Powell** ในภาษาไทยเขียนว่า **โรเบิร์ต สตีเฟนสัน สมิท เบเดน โพเอลล์** ซึ่งโดยทั่วไปจะเรียกท่านว่า "**บี.พี.**"

บี.พี. เป็นชาวอังกฤษเกิดที่กรุงลอนดอน เกิดเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2400 เป็นเด็กกำพร้าบิดาตั้งแต่อายุ 3 ขวบ

พ.ศ. 2400 - 2419 ชีวิตวัยเด็ก

เมื่อยังเป็นเด็กก่อนเข้าโรงเรียน มารดาเป็นผู้สอน อ่าน เขียน ทำเลข และวาดเขียน ขณะเมื่อมาพักผ่อนอยู่กับคุณตา คุณตาฝึกว่ายน้ำ เล่นสเกต ขี่ม้า หัดวัดปริมาณแสงแดดในเวลากลางวัน สังเกตแสงแดดในเวลากลางวัน สังเกตดวงดาวเวลากลางคืน บี.พี. ชอบร้องเลียนเสียงสัตว์และเสียงนกต่าง ๆ ชอบแสดงท่าขบขัน

เมื่ออายุ 11 - 12 ปี เข้าเรียนในโรงเรียนโรสฮิลล์ ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาใกล้บ้าน

เมื่ออายุ 13 - 19 ปี เข้าเป็นนักเรียนประจำ ชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนชาเตอร์เฮาส์ ณ เมืองโกคาลมิง ซึ่งรอบ ๆ บริเวณโรงเรียนเป็นป่ามีลำธาร ชอบหนีไปเที่ยวในป่าหลังโรงเรียน เข้าไปใช้ชีวิตและศึกษาธรรมชาติโดยลำพัง สังเกตรอยเท้าสัตว์ ฟังเสียงสัตว์ 4 เท้า และนก ชอบเล่นกีฬา ชอบเป็นผู้นำ ฝึกกีฬาฟุตบอล ฟันดาบ ยิงปืน ขี่ม้า โต้วาที วาดภาพ แสดงละคร ฯลฯ

พ.ศ. 2419 บี.พี.สมัครสอบเข้าที่มหาวิทยาลัยอ็อกฟอร์ด 2 ครั้ง แต่สอบไม่ได้ จึงสอบเข้าเรียนที่โรงเรียนนายร้อยแซนด์เฮิสต์ โดยไม่ได้คิดว่าจะสอบเข้าไปได้ เพราะ บี.พี. ไม่ใช่นักเรียนที่เรียนเก่ง แต่ผลการสอบคัดเลือกปรากฏว่า ในจำนวนผู้เข้าสอบ 718 คน บี.พี. สอบได้ที่ 2 ในเหล่าทหารม้า และสอบได้ที่ 5 ในเหล่าทหารราบ ตามระเบียบกระทรวงกลาโหมอังกฤษในสมัยนั้น ผู้สอบได้ที่ 1 - 6 จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นร้อยตรี โดยไม่ต้องไปเรียนที่โรงเรียนนายร้อยแซนด์เฮิสต์ บี.พี. จึงได้รับพระราชทานยศเป็นร้อยตรี เมื่ออายุ 19 ปี และได้รับคำสั่งให้ไปประจำกรมทหารม้าฮุซซาร์ที่ 13 อยู่ที่ประเทศอินเดีย

พ.ศ. 2419 – 2453 ชีวิตทหาร

พ.ศ. 2419 บี.พี. ได้เข้าประจำการที่กรมทหารม้า ฮุสซาร์ที่ 13 ในอินเดีย นานถึง 8 ปี ครั้งสุดท้ายได้รับพระราชทานยศร้อยเอก บี.พี. ใช้จ่ายอย่างอดออม งดการสูบบุหรี่ หาเงินจุนเจือ โดยการเขียนเรื่องลงหนังสือพิมพ์ และเลี้ยงม้าขาย จึงพอใช้จ่าย ระหว่างเป็นทหารมีการย้ายไปอยู่อินเดีย และแอฟริกา

เนื่องจาก บี.พี. ได้ปฏิบัติหน้าที่การทหารอย่างดีเด่น จนได้รับพระราชทานยศร้อยเอก เมื่ออายุ 26 ปี ระหว่างที่อยู่อินเดีย ได้รับรางวัลในการแข่งขันกีฬาแทงหมู่ป่าบนหลังม้าโดยใช้หอกสั้นเป็นอาวุธ ท่านมักฝึกอบรมทหารใหม่ให้มีความรู้ทางสะกดรอย การสอดแนม ซึ่งวิชาเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการฝึกอบรมลูกเสือทั้งสิ้น และในระหว่างที่รับราชการทหารอยู่ที่อินเดียนั้น บี.พี. ได้ฝึกทหารใหม่ในเรื่องสำคัญที่เน้นเป็นพิเศษอย่างหนึ่ง คือ

1. การสอดแนม และการลาดตระเวน ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และในขณะเดียวกัน ได้คิดวิธีการฝึกอบรมที่สำคัญอย่างหนึ่ง

2. ระบบหมู่ ขณะที่ บี.พี. ทำการฝึกอบรมทหารใหม่ ใช้วิธีแบ่งทหารใหม่ออกเป็นหมู่เล็ก ๆ มีหัวหน้าหมู่เป็นผู้รับผิดชอบ วิธีการฝึกอบรมโดยใช้ระบบหมู่เป็นหลักนี้ต่อมา บี.พี. ได้นำมาใช้ในการฝึกอบรมลูกเสือจนกระทั่งทุกวันนี้

พ.ศ. 2431

บี.พี. อายุ 31 ปี ได้รับแต่งตั้งให้อยู่ในคณะนายทหารที่ได้รับมอบหมายให้ไป**ปราบพวกซูลู ในแอฟริกา** ซึ่งก่อความไม่สงบ โดยมี ดินิซูลู เป็นหัวหน้า บี.พี. และคณะได้ปราบพวกซูลูสำเร็จ

พ.ศ. 2433

บี.พี. ได้รับพระราชทานยศเป็นนายพันตรี มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยทูตทหารเป็นนายทหารคนสนิทของ **ผู้ว่าราชการมอลต้า** ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ และทำหน้าที่สืบราชการลับตามที่ต่าง ๆ

พ.ศ. 2438

รัฐบาลอังกฤษได้จัดส่งกองทหารออกไปปราบกบฏ **อะซันติ** ซึ่งเป็นชนเผ่าที่ดุร้าย ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลแอฟริกาตะวันตก ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งในดินแดนของ

ประเทศกานา อะชันติ มีกษัตริย์ปกครองชื่อ **เปรมเปห์** เคยทำสนธิสัญญาไว้กับผู้แทนรัฐบาลอังกฤษว่า จะเลิกการค้าทาส ไม่ทำการรบกวนพ่อค้าชาวอังกฤษ ต่อมาได้ละเมิดสนธิสัญญานี้ รัฐบาลอังกฤษ จึงแต่งตั้งให้ บี.พี. เป็นหัวหน้าควบคุมกองทหารไปทำการปราบ บี.พี. ได้ทำการฝึกหัดชาวพื้นเมืองประมาณ 500 คน สร้างถนนยาวประมาณ 74 ไมล์ โดยเริ่มต้นจากชายฝั่งทะเล ผ่านป่า บึง และลำธาร ไปจนถึงเมืองหลวงของพวกอะชันติ คือ **เมือง ดูมาลี** แต่ไม่ทันทำการรบกัน เพราะกษัตริย์เปรมเปห์ ได้ยอมแพ้ก่อน (เมื่อ 16 มกราคม พ.ศ. 2439) จากประสบการณ์การสร้างถนน บี.พี.ได้ความรู้อย่างกว้างขวางในเรื่องการบุกเบิก เช่น การโค่นต้นไม้ การสร้างสะพาน และการสร้างที่พักแรมชั่วคราว เป็นต้น

พ.ศ. 2439

บี.พี. ได้รับแต่งตั้งเป็นเสนาธิการประจำกองทัพ ไปปราบกบฏชาวพื้นเมืองเผ่าหนึ่ง เดิมมีภูมิลำเนาอยู่ในทรานสวาล แต่ถูกพวกบัวร์ (Boer) ขับไล่ จึงได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในโรดีเซียตอนใต้ เผ่านี้ได้ก่อการกบฏขึ้น บี.พี. มีหน้าที่เกี่ยวกับการสอดแนม และหาข่าว บี.พี. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และได้รับประสบการณ์มากในการปฏิบัติงานสอดแนมในตอนกลางคืน ชาวเมืองกลัว บี.พี. มาก ได้ตั้งฉายาให้ บี.พี. ว่า “อิมปิซา” (Impeesa) แปลว่า “หมาป่าที่ไม่เคยนอนหลับ” การศึกครั้งนี้ พลเอกพลัมเมอร์ ผู้นำกองทัพอังกฤษ กล่าวชม บี.พี. ว่า **ถ้าไม่มีแผนที่ ที่ บี.พี. ได้เขียนขึ้นโดยละเอียดเช่นนี้แล้ว คงจะเป็นการยากที่จะปราบปรามพวกมาตาบิลี ได้สำเร็จในระยะเวลาอันรวดเร็ว**

พ.ศ. 2440

บี.พี. กลับมาประจำอยู่ที่อินเดียอีกครั้ง ได้รับพระราชทานยศเป็นพันเอก และได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาประจำกรมทหารตรากูนการ์ดที่ 5 ทำหน้าที่อบรมทหาร และได้เขียนหนังสือ “Aids to Scouting” เพื่อใช้เป็นคู่มือในการฝึกทหารของท่านและได้ประสบความสำเร็จอย่างดียิ่งในการฝึกอบรมวิชาสอดแนม (Scouting) ให้แก่ทหารโดยนำเอาวิธีการ “ระบบหมู่” มาใช้ในการฝึกอบรมอย่างสมบูรณ์แบบ โดยมีการแบ่งหมู่กัน มีหัวหน้าหมู่คอยควบคุมดูแลและรับผิดชอบ มีการแจกรางวัลการปฏิบัติงานดีเด่น (เครื่องหมายรูปลูกศรของเข็มทิศ) จนกระทั่งได้รับการยกย่องว่า **เป็นกรมทหารอังกฤษที่มีระเบียบวินัยดีที่สุดในอินเดีย**

พ.ศ. 2442

บี.พี. ได้รับคำสั่งให้ไปแอฟริกาใต้ เพื่อเตรียมการป้องกันการรุกรานของพวกบัวร์ (Boer) ซึ่งเป็นชาวฮอลันดา และฝรั่งเศส ที่อพยพไปอยู่แอฟริกาใต้แถวเมืองทรานสวาล และออเรนจ์ฟรีสเตท ตั้งตัวเป็นเอกราชเรียกว่าบัวร์**รีปับลิค** บี.พี. ได้รับมอบหมายให้จัดทหารม้า 2 กองพัน ทำหน้าที่รักษาชายแดนซึ่งกำลังเป็นข้อพิพาท บี.พี. ส่งทหารม้าหนึ่งกองพัน ไปรักษาเมืองบูลวาโย **ส่วนของ บี.-พี อีกหนึ่งกองพัน ไปรักษาเมืองมาฟิคิง** ซึ่งอยู่ติดกับชายแดนทรานสวาล เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2442 พวกบัวร์ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ กองทัพของบัวร์ มีกำลังพลถึง 9,000 คน มีอาวุธครบมือ เคลื่อนพลเข้าล้อมเมืองมาฟิคิง ทั้งสี่ทิศ ซึ่ง บี.พี. มีกำลังทหารที่ได้รับการฝึกอย่างดีแล้วเพียง 750 คนเท่านั้นเอง แต่ด้วยความมีไหวพริบ ปฏิภาณ ความเฉลียวฉลาด การใช้เล่ห์เหลี่ยม และกลยุทธ์ ตลอดจนประสบการณ์ในอดีตซึ่งได้เผชิญกับข้าศึกทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้วิชาการสอดแนม การลาดตระเวน การข่าว การบุกเบิก ซึ่งถือว่าเป็นวิชาการชั้นสุดยอดของการลูกเสือในยุคต่อมา จึงทำให้ บี.พี. รักษาเมืองมาฟิคิงไว้ได้นานถึง 217 วัน และเมื่อกองทัพใหญ่ของอังกฤษได้มาช่วยไว้ทันทำให้กองทัพของพวกบัวร์ต้องพ่ายกลับไป บี.พี. ได้รับฉายาว่า “วีรบุรุษแห่งเมืองมาฟิคิง” หรือ “ผู้ป้องกัน เมืองมาฟิคิง” ด้วยกลยุทธ์การฝึกอบรมเด็กในเมืองมาฟิคิง ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 9 ขวบขึ้นไป ให้เป็นนักเรียนทหารมาฟิคิง เพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนทหาร เนื่องจากทหารของ บี.พี. มีจำนวนน้อยมาก หน้าที่ต่าง ๆ ที่มอบหมายให้เด็ก ๆ ปฏิบัติ เช่น เป็นผู้ส่งข่าวและสื่อสาร ผู้รับใช้ทั่วไป เป็นยามรักษาการณ์ และช่วยเหลือในหน่วยพยาบาล เป็นต้น เด็ก ๆ เหล่านี้ทำงานได้ผลดีเกินคาดจึงเป็นข้อคิดที่บี.พี. สรุปได้ว่า **เด็กชายที่ได้รับการฝึกอบรมที่ถูกต้อง ย่อมสามารถรับผิดชอบและปฏิบัติภารกิจ ตามที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี** สิ่งนี้เองที่ทำให้บี.พี. ได้รับแนวคิดรวบยอดไปสู่การวางแผนฝึกอบรมเด็กชายในโอกาสต่อมา และเป็นแรงบันดาลใจอันสำคัญยิ่งของ บี.พี. ทำให้มีการทดลองแผนฝึกอบรมเด็ก ซึ่งในปี พ.ศ. 2450 บี.พี. ได้นำเด็กชายจำนวน 20 คน ไปอยู่ค่ายพักแรมเป็นครั้งแรกของโลก ที่เกาะบราวน์ซี ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของการลูกเสือแห่งโลกในปีนั้นเอง

พ.ศ. 2450 อำลาชีวิตทหาร

เมื่อเสร็จสงคราม **ควีนวิคตอเรีย** ได้พระราชทานยศพลตรี และเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2450 บี.พี. มีอายุ 50 ปี จึงปลดเกษียณ เป็นทหารกองหนุน รับเงินเดือนครึ่งหนึ่ง และได้เลื่อนยศเป็นพลโท

พ.ศ. 2450 ชีวิตการเป็นลูกเสือ

บี.พี. เห็นความสำคัญของเด็ก จึงรวบรวมเด็กชาย จำนวน 20 คน (รวมหลานของท่านอีก 1 คน รวมเป็น 21 คน) จัดพาไปอยู่ค่ายพักแรมที่เกาะบราวน์ซี เป็นเวลา 9 คืน (ตั้งแต่คืนวันที่ 31 ก.ค. พ.ศ. 2450 ถึงเช้าวันที่ 9 ส.ค. พ.ศ. 2450) โดยการฝึกระบบหมู่ ในการอยู่ค่ายพักแรมครั้งนี้ ได้ผลเกินคาด เด็ก ๆ มีความสนุกสนาน ได้ความรู้ ความสามัคคี ผู้ปกครองพอใจ เด็กพึ่งตนเองได้ การอยู่ค่ายพักแรมครั้งนี้ ถือเป็นการกำเนิดการลูกเสือโลก

พ.ศ. 2451

กระทรวงกลาโหมของอังกฤษ ขอให้ บี.พี. กลับเข้ารับราชการอีกครั้งหนึ่งในตำแหน่งผู้บังคับบัญชาหน่วยรักษาดินแดนประจำภาคเหนือของอังกฤษและในปีเดียวกัน บี.พี. ได้เขียนหนังสือลูกเสือสำหรับเด็กชาย (Scouting for boy) เป็นหนังสือเล่มแรกในองค์การลูกเสือ อีกทั้งกิจการลูกเสืออังกฤษเจริญก้าวหน้าอย่างมาก

พ.ศ. 2452

บี.พี. จัดชุมนุมลูกเสือแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรกที่พระราชวังคริสตัล ในกรุงลอนดอน มีลูกเสือเข้าร่วม 11,000 คน บี.พี. ได้รับพระราชทานเหรียญตรา “Knight Commander of the Victorian Order” มีบรรดาศักดิ์ เป็น เซอร์ โรเบิร์ต เบเดน โพเอลล์ และกิจการลูกเสือได้แพร่หลายไปทั่วโลก

พ.ศ. 2453

บี.พี. จัดตั้งกองลูกเสือหญิงขึ้นในอังกฤษเรียกว่า “Girl Guide”

พ.ศ. 2484

บี.พี. ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2484 ณ เมืองไนโรบี ประเทศเคนยา และศพถูกฝังอยู่ที่นั่น ภายหลังจาก บี.พี. ถึงแก่อนิจกรรมแล้ว ร่างของ บี.พี. ได้ถูกฝัง ณ สุสาน Mount Kenya ซึ่งนอนสงบนิ่งอยู่ภายใต้บรรยากาศอันสงบที่ บี.พี. รักและปรารถนา

พ.ศ. 2494

นักบุญเซนต์ยอร์จ ได้ทำพิธีเปิดอนุสาวรีย์ของลอร์ด เบเดน โพเอลล์ ขึ้นที่วัดเวสต์มินสเตอร์ ในกรุงลอนดอน

จากชีวประวัติของ บี.พี. ตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ บี.พี. เป็นผู้มีความเสียสละอย่างสูงทั้งทางด้านทหาร และพลเรือน ทำทุกสิ่งทุกอย่างไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความกล้าหาญทั้งการปฏิบัติในหน้าที่ราชการ และการผจญภัยส่วนตัว ทำให้ บี.พี. ได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ชีวิตมากมาย บี.พี. ยังได้มอบประสบการณ์อันล้ำค่าแก่เด็ก ๆ ในการก่อตั้งให้กำเนิดลูกเสือโลกแก่เยาวชนชายหญิงทั่วโลก อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่มนุษยชาติมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

กิจกรรรมท้ายเรื่องที่ 1 ประวัติผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 องค์การลูกเสือโลก

องค์การลูกเสือโลก เป็นองค์การนานาชาติที่ไม่ใช่องค์การรัฐบาลใด เป็นองค์การอาสาสมัคร ที่มีความสำคัญในการทำหน้าที่รักษาและดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของขบวนการลูกเสือแห่งโลก และทำหน้าที่ส่งเสริมกิจการลูกเสือทั่วโลก ให้มีการพัฒนาและก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องตลอดไป โดยมีธรรมนูญลูกเสือโลก เป็นกฎหมายสำหรับยึดถือปฏิบัติการในการดำเนินกิจการลูกเสือทั่วโลก

องค์การลูกเสือโลก ประกอบด้วย 3 องค์การหลัก คือ

1. สมัชชาลูกเสือโลก คือ ที่ประชุมใหญ่ ประกอบด้วย ผู้แทนของประเทศสมาชิกทุกประเทศมาร่วมประชุมกันทุก ๆ 3 ปีต่อครั้ง ยกเว้นแต่ว่าปีใดที่สถานการณ์ของโลก มีความวุ่นวาย และมีเรื่องร้ายแรงเกิดขึ้น หรือสถานการณ์ไม่อำนวย ไม่สามารถจะจัดให้มีการประชุมสมัชชาลูกเสือโลกได้ ก็จะเว้นการประชุมเฉพาะปีนั้น ๆ เช่น ในปี พ.ศ. 2484 ไม่ได้มีการประชุมสมัชชาลูกเสือโลกตามกำหนด เนื่องจาก บี.พี. ผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลกถึงแก่อนิจกรรม คณะลูกเสือทั่วโลกมีการไว้ทุกข์ ไว้อาลัย ให้แก่การล่วงลับของ บี.พี. และในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2484 – 2489 เป็นช่วงที่สถานการณ์ของโลก อยู่ในภาวะคับขัน และมีสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้น จึงไม่ได้จัดการประชุมสมัชชาลูกเสือโลกขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว

2. คณะกรรมการลูกเสือโลก คือ คณะกรรมการที่บริหารองค์การลูกเสือโลก มีจำนวนทั้งหมด 12 คน ซึ่งได้รับเลือกตั้งในที่ประชุมสมัชชาลูกเสือโลก ตามวิธีการ เงื่อนไข และบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในธรรมนูญลูกเสือโลก

3. สำนักงานลูกเสือโลก คือ สำนักงานเลขาธิการลูกเสือโลก มีเลขาธิการสำนักงานลูกเสือโลก เป็นผู้บังคับบัญชา ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานดำเนินงานการ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์การลูกเสือของประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกทั่วโลก เพื่อรักษาและดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของขบวนการลูกเสือแห่งโลก ให้อยู่ได้อย่างสถาพร มั่นคงตลอดไป

ปัจจุบันองค์การลูกเสือโลก มีสมาชิกกว่า 40 ล้านคน ใน 169 ประเทศ มีสำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย และยังมีสำนักงานลูกเสือภาคพื้นอยู่ในภูมิภาคทั่วโลก อีก 6 แห่ง คือ

1. สำนักงานลูกเสือภาคพื้นแอฟริกา สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่ กรุงไนโรบี ประเทศเคนยา

2. สำนักงานลูกเสือภาคพื้นอาหรับ สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่ กรุงไคโร ประเทศอียิปต์

3. สำนักงานลูกเสือภาคพื้นเอเชีย-แปซิฟิก สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ กรุงมาคาติ ประเทศฟิลิปปินส์

4. สำนักงานลูกเสือภาคพื้นยูเรเชีย สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่ กรุงเครฟ สาธารณรัฐยูเครน

5. สำนักงานลูกเสือภาคพื้นยุโรป สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่ กรุงเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ และมีสำนักงานสาขาตั้งอยู่ที่กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยี่ยม

6. สำนักงานลูกเสือภาคพื้นอินเตอร์อเมริกา สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ กรุงปานามาซิตี้ ประเทศปานามา

กิจกรรรมท้ายเรื่องที่ 2 องค์การลูกเสือโลก

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4
คุณธรรม จริยธรรมของลูกเสือ

สาระสำคัญ

คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ อาจเปรียบเสมือนศีลของลูกเสือและเป็นหลักสำคัญที่ทำให้ลูกเสือประพฤติปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นมีระเบียบวินัย อยู่ในกรอบประเพณีอันดีงาม และไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากใด ๆ ในบ้านเมือง

ตัวชี้วัด

1. อธิบายคำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ
2. อธิบายคุณธรรม จริยธรรมจากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 คำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ

เรื่องที่ 2 คุณธรรม จริยธรรมจากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 2 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 คำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ

การอยู่ร่วมกันในสังคม จำเป็นต้องอาศัย กฎ ระเบียบ เพื่อเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตให้เป็นปกติสุขของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ ที่จะอยู่ร่วมกันด้วยความผาสุก และยั่งยืน

ความหมายคำปฏิญาณของลูกเสือ

คำปฏิญาณของลูกเสือ คือ คำมั่นสัญญาที่ลูกเสือทุกคนต้องให้ไว้แก่ผู้บังคับบัญชาเป็นถ้อยคำที่กล่าวออกมาด้วยความจริงใจและสมัครใจ คำกล่าวนี้สำคัญอย่างยิ่งในชีวิตการเป็นลูกเสือ เมื่อกล่าวแล้วต้องปฏิบัติตามให้ได้ เป็นการส่งเสริมให้ลูกเสือรักเกียรติของตน เพื่อความเป็นพลเมืองดีของชาติ โดยอาศัยคำปฏิญาณเป็นอุดมการณ์นำไปปฏิบัติในชีวิตได้

คำปฏิญาณของลูกเสือ
ด้วยเกียรติของข้า ข้าสัญญาว่า
ข้อ 1 ข้าจะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
ข้อ 2 ข้าจะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ
ข้อ 3 ข้าจะปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ

ข้อ 1 ข้าจะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ชาติ ประกอบด้วย แผ่นดิน น่านน้ำ และประชาชนพลเมืองที่อยู่รวมกัน โดยมีกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมเป็นหลักปฏิบัติ ลูกเสือทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ

ศาสนา ทุกศาสนามีความมุ่งหมายเดียวกัน คือ สอนให้ทุกคนเป็นคนดี ละเว้นความชั่ว ให้กระทำแต่ความดี ลูกเสือทุกคนต้องมีศาสนา ลูกเสือจะนับถือศาสนาใด ๆ ก็ได้

พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขของคณะลูกเสือแห่งชาติ ลูกเสือทุกคนต้องปฏิบัติตนตามรอยพระยุคลบาท

ข้อ 2 ข้าจะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ

ลูกเสือทุกคนเป็นผู้มีจิตอาสา ไม่นิ่งดูดาย เอาใจใส่ผู้อื่น มีความพร้อมที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวมทุกโอกาสที่พึงกระทำได้ ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ลูกเสือเป็นผู้มีเกียรติ และได้รับการยกย่องชื่นชมจากประชาชนทั่วไป

ข้อ 3 ข้าจะปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ

กฎของลูกเสือเปรียบเสมือนศีลของลูกเสือที่เป็นหลักยึดเหนี่ยวให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งดีงาม

ความหมายกฎของลูกเสือ

กฎของลูกเสือ หมายถึง ข้อปฏิบัติที่ลูกเสือต้องยึดเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติตน ในชีวิตประจำวัน กฎของลูกเสือมี 10 ข้อ ดังนี้

กฎของลูกเสือ

ข้อ 1 ลูกเสือมีเกียรติเชื่อถือได้

ข้อ 2 ลูกเสือมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และซื่อตรงต่อผู้มีพระคุณ

ข้อ 3 ลูกเสือมีหน้าที่กระทำตนให้เป็นประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่น

ข้อ 4 ลูกเสือเป็นมิตรของคนทุกคน และเป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก

ข้อ 5 ลูกเสือเป็นผู้สุภาพเรียบร้อย

ข้อ 6 ลูกเสือมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์

ข้อ 7 ลูกเสือเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา และผู้บังคับบัญชาด้วยความเคารพ

ข้อ 8 ลูกเสือมีใจร่าเริง และไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

ข้อ 9 ลูกเสือเป็นผู้มัธยัสถ์

ข้อ 10 ลูกเสือประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ

ความหมายคติพจน์ของลูกเสือ

คติพจน์ทั่วไปของลูกเสือ

เสียชีพอย่าเสียสัตย์ หมายความว่า ให้ลูกเสือรักษาความซื่อสัตย์ มีสัจจะยิ่งชีวิตจะไม่ละความสัตย์ถึงแม้จะถูกบีบบังคับจนเป็นอันตรายถึงกับชีวิตก็ตาม ก็ไม่ยอมเสียสัจจะเพื่อเกียรติภูมิแห่งตน

คติพจน์ของลูกเสือแต่ละประเภท

ลูกเสือสำรอง **“ทำดีที่สุด”**

ลูกเสือสามัญ **“จงเตรียมพร้อม”**

ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ **“มองไกล”**

ลูกเสือวิสามัญ **“บริการ”**

ความหมายคติพจน์ของลูกเสือ

คติพจน์ของลูกเสือ ประกอบด้วย 4 คติพจน์ เรียงลำดับตามความง่ายยากของการปฏิบัติ

ทำดีที่สุด หมายความว่า ปฏิบัติหน้าที่ของตนอยู่ให้ดีที่สุด

จงเตรียมพร้อม หมายความว่า เตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ

มองไกล หมายความว่า การมองให้กว้างและไกล ฉลาดที่จะมองเห็นความจริงของสิ่งต่าง ๆ ว่าผลจากการกระทำภารกิจของตน อาจส่งผลกระทบถึงภารกิจอื่น บุคคลอื่น

บริการ หมายความว่า การกระทำด้วยความตั้งใจที่จะให้ผู้อื่นมีความสะดวกหรือลดปัญหา หรือความทุกข์ หวังเพียงให้ผู้รับบริการได้รับสิ่งที่เหมาะสมที่สุดเสมอ โดยไม่หวังรางวัลหรือสิ่งตอบแทนใด ๆ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 คำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 คุณธรรม จริยธรรมจากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

กระบวนการลูกเสือ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้คนเป็นคนดี มีพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย เสียสละ อดทน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และยึดหลักที่ว่า “ลูกเสือเป็นมิตรกับทุกคนทั่วโลก” การอบรมบ่มนิสัยลูกเสือให้เป็นพลเมืองดีตามจารีตประเพณีบ้านเมืองและอุดมคติ ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 5 ประการ คือ

1. ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และพึ่งตนเอง
2. ให้ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
3. ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณะประโยชน์
4. ให้รู้จักทำการฝีมือ
5. ให้มีการพัฒนาทางกาย จิตใจ และศีลธรรม ทั้งนี้ โดยไม่เกี่ยวข้องกับลัทธิการเมืองใด ๆ

คุณธรรม จริยธรรม

"คุณธรรม" หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประคับประคองใจให้เกลียดความชั่ว กลัวบาป ใฝ่ความดี และเป็นเครื่องกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกผิดชอบ เกิดจิตสำนึกที่ดีมีความสงบร่มเย็นภายใน

"จริยธรรม" หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม ในการพัฒนาโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง ความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้น เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ อยู่ดีมีสุข และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

คุณธรรมจริยธรรม จากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

คุณธรรมจริยธรรมจากคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือ เน้นการประพฤติ ปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดี พร้อมที่จะนำความสุข ความเจริญ ความมั่นคงมาสู่บุคคลสังคม และประเทศชาติ ดังนี้

1. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ บุคคลสามารถปฏิบัติตนให้มีความซื่อสัตย์ต่อชาติ รักและหวงแหน ยอมเสียสละเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อให้ชาติเป็นเอกราชสืบไป อีกทั้งทำนุบำรุงศาสนาให้มั่นคงสถาพรสืบไปและปฏิบัติตนตามรอยพระยุคลบาทแห่งองค์พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎรด้วยความเสียสละ

2. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ บุคคลสามารถปฏิบัติกิจการงานของตนเองและที่ได้รับมอบหมายด้วยความมานะพยายาม อุทิศกำลังกาย กำลังใจอย่างเต็มความสามารถไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย

3. ความมีระเบียบวินัย บุคคลสามารถเป็นทั้งผู้รู้และปฏิบัติตามแบบแผนที่ตนเอง ครอบครัว และสังคม กำหนดไว้ โดยจะปฏิเสธกฎเกณฑ์หรือกติกาต่าง ๆ ของสังคมไม่ได้ คุณธรรมนี้ต้องใช้เวลาปลูกฝังเป็นเวลานาน และต้องปฏิบัติสม่ำเสมอจนกว่าจะปฏิบัติเองได้และเกิดความเคยชิน

4. ความซื่อสัตย์ บุคคลสามารถปฏิบัติตนทางกาย วาจา จิตใจ ที่ตรงไปตรงมาไม่แสดงความคดโกง ไม่หลอกลวง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ลั่นวาจาว่าจะทำงานสิ่งใดก็ต้องทำให้สำเร็จ ไม่กลับกลอก มีความจริงใจต่อทุกคน จนเป็นที่ไว้วางใจของคนทุกคน

5. ความเสียสละ บุคคลสามารถปฏิบัติตนโดยการอุทิศกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมด้วยความตั้งใจจริง มีเจตนาที่บริสุทธิ์ เป็นที่รักใคร่ไว้วางใจ เป็นที่ยกย่องของสังคม ผู้คนเคารพนับถือ นำพาซึ่งความสุขสมบูรณ์ในชีวิต

6. ความอดทน บุคคลสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคใด ๆ มุ่งมั่นที่จะทำงานให้บังเกิดผลดีโดยไม่ให้ผู้อื่นเดือดร้อน มีความอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อการตรากตรำทำงาน อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อกิเลส

7. การไม่ทำบาป บุคคลสามารถละเว้นพฤติกรรมที่ชั่วร้ายและไม่สร้างความเดือดร้อนให้ทั้งทางกาย วาจา ใจ

8. ความสามัคคี บุคคลสร้างความสามัคคี รักใคร่ กลมเกลียวซึ่งนำไปสู่ความสงบร่มเย็นของครอบครัว สังคม ชุมชน และประเทศชาติ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 คุณธรรม จริยธรรม จากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5
วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

สาระสำคัญ

วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันของทุกคนในชาติ เป็นวัฒนธรรมทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง ผู้ที่มีวินัยในตนเอง จะมีความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ เคารพระเบียบ กฎ กติกาทางสังคมทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน อดกลั้น ตั้งใจ และเพียรพยายาม ควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้เป็นอย่างดี มีการส่งเสริมและพัฒนาวินัยในตนโดยกระบวนการลูกเสือ

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความหมาย และความสำคัญของวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย
2. อธิบายผลกระทบจากการขาดวินัย และขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย
3. ยกตัวอย่างแนวทางการเสริมสร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.1 ความหมายของวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.2 ความสำคัญของวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

เรื่องที่ 2 ผลกระทบจากการขาดวินัย และการขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย

เรื่องที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 2 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.1 ความหมายของวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย หมายถึง การกระทำหรืองดเว้นการกระทำตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบายไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อยช่วยให้คนในสังคมห่างไกลความชั่วทั้งหลาย สามารถอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมากคนก็ยิ่งมากเรื่อง ไม่มีความสงบสุข การงานที่ทำก็จะเกิดผลเสีย

1.2 ความสำคัญของวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ความสำคัญของวินัยในตนเองมีอย่างน้อย 2 ประการ

ประการที่หนึ่ง เหตุผลเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนตัวแต่ละบุคคล ในเรื่องการแสวงหาความรู้ เนื่องจากปัจจุบันมีอยู่มากมาย ไม่อาจบรรจุไว้ในหลักสูตรได้หมดแต่ละคนจึงควรแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นอกเหนือจากที่ปรากฏในหลักสูตรของสถานศึกษา ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องฝึกให้มีการควบคุมตนเอง มีความเฉลียวฉลาด และมีความเป็นอิสระ เพื่อจะได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมให้มากที่สุด

ประการที่สอง ชุมชนจะเจริญและมีความมั่นคงยั่งยืนต่อไปได้ จะต้องอาศัยพลเมืองแต่ละคนทำความดี และเสียสละให้แก่ชุมชน ไม่แสวงหาประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้น

ลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง

พฤติกรรมของผู้มีวินัยในตนเอง มีดังนี้

1 มีความเชื่ออำนาจภายในตนเอง

2 มีความเป็นผู้นำ

3 มีความรับผิดชอบ

4 ตรงต่อเวลา

5 เคารพต่อระเบียบ กฎเกณฑ์ทั้งต่อหน้าและรับหลังผู้อื่น

6 มีความซื่อสัตย์สุจริต

7 รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี

8 รู้จักเสียสละ

9 มีความอดทน

10 มีความตั้งใจเพียรพยายาม

11 ยอมรับผลการกระทำของตน

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 ผลกระทบจากการขาดวินัย และการขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย

การที่บุคคลขาดวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในตนเอง มีผลทำให้ขาดวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยทางสังคมไปด้วย วินัยในตนเอง เป็นพื้นฐานของการควบคุมตัวเอง ให้มีวินัยทางสังคม การมีวินัยในตนเองจึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการส่งเสริม เพื่อเป็นพื้นฐานของการควบคุมตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างวินัยทางสังคม การมีวินัยจึงถือเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมในสังคม และการรวมกันอยู่ของกลุ่ม การปลูกฝังวินัยจะทำให้บุคคลยอมรับกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด และวินัยยังเป็นวัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งจะทำให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ทำให้พัฒนาตนเองสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถควบคุมตนเองได้ มีมโนธรรมที่ดีและมีความมั่นคงทางอารมณ์ ด้วยเหตุนี้การปลูกฝังความมีวินัยในตนเองให้แก่คนในชาติเพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่บ้านเมืองนั้น ควรเริ่มต้นที่เยาวชน โดยให้ประพฤติและฝึกฝนจนเป็นนิสัย เพื่อจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีวินัยในอนาคต

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ผลกระทบจากการขาดวินัย และการขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

การจะพัฒนาวินัยในตนเองจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็กในวัยทารก และให้แรงจูงใจทางจริยธรรมแก่เด็กที่โตแล้ว การพัฒนาวินัยในตนเองจะต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวเด็กและต้องใช้วิธีการกระตุ้นหรือพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กอย่างเหมาะสมด้วย

วิธีการพัฒนาวินัยในตนเอง

1. สร้างวินัยด้วยการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน

สร้างวินัยด้วยการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน วิธีฝึกวินัยที่ดีที่สุดต้องอาศัยธรรมชาติของมนุษย์ที่ดำเนินชีวิตกันด้วยความเคยชินเป็นส่วนใหญ่ แล้วก็ยึดมั่นในความพึงพอใจในพฤติกรรมที่เคยชินนั้น การฝึกคนต้องใช้ความสามารถและต้องมีระบบต้องสอดคล้องกับธรรมชาติให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน ถือว่าต้องสร้างวินัยให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน

2. การสร้างวินัยโดยใช้ปัจจัยอื่นช่วยเสริม

วินัยจะทำให้เกิดความสุขและประพฤติปฏิบัติด้วยความพึงพอใจ โดยใช้ปัจจัยอย่างอื่นมาช่วยอีกได้ เช่น มีกัลยาณมิตร วินัยก็เกิดได้ง่าย มีศรัทธาและความรักเป็นองค์ประกอบเสริม ในการสร้างวินัยจากพฤติกรรมที่เคยชิน คือ

2.1 เป็นต้นแบบที่ดีของพฤติกรรม (ศีล)

2.2 มีความรัก ทำให้เกิดความอบอุ่น มีความเป็นกันเองพร้อมศรัทธาและความสุข (จิตใจ)

2.3 มีเหตุมีผล เข้าใจเหตุผลและเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ (ปัญญา)

2.4 สร้างวินัยด้วยแรงหนุนของสภาพจิตใจ คือ การตั้งเป็นอุดมคติในจิตใจ ทำให้ใจมีความฝักใฝ่มุ่งมั่นอย่างแรง มีเป้าหมายอย่างแรง เป็นอุดมคติ ใฝ่ตั้งใจจริง ปฏิบัติตามวินัย มีความภูมิใจ รักษาวินัย

3. สร้างวินัยโดยใช้กฎเกณฑ์บังคับ

การสร้างวินัยโดยใช้กฎหมาย หรือกฎเกณฑ์บังคับควบคุมโดยมีการลงโทษ วิธีนี้ก็สร้างวินัยได้ บางครั้งได้ผลแต่เมื่อกฎเกณฑ์นั้นไม่บีบบังคับรุนแรงเกินไป และมีช่วงเวลายาวพอที่จะให้คนผ่านเข้าสู่ความเคยชินจนเขาไม่รู้ตัว พอกลายเป็นความเคยชินไปแล้วก็เข้าสู่กฎธรรมชาติตามวิธีแรก คือเป็นวินัยพื้นฐานที่เกิดขึ้นโดยการสร้างพฤติกรรมเคยชิน จนกลายเป็นเรื่องของความเคยชินตามธรรมชาติที่รับทอดมาจากการใช้อำนาจบีบบังคับ อันนั้นต่างหากที่ได้ผล

4. การเสริมสร้างวินัยในตนเอง

วินัยนั้นเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ สังคมมนุษย์จำเป็นต้องมีวินัยเพื่อทำให้เกิดระบบ ระเบียบ ซึ่งเป็น

ปัจจัยสำคัญในการสร้างความสงบสุข และความเจริญก้าวหน้าแก่ชีวิตและสังคม วินัยต้องเริ่มจากตนเองก่อนเป็นอันดับแรก

วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม โดยเกิดจากความรู้สึก มองเห็นคุณค่าในการปฏิบัติด้วยตนเอง มิได้เกิดจากอิทธิพลภายนอก เช่น ระเบียบ คำสั่ง การบังคับ ถึงแม้จะมีอุปสรรคไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นได้

ตัวอย่าง แนวทางการเสริมสร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ระเบียบแถวลูกเสือ

การฝึกระเบียบแถว เป็นการฝึกให้ลูกเสือเกิดความพร้อมเพรียง มีระเบียบวินัย และความสามัคคี รวมทั้งสามารถฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้

การฝึกระเบียบแถวลูกเสือ มีความมุ่งหมายโดยทั่วไปเพื่อฝึกให้ลูกเสือเป็นผู้มีระเบียบวินัยอันดีงาม รู้จักฟังคำบอก คำสั่ง และปฏิบัติตามได้ถูกต้อง มุ่งส่งเสริมให้เกิดความมานะอดทน ในอันที่บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ตามลักษณะของลูกเสือ

การฝึกระเบียบแถวให้ผล 2 แบบ คือ ทางร่างกายและจิตใจ

ในทางร่างกาย เป็นผู้มีร่างกายแข็งแรง มีทรวดทรงสมส่วน มีท่าทางองอาจผึ่งผาย และเป็นผู้มีประสาทตื่นตัว สามารถเคลื่อนไหวอิริยาบถได้คล่องแคล่ว ว่องไว

ในทางจิตใจ ฝึกให้เป็นผู้ที่มีอุดมคติในการรักษาเกียรติ วินัย กล้าหาญ อดทน และมีความเชื่อมั่นในตนเองที่จะปฏิบัติกิจการในหน้าที่

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6
ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา

สาระสำคัญ

การลูกเสือไทย ได้ถือกำเนิดโดยองค์พระมหากษัตริย์ไทย ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ซึ่งมีความเจริญรุดหน้าสืบมากว่า 107 ปี อย่างมีคุณค่า และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 มีพระบรมราโชบายด้านการศึกษากับความมั่นคง มีพระราชประสงค์เห็นคนไทยมีวินัย รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ สร้างวินัยโดยกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ดังนั้นสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงาน กศน. ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของกิจการลูกเสือ ซึ่งเป็นพระราชมรดกอันล้ำค่ายิ่งที่พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้พระราชทานไว้ให้แก่ปวงชนชาวไทย จึงได้น้อมนำกิจการลูกเสือ กระบวนการลูกเสือ รวมทั้งเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลูกเสือมาเป็นหลักในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียน กศน. ในฐานะที่เป็นลูกเสือ กศน. ให้มีทักษะชีวิต สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถนำอุดมการณ์ คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ มาใช้ในชีวิตประจำวัน มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม และมีความสง่างามในการดำรงตนให้เป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ การให้บริการ และบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความเป็นมา และความสำคัญของลูกเสือ กศน.
2. อธิบายลูกเสือ กศน. กับการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม
3. อธิบายบทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 ลูกเสือ กศน.

1.1 ความเป็นมาของลูกเสือ กศน.

1.2 ความสำคัญของลูกเสือ กศน.

เรื่องที่ 2 ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม

เรื่องที่ 3 บทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 2 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 ลูกเสือ กศน.

ความเป็นมาและความสำคัญของการมีลูกเสือ กศน.

การลูกเสือไทย ได้ถือกำเนิดขึ้นโดยองค์พระมหากษัตริย์ไทย และมีความเจริญรุดหน้าสืบมากว่า 107 ปี อย่างทรงคุณค่า ซึ่งเป็นพระราชมรดกอันล้ำค่ายิ่ง ที่พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้พระราชทานไว้ให้แก่ปวงชนชาวไทย ต่อมาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 มีพระบรมราโชบายด้านการศึกษากับความมั่นคง **มีพระราชประสงค์เห็นคนไทยมีวินัยรู้หน้าที่มีความรับผิดชอบ สร้างวินัยโดยกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี**

สำนักงาน กศน. ได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของกิจการลูกเสือ จึงได้น้อมนำพระบรมราโชบายดังกล่าว มากำหนดเป็นนโยบาย หลักสูตร และแนวทางการปฏิบัติ พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน กศน. โดยนำกระบวนการลูกเสือ เนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลูกเสือเป็นหลัก ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียน กศน. มีทักษะชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถนำอุดมการณ์ คำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสง่างามในการดำรงตนให้เป็นพลเมืองดี บำเพ็ญประโยชน์ต่อ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ลูกเสือ กศน. เป็นลูกเสือที่อยู่ในกองลูกเสือวิสามัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน กศน. จึงต้องมีความพร้อมในการประพฤติปฏิบัติตนตามคติพจน์ของลูกเสือวิสามัญ คือ “บริการ” ลูกเสือ กศน. ต้องพร้อมและพัฒนาตนเอง ทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ ด้านศีลธรรม และมีความพร้อมในการเป็นผู้นำในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ลูกเสือ กศน.

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม

ลูกเสือ กศน. เป็นผู้มีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ลูกเสือ กศน. ทุกคนพึงนำอุดมการณ์ คำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ เป็นหลักในการพัฒนาตนเอง ให้เป็นพลเมืองดีในทัศนะของลูกเสือ และมีจิตอาสาให้ "บริการ" ช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน สังคม และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กร หรือหน่วยงานอื่น ๆ

การพัฒนาตนเอง ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. พัฒนาทางด้านความคิดเรื่องศาสนา ซึ่งมีวิธีการแตกต่างกันไปตามศาสนาที่ตนนับถือ มุ่งเน้น ยึดมั่นในหลักการของศาสนา เพื่อให้บรรลุผลแห่งความจงรักภักดีต่อศาสนา

2. พัฒนาทางด้านความรู้สึกด้านค่านิยม มุ่งเน้นการเอาใจใส่ ระมัดระวังในการเผชิญปัญหา สถานการณ์ปัจจุบันเป็นพิเศษ

3. พัฒนาทางด้านร่างกาย มุ่งเน้นการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือเพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง

4. พัฒนาทางด้านสติปัญญา มุ่งเน้นการทำงานอดิเรก การฝีมือ การรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

5. พัฒนาทางด้านสังคม มุ่งเน้นการปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6. พัฒนาทางด้านการสร้างสัมพันธภาพทางสังคม มุ่งเน้นการทำงานเป็นระบบหมู่ในบทบาทของผู้นำ และผู้ตาม

7. พัฒนาทางด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน มุ่งเน้นความสำคัญของความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อผู้อื่นด้วยการบำเพ็ญประโยชน์

8. พัฒนาทางด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นความสนใจในสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ธรรมชาติ

การพัฒนาชุมชน สังคม ในด้านต่าง ๆ เช่น

1. การเป็นพลเมืองดี และการใช้สิทธิเลือกตั้ง (ลูกเสือ กกต.)
2. การดูแลรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
   (ลูกเสืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)
3. การสร้างความตระหนักถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด (ลูกเสือยาเสพติด)
4. การป้องกันและช่วยเหลือเมื่อประสบเหตุ (ลูกเสือบรรเทาสาธารณภัย)
5. การช่วยอำนวยความสะดวกด้านการจราจร (ลูกเสือจราจร)

6. การร่วมเฝ้าระวัง ป้องกัน ข้อมูลข่าวสารที่เป็นภัยออนไลน์ (ลูกเสือไซเบอร์)
7. การเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยม ความซื่อสัตย์สุจริต (ลูกเสือช่อสะอาด)
8. การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ให้ความรู้สืบไป (ลูกเสือวัฒนธรรม)
9. การป้องกันการทารุณกรรมต่อสัตว์ (ลูกเสือสวัสดิภาพสัตว์)
10. การช่วยดูแล ป้องกันอนุรักษ์ป่าไม้ (ลูกเสือป่าไม้)
11. การสร้างความมีระเบียบวินัยต่อตนเอง รู้จักสามัคคีในหมู่คณะและส่วนรวม (ลูกเสือรัฐสภา)
12. การป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง ลดความเหลื่อมล้ำ (ลูกเสือสันติภาพ)
13. การสร้างโอกาสทางเลือกให้กับชีวิต (ลูกเสือสำหรับผู้ด้อยโอกาส)

ลูกเสือ กศน. สามารถเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว หรือคิดรูปแบบกิจกรรม/โครงการขึ้นมาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม (ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 บทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม

ลูกเสือ กศน. มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาตนเอง ซึ่งเน้นการพัฒนาความสามารถ ศักยภาพ และสมรรถนะที่ทันต่อสภาพความจำเป็น ตามความก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น การพัฒนาตนเอง จะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ รู้วิธีการวางแผนพัฒนาตนเอง ในบทบาทของผู้นำและผู้ตาม

ผู้เรียน กศน. ที่สมัครเข้าเป็นลูกเสือ กศน. เริ่มต้นด้วยการแสวงหาความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวกับทักษะการดำรงชีวิต โดยใช้กระบวนการคิดเป็น ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวกับทักษะลูกเสือ กิจกรรมกลางแจ้ง การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจแก้ปัญหา และเข้าพิธีประจำกองลูกเสือวิสามัญ โดยผู้กำกับกองลูกเสือวิสามัญ จะเป็นผู้ประกอบพิธีประจำกองให้แก่ลูกเสือ กศน. ให้ลูกเสือ กศน.**แต่งเครื่องแบบลูกเสือวิสามัญ** มาพร้อมกันที่ **คูหาลูกเสือวิสามัญ (Rover Den)** หรือสถานที่นัดหมายอื่นที่เหมาะสม เพื่อทบทวนหลักการ การเป็นพลเมืองดีในทัศนะของลูกเสือ

พิจารณาคติพจน์ คำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือทั้ง 10 ข้อ ที่จะนำสู่การปฏิบัติตนเป็นคนดี สำรวจตัวเอง และเข้าพิธีประจำกองตามลำดับ

การปฏิบัติตนตามคติพจน์ของลูกเสือ กศน. คือ “บริการ” ซึ่งเป็นเสมือนหัวใจของลูกเสือ กศน. ที่จะต้องยึดมั่นในการเสียสละด้วยการบริการ แต่การบริการนี้มิได้หมายถึงเป็นผู้รับใช้หรือคนงาน การบริการในความหมายของการลูกเสือนี้ เรามุ่งที่จะอบรมบ่มนิสัยและจิตใจให้ได้รู้จักเสียสละ ได้รู้จักวิธีหาความรู้และประสบการณ์ ที่เป็นประโยชน์ในอนาคตและในที่สุดก็จะทำให้สามารถประกอบอาชีพโดยปกติสุขในสังคม

การบริการ หมายถึง การประกอบคุณประโยชน์ให้แก่มนุษยชาติ ด้วยการถือว่าเป็นเกียรติประวัติสูงสุดแห่งชีวิตของเรา ในการที่รู้จักเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น เพื่อจุดมุ่งหมายให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้โดยปกติ เป็นการสอนให้ลูกเสือวิสามัญตั้งตนอยู่ในศีลธรรมไม่เอาเปรียบผู้ที่ยากจนหรือด้อยกว่า นอกจากนั้นการบริการแก่ผู้อื่นเปรียบเสมือนเป็นการชำระหนี้ที่ได้เกิดมาแล้ว อาศัยอยู่ในโลกนี้ด้วยความมุ่งหวังจะให้ทุกคนเข้าใจในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม มองเห็นความจำเป็นของสังคมว่าไม่มีใครสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยลำพัง ทุกคนจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันไม่ว่าด้านอาหารการกิน ด้านเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค หรืออื่น ๆ

ลูกเสือ กศน. พึงนำคำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ มาเป็นแนวทางการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม ดังนี้

1. พัฒนาทางกาย พัฒนาทางด้านร่างกาย มุ่งเน้นการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือเพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง

2. พัฒนาทางสติปัญญา พัฒนาทางด้านสติปัญญา มุ่งเน้นการทำงานอดิเรก การฝีมือ การรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

3. พัฒนาทางจิตใจศีลธรรม พัฒนาทางด้านความคิดเรื่องศาสนา ซึ่งมีวิธีการแตกต่างกันไป ตามศาสนาที่ตนนับถือ มุ่งเน้นยึดมั่นในหลักการของศาสนา เพื่อให้บรรลุผลแห่งความจงรักภักดีต่อศาสนา

4. พัฒนาในเรื่องสร้างค่านิยมและเจตคติ พัฒนาทางด้านความรู้สึกด้านค่านิยม มุ่งเน้นการเอาใจใส่ ระมัดระวังในการเผชิญปัญหา สถานการณ์ปัจจุบันเป็นพิเศษ

5. พัฒนาทางสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มุ่งเน้นการปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6. พัฒนาสัมพันธภาพทางสังคม สร้างสัมพันธภาพทางสังคม มุ่งเน้นการทำงานเป็นระบบหมู่ ในบทบาทของผู้นำ และผู้ตามที่ดี

7. พัฒนาสัมพันธภาพต่อชุมชน มีความรับผิดชอบต่อชุมชน มุ่งเน้นความสำคัญของความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อผู้อื่นด้วยการบำเพ็ญประโยชน์

8. พัฒนาทางด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นความสนใจในสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ธรรมชาติ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 บทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม (ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7
ลูกเสือ กศน. กับจิตอาสา และการบริการ

สาระสำคัญ

จากคำปฏิญาณของลูกเสือที่ว่า “ข้าจะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ”ลูกเสือ กศน. ซึ่งเป็นลูกเสือวิสามัญและยึดถือคติพจน์ว่า “บริการ” จึงเป็นผู้ที่มีจิตอาสา คือ ผู้ที่ไม่นิ่งดูดาย เป็นผู้เอาใจใส่ และเป็นผู้มีจิตสำนึก มีความพร้อมที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยการประพฤติปฏิบัติตน มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพสิทธิของผู้อื่น ตลอดจนเต็มใจที่ช่วยเหลือและบริการผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของจิตอาสา และการบริการ
2. อธิบายหลักการของจิตอาสา และการบริการ
3. อธิบายและนำเสนอวิธีการปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสา และการบริการ

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 จิตอาสา และการบริการ

1.1 ความหมายและความสำคัญของจิตอาสา

1.2 ความหมายและความสำคัญของการบริการ

เรื่องที่ 2 หลักการของจิตอาสา และการบริการ

2.1 หลักการของจิตอาสา

2.2 หลักการของการบริการ

เรื่องที่ 3 วิธีการปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสา และการบริการ

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 5 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 จิตอาสา และการบริการ

1.1 ความหมายและความสำคัญของจิตอาสา

จิตอาสา หมายถึง จิตสำนึกเพื่อส่วนรวมของคนที่รู้จักความเสียสละ เอาใจใส่เป็นธุระ ให้ความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต และปรารถนาที่จะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยการสละเวลา การลงแรง และสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม และประเทศชาติ

จิตอาสา มีความสำคัญต่อการตระหนักรู้ และแสดงออก เพื่อทำประโยชน์แก่สังคม ตลอดจนการช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม สาธารณะสมบัติ ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือ โดยใช้คุณธรรมเป็นหลัก

1.2 ความหมายและความสำคัญของการบริการ

บริการ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ หรือการบำเพ็ญประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อชุมชน ลูกเสือจะต้องมีความศรัทธาในคำว่า “บริการ” และลงมือปฏิบัติเรื่องนี้อย่างจริงจัง ด้วยความจริงใจและมีทักษะหรือความสามารถในการให้บริการนั้นด้วยความชำนาญ ว่องไว คือไว้ใจได้ หรือเชื่อถือได้

ความสำคัญของการบริการ เป็นหัวใจสำคัญของลูกเสือ กศน. ซึ่งต้องพัฒนาจิตใจให้อยู่ในศีลธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ที่ยากจนหรือด้อยกว่า ให้รู้จักการเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น เพื่อจุดมุ่งหมายให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้โดยปกติ ถือว่าเป็นเกียรติประวัติสูงสุดของชีวิต

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 จิตอาสา และการบริการ
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 หลักการของจิตอาสา และการบริการ

2.1 หลักการของจิตอาสา

หลักการของจิตอาสา มีที่มาจากการพัฒนาตนเองให้มีจิตสำนึกที่ดี มีน้ำใจ การที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ย่อมต้องการพึ่งพากัน โดย

1. การกระทำของตนเอง ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อส่วนรวม เช่น การมีวินัยในตนเอง การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม การเชื่อฟังคำสั่ง เป็นต้น

2. บทบาทของตนที่มีต่อสังคมในการรักษาประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อแก้ปัญหา สร้างสรรค์สังคม ซึ่งถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เช่น การเคารพสิทธิผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

2.2 หลักการของการบริการ

หลักการของการบริการ มีดังนี้

1. ให้บริการด้วยความสมัครใจ เต็มใจที่จะให้บริการ

2. ให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีทักษะในการบริการ เช่น การปฐมพยาบาล เทคนิคในการช่วยชีวิต เป็นต้น

3. ให้บริการแก่ผู้ที่ต้องการรับบริการ เช่น คนที่กำลังจะจมน้ำ ผู้ที่ถูกทอดทิ้ง คนชรา คนป่วยและผู้ไม่สามารถช่วยตนเองได้ เป็นต้น

4. ให้บริการด้วยความองอาจ ตั้งใจทำงานให้เสร็จด้วยความมั่นใจ ด้วยความรับผิดชอบ โดยใช้ความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง อุทิศให้แก่งานอย่างจริงจัง ในขณะนั้น รู้จักแบ่งเวลา แบ่งลักษณะงาน มีความมุมานะในการทำงาน ให้เป็นผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 หลักการของจิตอาสา และการบริการ
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 วิธีการปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสาและการบริการ

การปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสาและการบริการ ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

ความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นผู้มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม มีดังนี้

1. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหาความรู้
2. รู้จักการออกกำลังกาย เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง
3. มีความประหยัดรู้จักความพอดี
4. ประพฤติตัวให้เหมาะสม ละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย
5. ทำงานที่รับมอบหมายให้สำเร็จ
6. มีความรับผิดชอบ ตรงเวลา สามารถพึ่งพาตนเองได้

ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการช่วยเหลือสังคม ไม่ทำให้ผู้อื่น หรือสังคมเดือดร้อนได้รับความเสียหาย ได้แก่

1. มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยเหลืองานบ้าน ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ

2. มีความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ครูอาจารย์ เช่น ตั้งใจเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์ ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของสถานศึกษา ช่วยรักษาทรัพย์สมบัติของสถานศึกษา

3. มีความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น เช่น ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

4. มีความรับผิดชอบในฐานะพลเมือง เช่น ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาสมบัติของส่วนรวม ให้ความร่วมมือต่อสังคมในฐานะพลเมืองดี

การปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อการบริการ ต้องตระหนักในสิ่งต่อไปนี้

1. บริการแก่ตนเองก่อน เป็นการเตรียมตนเองให้พร้อมที่จะให้บริการตนเองก่อน ทั้งในด้านการเงิน สุขภาพ เวลาว่าง สติปัญญา ฯลฯ หากยังไม่มีความพร้อม ก็ไม่อาจให้บริการแก่ผู้อื่นได้ หรือได้ก็ไม่ดีเท่าที่ควร เพราะตราบใดที่เรายังต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น หรือต้องอยู่ภายใต้การโอบอุ้มค้ำชูของผู้อื่น ต้องขอให้ผู้อื่นช่วยเหลือเรา แสดงว่าเรายังไม่พร้อม ฉะนั้น ลูกเสือ กศน. ต้องเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อการบริการ

2. บริการแก่หมู่คณะ เมื่อฝึกบริการตนเองแล้ว ต้องขยายการให้บริการแก่หมู่คณะในการหาประสบการณ์ หรือความชำนาญ ด้วยการบริการเป็นรายบุคคล บริการแก่ครอบครัว บริการแก่บุคคลใกล้ชิด อันเป็นส่วนรวม ลูกเสือ กศน. ทุกคนควรมีประสบการณ์ภาคปฏิบัติในการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือหมู่คณะด้วยการปฏิบัติตนให้เป็นคนสนุกสนาน ร่าเริง เป็นมิตรกับคนทุกคน ซื่อสัตย์สุจริต มีกริยาสุภาพ และใช้วาจาสุภาพไม่หยาบโลน

3. บริการแก่ชุมชน เมื่อฝึกบริการแก่ตนเอง และบริการแก่หมู่คณะแล้ว สมควรที่จะไปบริการแก่ชุมชนตามสติปัญญา ประสบการณ์ และความสามารถแนวคิดในการบริการแก่ชุมชน คือ การชำระหนี้แก่ชุมชนด้วยการร่วมมือ เสียสละร่วมกัน เพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาอาคาร สถานที่ บ้านเมืองในชุมชนนั้น การสร้างสาธารณสถาน เช่น ทำความสะอาด การช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ การควบคุมการจราจร การดับเพลิง การจัดงานรื่นเริง งานสังคม เพื่อประโยชน์ของสังคมนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ลูกเสือ กศน.

ได้ประสบการณ์จากชีวิตจริง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่อาศัยอยู่ได้ สามารถประกอบอาชีพได้โดยปกติสุข เพราะได้รับการฝึกให้รู้จักเสียสละ เพื่อบริการแก่ชุมชนหรือสังคม โดยไม่ได้เอารัดเอาเปรียบหรือเห็นแก่ได้

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 วิธีการปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสาและการบริการ (ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8
การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

สาระสำคัญ

ลูกเสือ กศน. ได้รับการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีจิตอาสา มีความเสียสละ บำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชนและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน มีความพร้อมในการให้ “บริการ” แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

งานบริการที่ลูกเสือ กศน. สามารถนำมาเขียนในลักษณะของโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น โครงการบริการชุมชน โครงการจิตอาสา โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โครงการพัฒนาอาชีพในชุมชน โครงการช่วยเหลือเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการในชุมชน เป็นต้น

การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม ควรเริ่มต้นด้วยการสำรวจสภาพชุมชน และนำมาคิดวิเคราะห์ แยกแยะอย่างรอบคอบ มีเรื่องใดบ้างที่ลูกเสือ กศน. สามารถให้บริการ หรือมีส่วนร่วมในการปรับปรุง หรือพัฒนาให้ดีขึ้นตามขั้นตอน เป็นเหตุเป็นผล มีความน่าเชื่อถือ ควรมีการกำหนดองค์ประกอบของการเขียนโครงการที่ชัดเจน ตั้งแต่ชื่อโครงการ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน ระยะเวลาการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ งบประมาณ สถานที่ดำเนินการ ผู้รับผิดชอบโครงการ ผลหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และการประเมินผล

ลูกเสือ กศน. ที่เขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องไปดำเนินงานทุกขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ในโครงการ และสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ เพื่อนำผลการดำเนินงานตามโครงการไปนำเสนอในกิจกรรมเข้าค่ายพักแรม

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของโครงการ
2. อธิบายลักษณะของโครงการ
3. อธิบายองค์ประกอบของโครงการ
4. เขียนโครงการตามขั้นตอนการเขียนโครงการ
5. อธิบายขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ
6. อภิปรายและสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการเพื่อการนำเสนอ

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 โครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

1.1 ความหมายของโครงการ

1.2 ความสำคัญของโครงการ

เรื่องที่ 2 ลักษณะของโครงการ

เรื่องที่ 3 องค์ประกอบของโครงการ

เรื่องที่ 4 ขั้นตอนการเขียนโครงการ

เรื่องที่ 5 การดำเนินการตามโครงการ

เรื่องที่ 6 การสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการเพื่อการนำเสนอ

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 10 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 โครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

ความหมายและความสำคัญของโครงการ

1.1 ความหมายของโครงการ

โครงการ หมายถึง กระบวนการทำงานที่ประกอบไปด้วยหลาย ๆ กิจกรรม ซึ่งมีการทำโครงการเป็นตามขั้นตอน ความจำเป็น มีการกำหนดวัตถุประสงค์ มีเป้าหมาย ระยะเวลา สถานที่ วิธีดำเนินการ งบประมาณ ผลที่คาดว่าจะได้รับ รวมทั้งการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ

1.2 ความสำคัญของโครงการ มีดังนี้

1. ช่วยให้การดำเนินการสอดคล้องกับนโยบาย หรือความต้องการของผู้รับผิดชอบหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. ช่วยให้การดำเนินงานนั้นมีทิศทางที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ
3. ช่วยชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาของชุมชนที่จำเป็นต้องให้บริการ
4. ช่วยให้การปฏิบัติงาน สามารถดำเนินงานได้ตามตามแผนงาน
5. ช่วยให้แผนงานมีความชัดเจน โดยคณะกรรมการ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและรับรู้สภาพปัญหาร่วมกัน
6. ช่วยให้แผนงานมีทรัพยากรใช้เพียงพอ เหมาะสำหรับการปฏิบัติงานจริง เพราะโครงการมีรายละเอียดเพียงพอ
7. ช่วยลดความขัดแย้ง และขจัดความซ้ำซ้อนในหน้าที่รับผิดชอบของกลุ่มบุคคลหน่วยงาน เพราะโครงการจะมีผู้รับผิดชอบเป็นการเฉพาะ
8. เสริมสร้างความเข้าใจอันดี และรับผิดชอบร่วมกัน ตามความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล
9. สร้างความมั่นคงให้กับแผนงาน และผู้รับผิดชอบมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น
10. ช่วยให้งานดำเนินการไปสู่เป้าหมายได้เร็วขึ้น

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 โครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 ลักษณะของโครงการ

โครงการเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของแผนพัฒนาทุกระดับ ลักษณะของโครงการต้องมีจุดมุ่งหมาย มีเป้าหมายการปฏิบัติงานที่มีระยะเวลาดำเนินการชัดเจน ระบุความต้องการ งบประมาณ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นเมื่อการดำเนินงานโครงการเสร็จ ประเภทของโครงการ มีดังนี้

1. โครงการที่มีระยะเวลาเป็นตัวกำหนด ได้แก่

1.1 โครงการระยะสั้น หมายถึง โครงการที่มีระยะเวลาการดำเนินงานหรือกำหนดเวลาดำเนินการ ไม่เกิน 2 ปี

1.2 โครงการระยะปานกลาง หมายถึง โครงการที่มีระยะเวลาการดำเนินงานหรือกำหนดเวลาดำเนินการ ตั้งแต่ 2 - 5 ปี

1.3 โครงการระยะยาว หมายถึง โครงการที่มีระยะเวลาการดำเนินงานหรือกำหนดเวลาดำเนินการ ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป

2. โครงการที่มีลักษณะงานเป็นตัวกำหนด ได้แก่

2.1 โครงการเดิม หรือโครงการต่อเนื่อง คือ โครงการที่มีลักษณะต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา อาจเป็นโครงการที่ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ในปีเดียว หรือโครงการที่ต้องมีการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือต่อยอด ขยายผลไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้ เช่น ปีที่ผ่านมาได้มีการจัดอบรม “ลูกเสือกับการดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สำหรับนักศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น” ในปีการศึกษา 2559 ซึ่งในปี 2560 ก็อาจมีการดำเนินงานโครงการในลักษณะเดียวกันแต่เน้นการขยายผลจำนวนกลุ่มเป้าหมายให้เพิ่มมากขึ้น เมื่อเทียบกับผลการดำเนินงานในปีก่อนหน้า โดยใช้วิธีการดำเนินงานโครงการตามรูปแบบเดิม

2.2 โครงการใหม่ คือ โครงการที่จัดทำขึ้นใหม่

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ลักษณะของโครงการ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 องค์ประกอบของโครงการ

การเขียนโครงการที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน เป็นเหตุ เป็นผล และน่าเชื่อถือ ควรมีการกำหนดองค์ประกอบของการเขียนโครงการ ไว้ดังนี้

1. ชื่อโครงการ	:	ชื่อโครงการอะไร
2. หลักการและเหตุผล	:	เหตุผลทำไมต้องทำโครงการ
3. วัตถุประสงค์	:	ทำโครงการนี้ทำไปเพื่ออะไร
4. เป้าหมาย	:	ปริมาณเท่าใด ทำกับใคร จำนวนเท่าใด
6. วิทยากร (ถ้ามี)	:	ระบุว่าใครเป็นผู้ให้ความรู้ (ใช้เฉพาะโครงการอบรม)
5. วิธีดำเนินการ	:	โครงการนี้ทำอย่างไร ดำเนินการอย่างไร
6. ระยะเวลาดำเนินการ	:	จะทำเมื่อใดและนานแค่ไหน
7. สถานที่ดำเนินการ	:	จะทำที่ไหน
8. งบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ	:	ระบุว่าใช้ทรัพยากรอะไร มีค่าอะไรบ้าง
9 ผู้รับผิดชอบโครงการ	:	ใครเป็นคนทำโครงการ
10. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	:	ระบุว่าประสานกับหน่วยงานใดบ้าง
11. การประเมินผล	:	จะใช้วิธีการใดที่ทำให้รู้ว่า โครงการประสบความสำเร็จ
12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	:	จะเกิดอะไรขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการ
13. ผู้ประสานงานโครงการ	:	ระบุว่าใครเป็นผู้ประสานงานโครงการ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 องค์ประกอบของโครงการ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 4 ขั้นตอนการเขียนโครงการ

ขั้นตอนการเขียนโครงการ มีดังนี้

1. สำรวจชุมชนและสังคม เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการพัฒนา การแก้ปัญหา โดยการศึกษา สภาพ ปัญหา และสาเหตุของปัญหา เพื่อหาวิธีการคิดค้น วิธีการพัฒนาและสาเหตุของปัญหา โดยใช้วิธีการสำรวจข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การศึกษาภูมิหลังของชุมชน การสัมภาษณ์ การสอบถาม การทำเวทีประชาคม ฯลฯ เป็นต้น

2. ตรวจสอบข้อมูล หลังจากที่มีการสำรวจข้อมูลชุมชนและนำข้อมูลมาสรุปเรียบร้อยแล้ว เพื่อความถูกต้อง ชัดเจนของข้อมูลดังกล่าว ควรจัดให้มีเวทีเพื่อการตรวจสอบข้อมูลโดยกลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลที่สำรวจมาได้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. นำข้อมูลที่ได้หลังจากตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว มาวิเคราะห์ พร้อมจัดลำดับความสำคัญ เพื่อจำแนกความสามรถในการจัดทำโครงการ

4. การกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชนและสังคม เมื่อผู้รับผิดชอบโครงการ ได้สำรวจชุมชนและสังคม ดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชนและสังคม นำผลสรุปการวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชนและสังคมมากำหนดแนวทางการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนและสังคมว่ามีสภาพปัญหาเป็นอย่างไร มีความต้องการอย่างไร แล้วจึงกำหนดแนวทางแก้ไขตามสภาพปัญหานั้น หรือเขียนแนวทางเพื่อสนองความต้องการของชุมชนและสังคมนั้น ๆ ควรเขียนในลักษณะของโครงการ เพื่อดำเนินการ

ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนและสังคม ควรขอความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนา ได้เข้ามาร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน หรือร่วมกันเขียนโครงการด้วย

5. การเขียนและเสนอขออนุมัติโครงการ การเขียนโครงการ ผู้เขียนโครงการต้องนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม และข้อมูลที่ได้จากการกำหนดแนวทางการดำเนินงานมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการเขียนโครงการ ซึ่งการเขียนโครงการควรเขียนให้เป็นไปตามรูปแบบขององค์ประกอบการเขียนโครงการ (ดังตัวอย่าง)

ตัวอย่างโครงการ

1. ชื่อโครงการโครงการเพลินคิด จิตอาสา ปลูกป่าชายเลน

2. หลักการและเหตุผล

ป่าชายเลน เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญและมีคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อระบบนิเวศน์ทางทะเลและต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเรา เพราะธรรมชาติ เป็นแหล่งสำคัญสำหรับการดำรงชีวิต ป่าชายเลนเป็นพืชที่ขึ้นอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ หรือปากอ่าวซึ่งเป็นบริเวณที่มีน้ำทะเลท่วมถึงในช่วงที่มีน้ำทะเลขึ้นสูงสุดประกอบไปด้วยพันธ์ไม้สกุลไม้โกงกาง เช่น โกงกาง แสม เป็นพืชที่มีรากที่หยั่งลึกแข็งแรงและแผ่บริเวณกว้างขวาง ลักษณะเช่นนี้ จะช่วยป้องกันลมพายุทางทะเล ไม่ให้พัดทำลายที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินของประชาชนแถบชายทะเลและเป็นที่อนุบาลสัตว์น้ำทะเล เราจึงเรียนรู้ที่จะเข้าใจธรรมชาติ อนุรักษ์ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ลูกเสือ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี มีความตระหนักว่า ป่าชายเลนมีคุณประโยชน์มากมาย ซึ่งนับวันจะลดปริมาณลงเรื่อย ๆ จนทำให้เกิดผลกระทบต่อสัตว์น้ำ ซึ่งใช้ป่าชายเลนเป็นที่อยู่อาศัย และเพาะพันธ์สัตว์อ่อน จึงจัดทำโครงการ เพลินคิด จิตอาสา ปลูกป่าชายเลน เพื่อสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความสามัคคี ให้เกิดขึ้นแก่ลูกเสือ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

3.2 เพื่อสร้างความสามัคคี ให้เกิดขึ้น

3.3 เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเภทป่าชายเลน

4. เป้าหมาย

4.1 เชิงปริมาณ

ลูกเสือ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี จำนวน 30 - 60 คน

4.2 เชิงคุณภาพ

ลูกเสือ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการอนุรักษ์ป่าชายเลนและนำมาปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาป่าชายเลนและช่วยฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์

5. วิธีดำเนินการ

5.1 ขออนุมัติโครงการฯ

5.2 ติดต่อประสานงานศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนอ่าวคุ้งกระเบน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี และสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 2 ลุ่มน้ำเวฬุ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

5.3 รับฟังบรรยายเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนและการปลูกป่าชายเลนอย่างถูกวิธี

5.4 ลูกเสือ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี ปลูกป่าชายเลน คนละ 10 ต้น

6. ระยะเวลาศึกษาโครงการ วันเสาร์ ที่ 28 กรกฎาคม 2561

7. สถานที่ดำเนินการ บริเวณป่าชายเลน ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

8. งบประมาณ ใช้เงินบริจาค จำนวน 3,000 บาท

9. ผู้รับผิดชอบ ลูกเสือ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี

10. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

10.1 ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนอ่าวคุ้งกระเบน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

10.2 สถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 2 ลุ่มน้ำเวฬุ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

11. การประเมินผล

11.1 การสังเกต

11.2 การสัมภาษณ์

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

12.1 ลูกเสือ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี มีความสามัคคีในหมู่คณะและเห็นความสำคัญของป่าชายเลนมากขึ้น

12.2 ได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนเป็นอย่างดี ทรัพยากรจะมีความอุดมสมบูรณ์

12.3 ได้ความรู้และวิธีปลูกป่าชายเลนที่ถูกต้องและป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น

13. ผู้ประสานงานโครงการ

นางนันทิยา หากุหลาบ หัวหน้านายหมู่ลูกเสือ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี

โทร 089-7443982

ลงชื่อ ..... ผู้เสนอโครงการ

(นางนันทิยา หากุหลาบ)

หัวหน้านายหมู่ลูกเสือ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี

ลงชื่อ ..... ที่ปรึกษาโครงการ

(นายศรัณยพงศ์ ขัติยะนนท์)

ครู กศน. ตำบล

ผู้กำกับกองลูกเสือ

ลงชื่อ ..... ผู้เห็นชอบโครงการ

(ว่าที่ร้อยโท เตชวัตร แก้วเกตุ)

ครูชำนาญการพิเศษ

ผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ

ลงชื่อ ..... ผู้อนุมัติโครงการ

(นางอุบลรัตน์ ชุณหพันธ์)

ผู้อำนวยการศูนย์ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี

ผู้อำนวยการลูกเสือ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ขั้นตอนการเขียนโครงการ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 5 การดำเนินงานตามโครงการ

การดำเนินงานตามโครงการ เป็นการดำเนินงานหลังจากที่โครงการได้รับความเห็นชอบ หรืออนุมัติให้ดำเนินงานตามโครงการที่เขียนเสนอไว้ โดยดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงาน หรือวิธีดำเนินการ หรือกิจกรรมที่เขียนไว้ในโครงการ ซึ่งควรดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงาน ขั้นตอนที่เขียนไว้ เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด โดยคำนึงถึงผลที่ควรเกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ การดำเนินงานโครงการควรมีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการทบทวน หรือทำความเข้าใจรายละเอียดที่เขียนไว้ในโครงการที่ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการ โดยการมีส่วนร่วมของผู้รับผิดชอบโครงการ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการสร้างความเข้าใจก่อนการดำเนินงาน

2. ให้ผู้รับผิดชอบโครงการ ดำเนินงานตามวิธีดำเนินการ หรือ กิจกรรมที่ปรากฏอยู่ในโครงการที่ได้รับอนุมัติ โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

3. เมื่อดำเนินงานตามโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ควรจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานโครงการตามรูปแบบ หรือแนวทางที่กำหนดไว้ในโครงการ

4. เมื่อประเมินผลการดำเนินงานเสร็จเรียนร้อยแล้ว ให้ผู้รับผิดชอบโครงการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้อนุมัติโครงการต่อไป

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 5 การดำเนินงานตามโครงการ
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 5 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 6 การสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการเพื่อการนำเสนอ

หลังจากที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามโครงการเรียบร้อยแล้ว จะต้องสรุปผลการดำเนินงานว่าเป็นอย่างไร ดังนั้น การสรุปผลการดำเนินงานควรประกอบด้วยเนื้อหาที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือผลที่เกิดขึ้นตาม “ผลที่คาดว่าจะได้รับ” ที่เขียนไว้ในโครงการ

2. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานตามโครงการ โดยให้ระบุปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นพร้อมแนวทางแก้ไข เพื่อป้องกันไม่ให้ปัญหา หรืออุปสรรคเหล่านั้นเกิดขึ้นอีก

3. ข้อเสนอแนะ เป็นการเขียนข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อจะทำให้การปฏิบัติงานโครงการในครั้งต่อไป ประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น

ทั้งนี้ การสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการ เพื่อนำเสนอผลต่อที่ประชุม สามารถจัดทำได้ตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. ส่วนนำ เป็นส่วนแรกของรายงาน ซึ่งควรประกอบด้วย

1. ปก ควรมีทั้งปกนอก และปกใน ซึ่งมีเนื้อหาซ้ำกัน

2. คำนำ หลักการเขียนคำนำที่ดีจะต้องทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ ต้องการที่จะอ่านเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในรายงาน

3. สารบัญ หมายถึง การระบุหัวข้อสำคัญในเล่มรายงาน โดยต้องเขียนเรียงลำดับตามเนื้อหาของรายงาน พร้อมระบุเลขหน้า

2. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักการและเหตุผลของโครงการ หรือความเป็นมา และความสำคัญของโครงการ

2. วัตถุประสงค์

3. เป้าหมายของโครงการ

4. วิธีดำเนินการ หรือกิจกรรมที่ได้ดำเนินงานตามโครงการเป็นการเขียนถึงขั้นตอนการดำเนินงานโครงการแต่ละขั้นตอนตามที่ได้ปฏิบัติจริง ว่ามีการดำเนินการอย่างไร

5. ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการเป็นการเขียนผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินงานโครงการ

6. ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานโครงการ (เป็นการเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน หรือต่อการดำเนินงานโครงการในครั้งถัดไป)

7. ภาคผนวก (ถ้ามี) เช่น รูปภาพจากการดำเนินงานโครงการ แบบสอบถาม หรือเอกสารที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการ เป็นต้น

ทั้งนี้ เมื่อจัดทำรูปเล่มรายงานผลการดำเนินงานโครงการ เสร็จสิ้นแล้ว ให้นำรูปเล่มรายงานส่ง/เสนอต่อผู้ที่อนุมัติโครงการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานโครงการ ต่อไป

นอกจากนี้ การเสนอผลการดำเนินงานโครงการ บางหน่วยงาน หรือบางโครงการ ผู้อนุมัติโครงการ อาจมีความประสงค์ให้ผู้รับผิดชอบโครงการนำเสนอโครงการในลักษณะของการพูด สื่อสาร ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ผู้รับผิดชอบโครงการหรือผู้นำเสนอ จึงควรมีการเตรียมความพร้อมและปฏิบัติ ดังนี้

1. ผู้นำเสนอ ควรมีการสำรวจตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับตนเอง ทั้งในเรื่องของบุคลิกภาพ การแต่งกายที่เหมาะสม และการทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่จะนำเสนอเป็นอย่างดี หากมีผู้นำเสนอมากกว่า 1 คน ควรมีการเตรียมการโดยการแบ่งเนื้อหารับผิดชอบในการนำเสนอ เพื่อให้การนำเสนอเกิดความต่อเนื่อง ราบรื่น

2. กล่าวทักทาย/สวัสดีผู้ฟัง โดยเริ่มกล่าวทักทายผู้อาวุโสที่สุดแล้วเรียงลำดับรองลงมาจากนั้นแนะนำตนเอง แนะนำสมาชิกในกลุ่ม และแนะนำชื่อโครงการ

3. พูดด้วยเสียงที่ดัง อย่างเหมาะสม ไม่เร็ว และไม่ช้าเกินไป

4. หลีกเลี่ยงการอ่าน แต่ควรจดเฉพาะหัวข้อสำคัญ ๆ เพื่อใช้เตือนความจำในขณะที่พูดรายงาน โดยผู้นำเสนอควรจัดความคิดอย่างเป็นระบบ และนำเสนออย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายเป็นธรรมชาติ

5. ผู้นำเสนอควรรักษาเวลาของการนำเสนอ โดยไม่พูดวกไปวนมาหรือพูดออกนอกเรื่องจนเกินเวลา

6. รู้จักการใช้ท่าทางประกอบการพูดพอสมควร

7. ควรมีสื่อประกอบการนำเสนอ เพื่อให้การนำเสนอมีความน่าสนใจ น่าเชื่อถือและเพื่อความสมบูรณ์ในการนำเสนอผลการดำเนินงานโครงการ และควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ซักถามเพิ่มเติม เพื่อความเข้าใจในกรณีที่ผู้ฟังมีข้อสงสัย

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 6 การสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการเพื่อการนำเสนอ
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 6 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 9
ทักษะลูกเสือ

สาระสำคัญ

ทักษะลูกเสือ เป็นทักษะพื้นฐานที่ลูกเสือ กศน. ควรรู้ มีความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และพัฒนาให้เป็นทักษะในการเอาชีวิตรอด หรือช่วยชีวิตผู้อื่นได้ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการทำหน้าที่ “บริการ” หรือบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น รวมทั้งเป็นการฝึกฝนตนเองให้เป็นมีวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ลูกเสือ กศน. ควรมีทักษะพื้นฐานในเรื่องแผนที่ – เข็มทิศ และเงื่อนเชือก ทั้งนี้เพราะวิชาแผนที่ ช่วยให้เข้าใจข้อมูลพื้นฐานของพิกัด ทิศทาง ตำแหน่งที่ตั้ง ตลอดจนลักษณะภูมิประเทศเบื้องต้นของสถานที่แต่ละแห่ง ช่วยให้สามารถวางแผนการเดินทางได้อย่างเหมาะสม และหากมีการใช้เข็มทิศ ซึ่งเป็นเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ให้ข้อมูลด้านทิศทาง ประกอบแผนที่ด้วย ย่อมทำให้การเดินทางมีประสิทธิภาพ

สำหรับวิชาเงื่อนเชือก เป็นวิชาสำคัญที่ลูกเสือทั่วโลกจะต้องรู้ เข้าใจ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องนำไปใช้ในการร่วมกิจกรรมของลูกเสือทุกกิจกรรมให้เกิดความปลอดภัยในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ฐานผจญภัย ฐานบุกเบิก หรือผูกมัดให้เป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับการอยู่ค่ายพักแรม

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของแผนที่ - เข็มทิศ
2. อธิบายวิธีการใช้เข็มทิศ
3. อธิบายความหมาย และความสำคัญของเงื่อนเชือก
4. ผูกเงื่อนเชือกได้ถูกต้อง

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 แผนที่ – เข็มทิศ

1.1 ความหมายและความสำคัญของแผนที่

1.2 ความหมายและความสำคัญของเข็มทิศ

เรื่องที่ 2 วิธีการใช้แผนที่ – เข็มทิศ

2.1 วิธีการใช้แผนที่

2.2 วิธีการใช้ เข็มทิศ

เรื่องที่ 3 เงื่อนเชือก

3.1 ความหมายของเงื่อนเชือก

3.2 ความสำคัญของเงื่อนเชือก

3.3 การผูกเงื่อนเชือก

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 3 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 แผนที่ - เข็มทิศ

1.1 ความหมาย และความสำคัญของแผนที่

แผนที่ คือ สิ่งที่แสดงรายละเอียดของภูมิประเทศบนพื้นผิวโลกทั้งที่มีอยู่ตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยจำลองไว้บนวัตถุพื้นราบด้วยมาตราส่วนใดมาตราส่วนหนึ่ง ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้อาจแสดงด้วยเส้น สี และสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น สีที่ใช้ในแผนที่ทางภูมิศาสตร์ ได้แก่

สีน้ำเงินแก่	แสดงถึง	ทะเล มหาสมุทรที่ลึกมาก
สีฟ้าอ่อน	แสดงถึง	เขตน้ำตื้น หรือไหล่ทวีป
สีเขียว	แสดงถึง	ที่ราบระดับต่ำ
สีเหลือง	แสดงถึง	ที่ราบระดับสูง
สีแสด	แสดงถึง	ภูเขาที่สูงปานกลาง
สีแดง	แสดงถึง	ภูเขาที่สูงมาก
สีน้ำตาล	แสดงถึง	ยอดเขาที่สูงมาก ๆ
สีขาว	แสดงถึง	ยอดเขาที่สูงจนมีหิมะปกคลุม

สีที่ใช้ในแผนที่ทั่วไป ได้แก่

สีดำ	ใช้แทนรายละเอียดที่เกิดจากแรงงานมนุษย์ ยกเว้นถนน
สีแดง	ใช้แทนรายละเอียดที่เป็นถนน
สีน้ำเงิน	ใช้แทนรายละเอียดที่เป็นน้ำหรือทางน้ำ เช่น ทะเล แม่น้ำ
สีเขียว	ใช้แทนรายละเอียดที่เป็นป่าไม้ และบริเวณที่ทำการเพาะปลูก
สีน้ำตาล	ใช้แทนลักษณะทรวดทรงความสูง

ความสำคัญของแผนที่

1. ใช้เป็นเครื่องมือประกอบกิจกรรมการเดินทางไกลของลูกเสือ โดยแผนที่จะให้ข้อมูลเบื้องต้นของพิกัดทิศทางและตำแหน่งของสถานที่ในการเดินทางในเบื้องต้นที่ชัดเจนขึ้น

2. แผนที่จะช่วยให้เข้าใจถึงข้อมูลพื้นฐานของสภาพลักษณะภูมิประเทศเบื้องต้นของสถานที่ในแต่ละแห่ง ช่วยให้สามารถวางแผนในการเดินทางได้อย่างเหมาะสม

3. ความเข้าใจในชนิดของแผนที่ จะช่วยให้รู้จักที่จะเลือกใช้ประโยชน์จากแผนที่ในแต่ละชนิดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ชนิดของแผนที่

แผนที่โดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ชนิด

1) แผนที่แบนราบ แสดงพื้นผิวโลก ความสูงต่ำ ใช้แสดงตำแหน่ง ระยะทาง และเส้นทาง

2) แผนที่ภูมิประเทศ แสดงพื้นผิวโลกในทางราบ ไม่แสดงความสูงต่ำ ละเอียดกว่าและใช้ประโยชน์ได้มากกว่าแผนที่แบนราบ

3) แผนที่ภาพถ่าย ทำขึ้นจากภาพถ่ายทางอากาศ มีความละเอียดและความถูกต้องมากกว่าแผนที่ชนิดอื่นมาก สามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ยังแบ่งชนิดของแผนที่ตามลักษณะการใช้งาน ตัวอย่าง เช่น

(1) แผนที่ทั่วไป เช่น แผนที่โลก แผนที่ประเทศต่าง ๆ

(2) แผนที่ทรวดทรงหรือแผนที่นูน แสดงความสูงต่ำของภูมิประเทศ

(3) แผนที่ทหาร เป็นแผนที่ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี

(4) แผนที่เดินอากาศ ใช้สำหรับการบิน เพื่อบอกตำแหน่ง และทิศทางของเครื่องบิน

(5) แผนที่เดินเรือ ใช้ในการเดินเรือ แสดงสันดอน ความลึก แนวปะการัง

(6) แผนที่ประวัติศาสตร์ แสดงอาณาเขตยุคและสมัยต่าง ๆ

(7) แผนที่การขนส่ง แสดงการคมนาคมทางบก ทางเรือ ทางอากาศ ฯลฯ

สัญลักษณ์ในแผนที่

สัญลักษณ์ (SYMBOL) เป็นเครื่องหมายที่ใช้แทนรายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่บนพื้นผิวโลก ฉะนั้น เมื่ออ่านแผนที่จึงควรตรวจดูเครื่องหมายแผนที่ก่อนเสมอ ทั้งนี้เพื่อจะป้องกันมิให้ตีความหมายสัญลักษณ์ต่าง ๆ ผิดพลาดได้ ในแผนที่ชุด L 7017 จะแสดงสัญลักษณ์ 3 ประเภท คือ

1. สัญลักษณ์เป็นจุด (POINT SYMBOL)

ก. สัญลักษณ์รูปทรงเรขาคณิต เช่น วัด โรงเรียน ศาลาที่พัก ที่ตั้งจังหวัด ฯลฯ

ที่ตั้งจังหวัด อำเภอ

วัดมีโบสถ์

ไม่มีโบสถ์

สำนัก; ศาลาที่พัก

เจดีย์พระปรางค์หรือสถูป

โบสถ์คริสต์ศาสนา

ศาลเจ้าหรือศาลเทพารักษ์; โบสถ์มุสลิม

โรงเรียน

บ่อน้ำ

ทิศเหนือ N

ทิศตะวันออก E

ทิศใต้ S

ทิศตะวันตก W

แผนที่สังเขปของลูกเสือ

"แผนที่สังเขป" คือ แผนที่หรือรูปภาพแผนที่ หรือเส้นทางในการเดินทาง แสดงรายละเอียดต่าง ๆ ตามความต้องการ แผนที่สังเขปนี้จะให้ความละเอียดถูกต้องพอประมาณเท่านั้น

แผนที่สังเขปของลูกเสือ จะแสดงลักษณะภูมิประเทศที่เด่นชัดที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับเส้นทาง สิ่งจำเป็นในการทำแผนที่สังเขป คือ ต้องใช้เข็มทิศเป็น และรู้ระยะก้าวของตน โดยทั่วไปคนปกติจะมีความยาว 1 ก้าวเท่ากับ 75 เซนติเมตร เดินได้นาทีละ 116 ก้าว เดินได้ชั่วโมงละ 4 กิโลเมตรโดยประมาณ

การอ่านแผนที่

วางแผนที่ในแนวราบบนพื้นที่ได้ระดับ ทิศเหนือของแผนที่ชี้ไปทางทิศเหนือ จัดให้แนวต่าง ๆ ในแผนที่ขนานกับแนวที่เป็นจริงในภูมิประเทศทุกแนว

1.2 ความหมาย และความสำคัญของเข็มทิศ

ความหมายของเข็มทิศ

เข็มทิศ คือ เครื่องมือสำหรับใช้หาทิศทางหรือบอกทิศทางในแผนที่

ความสำคัญของเข็มทิศ

เข็มทิศ มีความสำคัญในการบอกทิศที่สำคัญทั้ง 4 ทิศ คือ ทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก หรืออาจจะบอกรายละเอียดเป็น 8 ทิศ 16 ทิศ หรือ 32 ทิศก็ได้ ในกรณีการเดินทางไกลของลูกเสือ เข็มทิศเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการบอกทิศทางไปสู่จุดหมายปลายทาง หากกรณีหลงป่าหรือหลงทาง ลูกเสือสามารถแจ้งพิกัดให้ผู้ช่วยเหลือได้

การหาทิศ

วางเข็มทิศในแนวระนาบ ปลายเข็มทิศข้างหนึ่งจะชี้ไปทางทิศเหนือค่อย ๆ หมุนหน้าปัดของเข็มทิศให้ตำแหน่งตัวเลข หรืออักษรที่บอกทิศเหนือบนหน้าปัดตรงกับปลายเหนือของเข็มทิศ เมื่อปรับเข็มตรงกับทิศเหนือแล้วจะสามารถอ่านทิศต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องจากหน้าปัดเข็มทิศ

ลูกเสือสามารถนำเข็มทิศไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น การเดินทางไกล การสำรวจป่า การผจญภัย การสำรวจและการเยือนสถานที่ เป็นต้น เมื่อเริ่มออกเดินทาง ลูกเสือควรหาทิศที่จะมุ่งหน้าไปให้ทราบก่อนว่าเป็นทิศใด เมื่อเกิดหลงทิศหรือหลงทางจะสามารถหาทิศทางต่าง ๆ จากเข็มทิศได้

ข้อควรระวังในการใช้เข็มทิศ

1. จับถือด้วยความระมัดระวัง เพราะหน้าปัดและเข็มบอบบาง อ่อนไหวง่าย
2. อย่าให้ตก แรงกระเทือนทำให้เสียได้
3. ไม่ควรอ่านเข็มทิศใกล้สิ่งที่เป็นแม่เหล็กหรือวงจรไฟฟ้า
4. อย่าให้เปียกน้ำจนขึ้นสนิม
5. อย่าให้ใกล้ความร้อนเข็มทิศจะบิดงอ

การใช้แผนที่และเข็มทิศเดินทางไกล

1. ยกเข็มทิศให้ได้ระดับ
2. ปรับมุมอะซิมุทให้เท่ากับมุม
3. เล็งตามแนวลูกศรชี้ทิศทาง เป็นเส้นทางที่จะเดินไป
4. เดินไปเท่ากับระยะทางที่กำหนดในแผนที่

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 แผนที่ - เข็มทิศ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 วิธีการใช้แผนที่ – เข็มทิศ

2.1 วิธีการใช้แผนที่

วางแผนที่ในแนวราบบนพื้นที่ได้ระดับ ทิศเหนือของแผนที่ชี้ไปทางทิศเหนือ จัดให้แนวต่าง ๆ ในแผนที่ขนาดกับแนวที่เป็นจริงในภูมิประเทศทุกแนว

2.2 วิธีการใช้เข็มทิศ

เข็มทิศมีหลายชนิด เช่น เข็มทิศตลับธรรมดา เข็มทิศข้อมือ เข็มทิศแบบเลนซาติก (Lensatic) และเข็มทิศแบบซิลวา (Silva)

เข็มทิศที่ใช้ในทางการลูกเสือ คือ เข็มทิศแบบซิลวา ของสวีเดน เป็นเข็มทิศและไม้โปรแทรกเตอร์รวมอยู่ด้วยกัน ทั่วโลกนิยมใช้มาก ใช้ประกอบแผนที่และหาทิศทางได้ดี เหมาะสมกับลูกเสือ เพราะใช้ง่ายและสะดวก

ส่วนประกอบของเข็มทิศแบบซิลวา

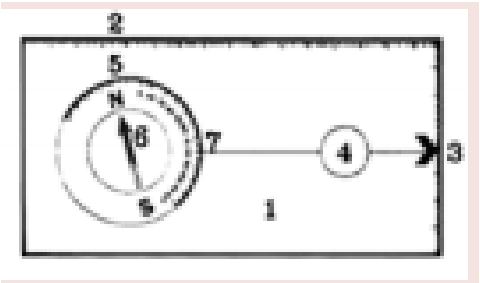

1. แผ่นฐานทำด้วยวัสดุโปร่งใส
2. ที่ขอบฐานมีมาตราส่วนเป็นนิ้วหรือเซนติเมตร

3. มีลูกศรชี้ทิศทางที่จะไป

4. เลนส์ขยาย

5. ตลับเข็มทิศเป็นวงกลมหมุนไปมาได้ บนกรอบหน้าปัดของตลับเข็มทิศแบ่งมุมออกเป็น 360 องศา

6. ภายในตลับเข็มทิศตรงกลางมีเข็มแม่เหล็กสีแดง ซึ่งจะชี้ไปทางทิศเหนือเสมอ

7. ตำแหน่งสำหรับตั้งมุมและอ่านค่าของมุมอยู่ตรงปลายลูกศรชี้ทิศทาง

การใช้เข็มทิศซิลวา

1. กรณีทราบค่าหรือบอกมุมอะซิมุทมาให้และต้องการรู้ว่าจะต้องเดินไปทางทิศใด สมมติว่า บอกมุมอะซิมุทมาให้ 60 องศา ให้ปฏิบัติดังนี้

(1) วางเข็มทิศบนฝ่ามือหรือสมุดปกแข็งในแนวระดับ หันลูกศรชี้ทิศทางออกนอกตัว โดยให้เข็มแม่เหล็กแกว่งไปมาได้อิสระ

(2) หมุนกรอบหน้าปัดของตลับเข็มทิศ ให้เลข 60 อยู่ตรงตำแหน่งสำหรับตั้งมุม (ปลายลูกศรชี้ทิศทาง)

(3) หมุนตัวจนกว่าเข็มแม่เหล็กสีแดงภายในตลับเข็มทิศตรงกับอักษร N บนกรอบหน้าปัด ดังรูป

(4) ดูลูกศรชี้ทิศทางว่าชี้ไปทางทิศใดก็เดินไปตามทิศทางนั้น ซึ่งเป็นมุม 60 องศา ในการเดินไปตามทิศทางที่ลูกศรชี้ไปนั้นให้มองหาจุดเด่นในภูมิประเทศที่อยู่ตรงทิศทางที่ลูกศรชี้ไป เช่น ต้นไม้ ก้อนหิน โบสถ์ เสารั้ว ฯลฯ เป็นหลัก แล้วเดินตรงไปยังสิ่งนั้น

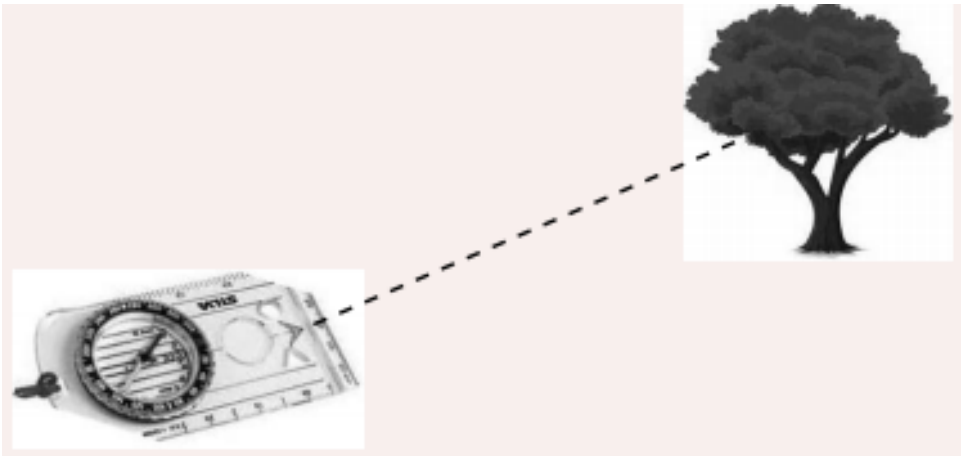

การจับเข็มทิศ

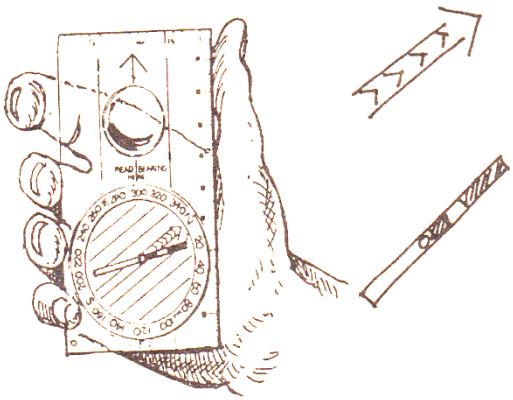

ลูกศรก้างปลา

ปลายเข็มชี้ตัว N

(N หมายถึง ทิศเหนือ)

เข็มแม่เหล็ก

หมุนแกว่งตัวไปรอบ ๆ ภายในตลับวงกลมเมื่อเข็มแม่เหล็กหมุนไปทับลูกศรก้างปลาจึงจะสามารถอ่านค่ามุมได้

การกำหนดเป้าหมายและหามุม

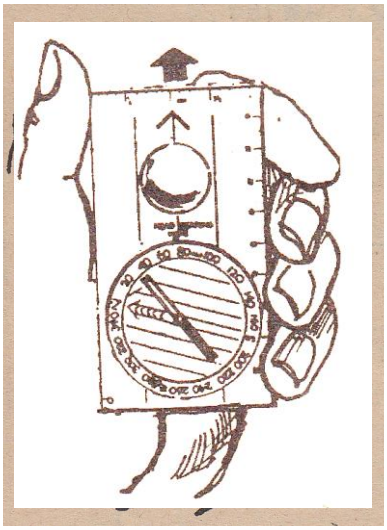

ขั้นตอนที่ 1

เล็งลูกศรชี้ทางไปที่เป้าหมายที่สามารถมองเห็นได้ง่าย

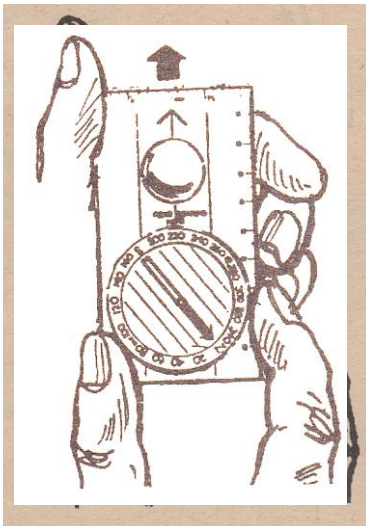

ขั้นตอนที่ 2

ใช้ปลายนิ้วมือจับเลนส์กลมหมุนให้เข็มแม่เหล็กทับเข็มก้างปลา ค่ามุมอ่านได้เท่ากับ 220 องศา

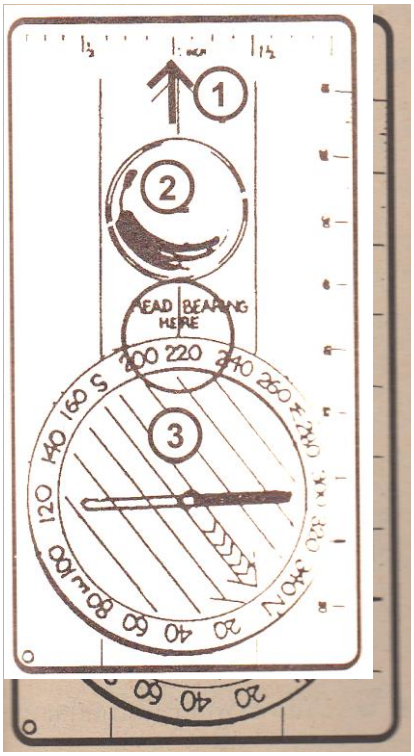

การอ่านรายละเอียดของเข็มทิศซิลวา

ตำแหน่งที่ 1 เข็มลูกศรชี้ทาง

ตำแหน่งที่ 2 เลนส์ขยาย

ตำแหน่งที่ 3 หน้าปัดวงกลม แบ่งมุมออกเป็น 360°

ข้อควรระวังในการใช้เข็มทิศซิลวา

ควรจับถือด้วยความระมัดระวัง ไม่ควรอ่านเข็มทิศใกล้กับสิ่งที่เป็นแม่เหล็กหรือวงจรไฟฟ้า ควรคำนึงถึงระยะความปลอดภัยโดยประมาณ ดังนี้

สายไฟแรงสูง	50	หลา
สายโทรศัพท์ โทรเลข	10	หลา
รถยนต์	20	หลา
วัสดุที่เป็นแร่เหล็ก	5	หลา

การใช้แผนที่และเข็มทิศเดินทางไกล

1. ยกเข็มทิศให้ได้ระดับ
2. ปรับมุมอะซิมุทให้เท่ากับมุมที่กำหนดในแผนที่
3. เล็งตามแนวลูกศรชี้ทิศทาง เป็นเส้นทางที่จะเดินไป
4. เดินไปเท่ากับระยะทางที่กำหนดในแผนที่

การใช้เข็มทิศในที่กลางแจ้ง

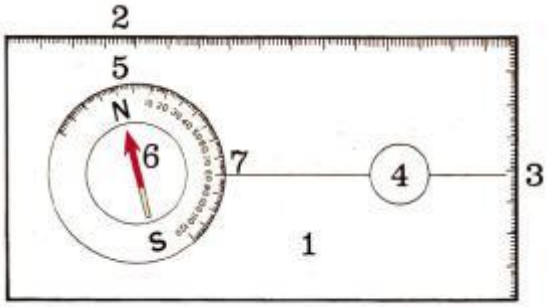

การหาทิศ

วางเข็มทิศในแนวระนาบ ปลายเข็มทิศข้างหนึ่งจะชี้ไปทางทิศเหนือค่อย ๆ หมุนหน้าปัดของเข็มทิศให้ตำแหน่งตัวเลขหรืออักษรที่บอกทิศเหนือบนหน้าปัดตรงกับปลายเหนือของเข็มทิศ เมื่อปรับเข็มตรงกับทิศเหนือแล้วจะสามารถอ่านทิศต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องจากหน้าปัดเข็มทิศ

ลูกเสือสามารถนำเข็มทิศไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น การเดินทางไกล การสำรวจป่า การผจญภัย การสำรวจและการเยือนสถานที่ เป็นต้น

เมื่อเริ่มออกเดินทาง ลูกเสือควรหาทิศที่จะมุ่งหน้าไปให้ทราบก่อนว่าเป็นทิศใด เมื่อเกิดหลงทิศหรือหลงทางจะสามารถหาทิศทางต่าง ๆ จากเข็มทิศได้

ตัวอย่าง กรณีบอกมุมอะซิมุทมาให้และต้องการรู้ว่าจะต้องเดินทางไปทิศทางใด

สมมติว่ามุมอะซิมุท 60 องศา

1. วางเข็มทิศในแนวระดับให้เข็มแม่เหล็กหมุนไปมาได้อิสระ
2. หมุนกรอบหน้าปัดของตลับเข็มทิศให้เลข 60 อยู่ตรงขีดตำแหน่งตั้งมุม
3. หันตัวเข็มทิศทั้งฐานไปจนกว่าเข็มแม่เหล็กสีแดงภายในตลับเข็มทิศชี้ตรงกับอักษร N บนกรอบหน้าปัด ทับสนิทกับเครื่องหมายหัวลูกศรที่พิมพ์ไว้
4. เมื่อลูกศรชี้ทิศทางชี้ไปทิศใด ให้เดินไปตามทิศทางนั้น โดยเล็งหาจุดเด่นที่อยู่ในแนวลูกศรชี้ทิศทางเป็นหลัก แล้วเดินตรงไปยังสิ่งนั้น

กรณีที่จะหาค่าของมุมอะซิมุทจากตำบลที่เรายืนอยู่ ไปยังตำบลที่เราจะเดินทางไป

1. วางเข็มทิศในแนวระดับให้เข็มแม่เหล็กหมุนไปมาได้อิสระ
2. หันลูกศรชี้ทิศทางไปยังจุดหรือตำแหน่งที่เราจะเดินทางไป
3. หมุนกรอบหน้าปัดเข็มทิศไปจนกว่าอักษร N บนกรอบหน้าปัดอยู่ตรงปลายเข็มแม่เหล็กสีแดงในตลับเข็มทิศ

4) ตัวเลขบนกรอบหน้าปัดจะอยู่ตรงขีดตำแหน่งสำหรับตั้งมุมและอ่านค่ามุม คือค่าของมุมที่เราต้องการทราบ

การวัดทิศทางบนแผนที่โดยการใช้เข็มทิศ

1. อันดับแรกต้องวางแผนที่ให้ถูกทิศ
2. ใช้ดินสอลากเส้นตรงจากจุดที่เราอยู่บนแผนที่ (จุด A) ไปยังจุดที่จะต้องเดินทางไป (คือจุด B)
3. วางขอบฐานด้านยาวของเข็มทิศขนานพอดีกับเส้นตรงที่ใช้ดินสอลากไว้ (แนวเส้น A -B) โดยให้ลูกศรชี้ทิศทางชี้ไปทางจุด B ด้วย
4. หมุนตัวเรือนเข็มทิศบนเข็มทิศไปจนกว่าปลายเข็มแม่เหล็กสีแดงตรงกับตัวอักษร N บนกรอบตัวเรือนเข็มทิศ
5. ตัวเลขที่อยู่ตรงขีดตำแหน่งตั้งมุมและอ่านค่ามุม คือมุมที่เราจะต้องเดินทางไป (ในภาพคือมุม 60 องศา)

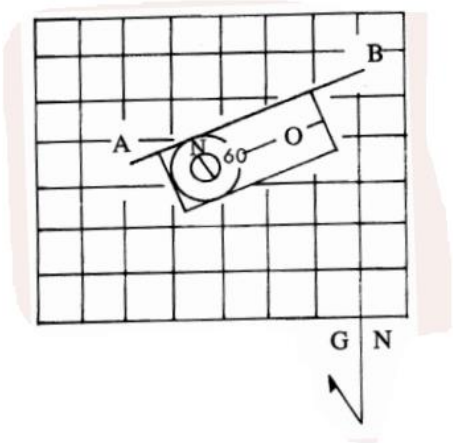

ข้อควรระวังในการใช้เข็มทิศ

1. จับถือด้วยความระมัดระวัง เพราะหน้าปัดและเข็มบอบบาง อ่อนไหวง่าย
2. อย่าให้ตก แรงกระเทือนทำให้เสียได้
3. ไม่ควรอ่านเข็มทิศใกล้สิ่งที่เป็นแม่เหล็กหรือวงจรไฟฟ้า
4. อย่าให้เปียกน้ำจนขึ้นสนิม
5. อย่าให้ใกล้ความร้อนเข็มทิศจะบิดงอ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 วิธีการใช้แผนที่ - เข็มทิศ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 เงื่อนเชือก

3.1 ความหมายของเงื่อนเชือก

เงื่อนเชือก หมายถึง การนำเชือกมาผูกกันเป็นเงื่อน เป็นปม สำหรับต่อเชือกเข้าด้วยกัน หรือทำเป็นบ่วง สำหรับคล้องหรือสวมกับเสา หรือใช้ผูกกับวัตถุ สำหรับผูกให้แน่น ใช้รั้งให้ตึง ไม่หลุดง่าย แต่สามารถแก้ปมได้ง่าย

3.2 ความสำคัญของเงื่อนเชือก

กิจกรรมลูกเสือ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ต้องการให้ลูกเสือรู้จักใช้วัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เพื่อการดำรงความเป็นอยู่อย่างอิสระและพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด

การผูกเงื่อนเชือก เป็นศาสตร์และศิลป์อย่างหนึ่งที่ลูกเสือจำเป็นต้องเรียนรู้ เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมในการอยู่ค่ายพักแรม การสร้างฐานกิจกรรมผจญภัย การตั้งค่ายพักแรม รวมทั้งการใช้งานเงื่อนในการช่วยผู้เจ็บป่วยได้

เงื่อนแบ่งได้เป็น 3 ประเภทตามลักษณะการผูก

1. เงื่อนที่ใช้ผูกต่อเชือกที่มีขนาดเท่ากัน หรือผูกในเชือกเส้นเดียวกัน เช่น เงื่อนพิรอด เงื่อนบ่วงคนกลาง เป็นต้น
2. เงื่อนผูกต่อกับเชือกที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือผูกกับห่วง เช่น เงื่อนขัดสมาธิ
3. เงื่อนที่ใช้ผูกกับวัตถุต่าง ๆ เช่น ผูกกับเสา หรือหลักเพื่อการยึดโยง ได้แก่ เงื่อนกระหวัดไม้ เงื่อนตะกรุดเบ็ด

เงื่อนเชือก

เงื่อนเชือกยังมีบทบาทและความสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตของคนเรา ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีต่าง ๆ จะเจริญเข้ามาก็ตาม จะเห็นได้ว่าเงื่อนเชือกจะเกี่ยวข้องกับเราตั้งแต่แรกเกิดเมื่อเราคลอดออกมาหมอจะให้เชือกในการผูกสายสะดือ ตอนเด็กใช้เงื่อนเชือกผูกทำเปลนอน ผูกสายมุ้ง ตอนโตใช้เงื่อนเชือก ผูกรองเท้า ผูกเนคไท ผูกสิ่งของต่าง ๆ และยังใช้เงื่อนเชือกถักเป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ต่าง ๆ หลายชนิด บางครั้งเงื่อนเชือกมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของเรา เพราะฉะนั้น ลูกเสือวิสามัญควรจะต้องศึกษาเรื่องเงื่อนเชือก เพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไป

3.3 การผูกเงื่อนเชือก

การผูกเงื่อนที่สำคัญและควรเรียนรู้ มีดังนี้

เงื่อนพิรอด เป็นเงื่อนสัญลักษณ์ในเครื่องหมายลูกเสือโลก แสดงถึงความเป็นพี่น้องกันของขบวนการลูกเสือทั่วโลก และแทนความสามัคคีของลูกเสือ มีขั้นตอนการผูก ดังนี้

ขั้นที่ 1 ปลายเชือกด้านซ้ายทับด้านขวา

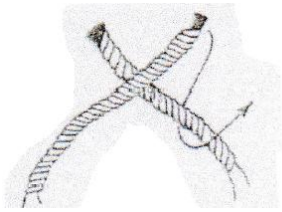

ขั้นที่ 2 - 3 อ้อมปลายเชือกด้านซ้ายลงใต้เส้นเชือกด้านขวาให้ปลายเชือกตั้งขึ้น แล้วรวบปลายเชือกเข้าหากันโดยให้ด้านขวาทับด้านซ้าย

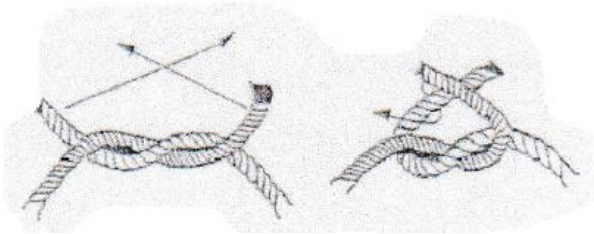

ขั้นที่ 4 ย้อนปลายเชือกขวามือลอดใต้เส้นซ้ายมือ จัดเงื่อนให้เรียบร้อย

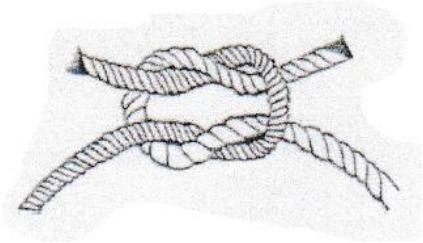

ประโยชน์

1) ใช้ต่อเชือก 2 เส้น มีขนาดเท่ากัน เหนียวเท่ากัน

2) ใช้ผูกปลายเชือกเส้นเดียวกัน เพื่อผูกมัดห่อสิ่งของและวัตถุต่าง ๆ

3) ใช้ผูกเชือกรองเท้า (ผูกเงื่อนพิรอดกระตุกปลาย 2 ข้าง)

4) ใช้ผูกโบว์ ผูกชายผ้าพันแผล ผูกชายผ้าทำสลิงคล้องคอ

5) ใช้ต่อผ้าเพื่อให้ได้ความยาวตามต้องการ ควรเป็นผ้าเหนียว ในกรณีที่ไม่มีเชือก เช่น ต่อผ้าปูที่นอน เพื่อใช้ช่วยคนในยามฉุกเฉินเมื่อเวลาเกิดเพลิงไหม้ ใช้ช่วยคนที่ติดอยู่บนที่สูง โดยใช้ผ้าพันคอลูกเสือต่อกัน

เงื่อนขัดสมาธิ

ขั้นที่ 1 งอเชือกเส้นใหญ่ให้เป็นบ่วง สอดปลายเส้นเล็กเข้าในบ่วงโดยสอดจากข้างล่าง

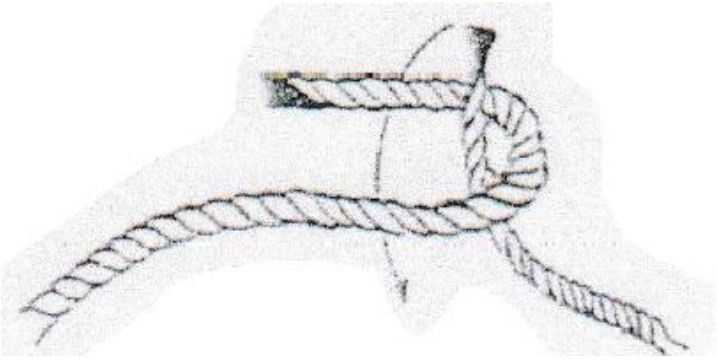

ขั้นที่ 2 ม้วนเส้นเล็กลงอ้อมด้านหลังเส้นใหญ่ทั้งคู่

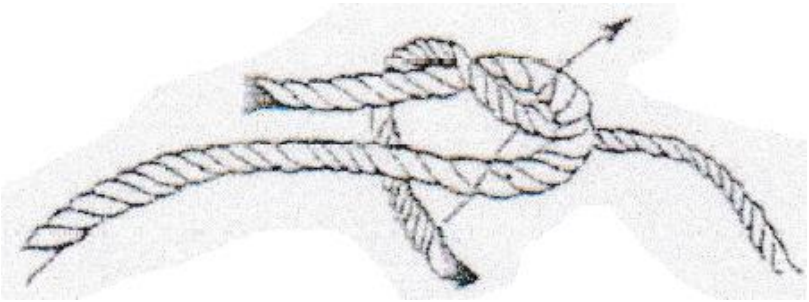

ขั้นที่ 3 จับปลายเส้นเล็กขึ้นไปลอดเส้นตัวเองเป็นการขัดไว้ จัดเงื่อนให้แน่นและเรียบร้อย

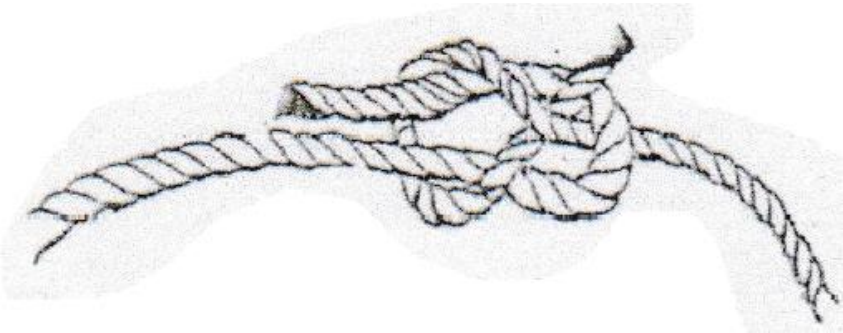

ประโยชน์

1) ใช้ต่อเชือกที่มีขนาดเดียวกัน หรือขนาดต่างกัน (เส้นเล็กพันขัดเส้นใหญ่)

2) ใช้ต่อเชือกอ่อนกับเชือกแข็ง (เอาเส้นอ่อนพันขัดเส้นแข็ง) ต่อเชือกที่มีลักษณะค่อนข้างแข็ง เช่น เถาวัลย์

3) ใช้ต่อด้าย ต่อเส้นด้ายเส้นไหมทอผ้า

4) ใช้ผูกกับขอ หรือบ่วง

เงื่อนตะกรุดเบ็ด

วิธีที่ 1 เมื่อสามารถทำเป็นห่วงสวมหัวเสาได้

ขั้นที่ 1 พักเชือกให้เป็นบ่วงสลับกัน

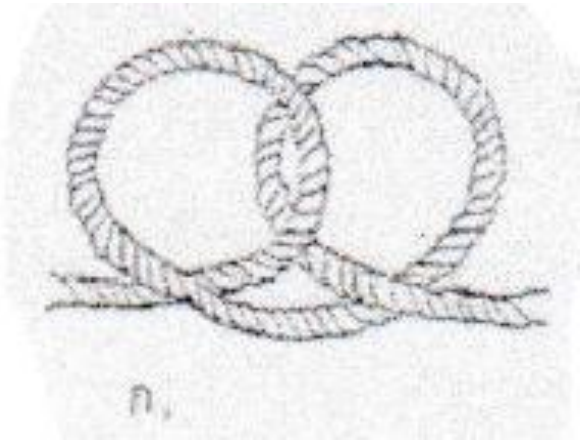

ขั้นที่ 2 เลื่อนบ่วงให้เข้าไปซ้อน (รูป ก) จนทันกันเป็นบ่วงเดียวกัน (รูป ข)

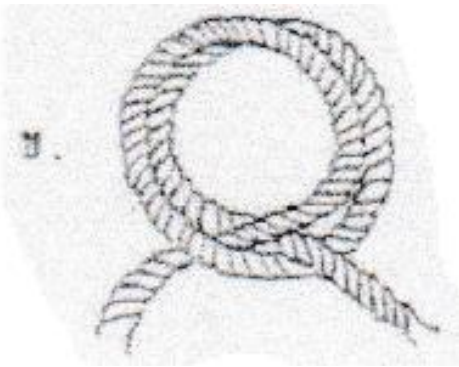

ขั้นที่ 3 นำบ่วงจากขั้นที่ 2 ข. สวมลงในเสาแล้วดึงปลายเชือกจัดเงื่อนให้แน่น

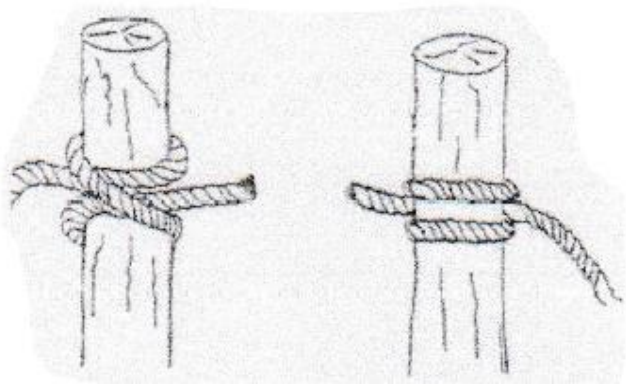

ประโยชน์

1) ใช้ผูกเชือกกับเสาหรือสิ่งอื่น ๆ จะให้ความปลอดภัยมาก ถ้าผูกกลาง ๆ ของเชือก ถ้าใช้ปลายเชือกผูกอาจไม่แน่น กระตุกบ่อย ๆ จะหลุดปมเชือกจะคลาย

2) ใช้ทำบันไดเชือก บันไดลิง

3) ใช้ในการผูกเงื่อนต่าง ๆ ที่ผูกกับหลักหรือวัตถุ

4) ใช้ในการผูกเงื่อนกระหวัดไม้

5) ใช้ในการผูกเงื่อนแน่น เช่น ผูกประกบ กากบาท

6) ใช้ในการผูกปากถุงขยะ

วิธีการเก็บเชือก มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งเชือกออกเป็น 8 ส่วน ใช้มือซ้ายจับเชือกแล้วทบเชือก 3 ครั้ง โดยแต่ละครั้งให้เชือกยาวเท่ากับ 1 ใน 8 ส่วน เชือกที่เหลืออีก 5 ใน 8 ส่วน ปล่อยไว้สำหรับพัน

ขั้นที่ 2 เอาเชือกที่เหลือ 5 ใน 8 ส่วน พันรอบเชือกที่ทบไว้ โดยเริ่มพันถัดจากปลายบ่วง (ข) เข้ามาประมาณ 1 นิ้ว เมื่อพันจบเหลือปลายเชือก ให้สอดปลายเชือกนั้นเข้าในบ่วง

ขั้นที่ 3 ดึงบ่วง (ข) เพื่อรั้งบ่วง (ก) ให้รัดปลายเชือกที่สอดไว้จนแน่นเป็นอันเสร็จ

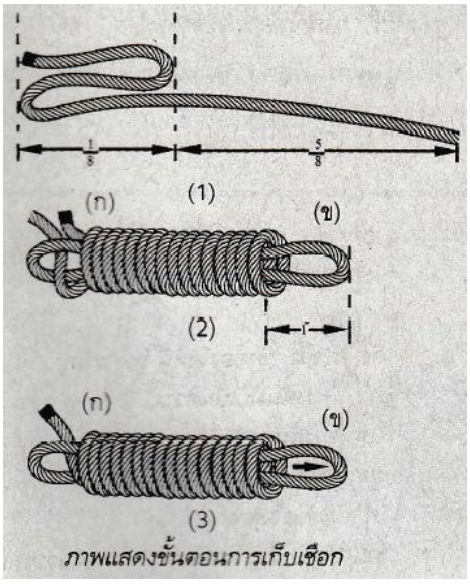

ภาพแสดงขั้นตอนการเก็บเชือก

การรักษาเชือก มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1) ระวังรักษาเชือกให้แห้งเสมอ อย่าให้เปียกชื้น เพื่อป้องกันเชื้อรา

2) การเก็บเชือก ควรขดเก็บเป็นวง มัดให้เรียบร้อย เก็บให้ห่างไกลจากมด แมลง หนู หรือสัตว์อื่น ๆ และควรแขวนไว้ ไม่ควรวางไว้กับพื้น

3) อย่าให้เชือกผูกรั้ง เหนี่ยว ยึดหรือลาก ฉุดของหนักเกินกำลังเชือก

4) ขณะใช้งาน อย่าให้เชือกลากครูด หรือเสียดสีกับของแข็ง จะทำให้เกลียวของเชือกสึกกร่อนและขาดง่าย

5) ก่อนเอาเชือกผูกมัดกับต้นไม้ กิ่งไม้หรือของแข็ง ควรเอากระสอบพันรอบต้นไม้หรือกิ่งไม้ก่อน และเชือกที่ใช้งานเสร็จแล้วจะต้องระวังรักษา ดังนี้

(1) เชือกที่เลอะโคลนเลนหรือถูกน้ำเค็ม เมื่อเสร็จงานแล้ว ต้องชำระล้างด้วยน้ำจืดให้สะอาด แล้วผึ่งให้แห้ง ขดมัดเก็บไว้กับขอหรือบนที่แขวน

(2) เชือกลวดเมื่อเสร็จงาน ต้องรีบทำความสะอาด ล้างด้วยน้ำจืด เช็ดให้แห้ง แล้วผึ่งแดดจนแห้งสนิท แล้วเอาน้ำมันจาระบี หรือยากันสนิมชโลมทาให้ทั่ว จึงเก็บให้เรียบร้อย

(3) ปลายเชือกที่ถูกตัด จะต้องเอาเชือกเล็ก ๆ พันหัวเชือกเพื่อป้องกันเชือกคลายเกลียว

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 เงื่อนเชือก

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 10
ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

สาระสำคัญ

ลูกเสือมีหลากหลายกิจกรรม ทั้งกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมผจญภัย กิจกรรมบุกเบิก การสร้างสิ่งต่าง ๆ สำหรับการปีน การข้าม และต้องใช้ทั้งกำลังกาย กำลังความคิด เพื่อแก้ปัญหา และการตัดสินใจ เพื่อให้ตนเองและผู้ที่อื่นมีความสะดวก สบาย และปลอดภัย

ลูกเสือ กศน. ควรฝึกทักษะที่จำเป็นในการป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง และผู้อื่น รวมถึงการสร้างความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะของการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ การตั้งสติ และการติดต่อหาความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นที่มีความสามารถ เช่น หน่วยกู้ชีพ หรือหน่วยแพทย์ฉุกเฉิน

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความหมาย และความสำคัญของความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ
2. อธิบายและยกตัวอย่างการเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ
3. สาธิตสถานการณ์การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ
4. อธิบายและยกตัวอย่างการปฏิบัติตนตามหลักความปลอดภัย

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

1.1 ความหมายของความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

1.2 ความสำคัญของความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

เรื่องที่ 2 การเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

เรื่องที่ 3 การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามหลักความปลอดภัย

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 3 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

1.1 ความหมายของความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

ความปลอดภัย หมายถึง การที่ร่างกายปราศจากอุบัติภัย อยู่ในสภาวะที่ปราศจากอันตราย หรือสภาวะที่ปราศจากการบาดเจ็บ เจ็บปวด เจ็บป่วย จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการปฏิบัติหรือการกระทำของตนเอง

1.2 ความสำคัญของความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

ความปลอดภัยช่วยให้เกิดความระมัดระวังในการป้องกันตนเอง และผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตราย หรือการเสียชีวิต โดยการให้คำแนะนำในการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ และปลอดภัย

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 การเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

ลูกเสือต้องตระหนักในความสำคัญ และมีจิตสำนึกต่อความปลอดภัยในการร่วมกิจกรรม ที่อาจเกิดอุบัติเหตุ เนื่องจาก

1. ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ลูกเสือต้องทำความเข้าใจในกฎ กติกา ของกิจกรรมนั้น ๆ อย่างถ่องแท้ และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

2. ขาดประสบการณ์ และขาดความชำนาญ ลูกเสือต้องขวนขวายในการหาประสบการณ์ และความรู้ ทักษะที่จำเป็นต่อการร่วมกิจกรรมนั้น ๆ

3. ขาดความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ ลูกเสือต้องเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจก่อน

4. ขาดการตรวจสอบความสมบูรณ์ ความแข็งแรงของอุปกรณ์ที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม ลูกเสือต้องตรวจสอบอุปกรณ์ที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมให้มีสภาพแข็งแรง พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

การเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือเป็นการฝึกตนเองของลูกเสือให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ และภัยอันตรายต่าง ๆ เป็นวิธีการในการเตรียมความพร้อมของลูกเสือทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ดังนี้

ด้านร่างกาย ลูกเสือต้องเตรียมร่างกายให้พร้อม โดยออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และหาเวลาพักผ่อนให้เพียงพอ เพื่อสุขภาพและร่างกายจะได้แข็งแรงอยู่ตลอดเวลา

ด้านจิตใจ ลูกเสือต้องทำจิตใจให้สบาย ๆ สร้างความรู้สึกที่สนุกสนานพร้อมร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีความร่างเริง พร้อมรับการฝึกฝน ปฏิบัติด้วยตนเอง หรือช่วยผู้อื่น หาวิธีหลีกเลี่ยงอุบัติเหตุ อันจะเกิดขึ้นได้ในขณะปฏิบัติกิจกรรมลูกเสือ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 การเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

การเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ อาจมีความไม่ปลอดภัยในด้านร่างกายขึ้นได้ ลูกเสือจึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ และวิธีการสร้างความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ ดังนี้

1. สาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรม มี 3 ประการ คือ

1.1 สาเหตุที่เกิดจากมนุษย์ มีดังนี้

1) ผู้ปฏิบัติกิจกรรม มีความประมาทโดยคิดว่าไม่เป็นไร ลองผิดลองถูก หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์

2) ผู้ปฏิบัติกิจกรรม มีความเชื่อใจ ไว้วางใจผู้ใดผู้หนึ่งที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ และไม่มีการตรวจสอบก่อน จึงอาจทำให้มีข้อผิดพลาดได้

3) ผู้ปฏิบัติกิจกรรมมีสุขภาพไม่แข็งแรง หรือมีโรคประจำตัว แต่เข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างที่อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้

4) ผู้ปฏิบัติกิจกรรมแต่งกายไม่เหมาะสมในการเข้าร่วมบางกิจกรรม

5) ผู้ปฏิบัติกิจกรรมขาดการประเมินตนเอง หรือบางครั้งประเมินตนเองผิดพลาด โดยคิดว่าตนเองสามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้นได้ และบางครั้งผู้ปฏิบัติเกิดความคึกคะนอง กลั่นแกล้ง และหยอกล้อกัน

6) ผู้ปฏิบัติกิจกรรม ขาดระเบียบวินัย ไม่เชื่อฟังผู้บังคับบัญชา

1.2 สาเหตุที่เกิดจากเครื่องมือ หรืออุปกรณ์ มีดังนี้

1) ขาดเครื่องมือ และอุปกรณ์ในการช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เหมาะสม หรืออุปกรณ์บางชนิดเสื่อมสภาพไม่เหมาะที่จะนำมาใช้งาน

2) ขาดความรู้ในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ แต่ละประเภท หรือใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ผิดประเภท

3) ขาดทักษะ ความชำนาญ ในการใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ

4) ขาดการตรวจสอบความสมบูรณ์ ความแข็งแรงของอุปกรณ์ในฐานโดยละเอียด และขาดการบำรุงรักษาที่เหมาะสม

1.3 สาเหตุที่เกิดจากภัยธรรมชาติ มีดังนี้

1) ภัยทางน้ำ อาจเกิดความไม่ปลอดภัยในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมได้ เช่น น้ำหลาก น้ำไหลเชี่ยว เป็นต้น

2) ภัยทางบก อาจเกิดความไม่ปลอดภัยในขณะปฏิบัติกิจกรรมได้ เช่น การสร้างสะพานด้วยเชือกที่ไปผูกกับต้นไม้ ทำให้ต้นไม้อาจหัก เป็นต้น

3) ภัยทางอากาศ อาจเกิดความไม่ปลอดภัยขณะปฏิบัติกิจกรรมได้ เช่น เกิดมีพายุ ลมแรง เป็นต้น

2. การสร้างความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ คือ วิธีการป้องกันก่อนจัดสร้างอุปกรณ์ และก่อนเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีอุปกรณ์ป้องกัน หรือสร้างอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมให้ปลอดภัย โดยให้ความรู้ มีมาตรการบังคับ ควบคุมการใช้อุปกรณ์ให้ถูกกับกิจกรรมจะช่วยสร้างความปลอดภัยให้กับลูกเสือในการปฏิบัติกิจกรรม เช่น กิจกรรมบุกเบิก กิจกรรมผจญภัย และกิจกรรมเดินทางไกล ดังนี้

2.1 กิจกรรมบุกเบิก

1. ลูกเสือต้องเตรียมความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ

2. ลูกเสือต้องมีระเบียบวินัย เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้กำกับลูกเสือ

3. ลูกเสือต้องตรวจเช็คอุปกรณ์ในฐานบุกเบิก อย่างสม่ำเสมอ

4. ลูกเสือต้องไม่กลั่นแกล้งเพื่อนขณะทำกิจกรรม

5. ลูกเสือต้องเตรียมพร้อมทางด้านความรู้ ศึกษากิจกรรม และทำความเข้าใจก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

2.2 กิจกรรมผจญภัย

1. ลูกเสือต้องเตรียมความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ

2. ลูกเสือต้องมีระเบียบวินัย เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้กำกับลูกเสือ

3. ลูกเสือต้องตรวจเช็คอุปกรณ์ในฐานบุกเบิก อย่างสม่ำเสมอ

4. ลูกเสือต้องไม่กลั่นแกล้งเพื่อนขณะทำกิจกรรม

5. ลูกเสือต้องเตรียมพร้อมทางด้านความรู้ ศึกษากิจกรรม และทำความเข้าใจก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 กิจกรรมเดินทางไกล

1. ก่อนที่จะกำหนดเส้นทางการเดินทางไกล ลูกเสือต้องสำรวจเส้นทางและสำรวจประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้นตามสมควร หากจำเป็นต้องขออนุญาต ก็ต้องขออนุญาตผ่านจากเจ้าของสถานที่นั้น ๆ

2. ในการกำหนดเส้นทางเดิน ลูกเสือควรเลี่ยงการเดินตามถนนใหญ่ที่มีการจราจรคับคั่ง เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ

3. ในระหว่างการเดินทางไกล ลูกเสือไม่ควรแข่งขันหรือแทรกกันเดินระหว่างหมู่

4. ในระหว่างการเดินทางไกล ลูกเสือควรออกเดินทางเป็นหมู่ และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของลูกเสือ และกฎจราจรอย่างเคร่งครัด เพื่อความปลอดภัย

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ (ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามหลักความปลอดภัย

ลูกเสือต้องปฏิบัติตนตามหลักความปลอดภัย ดังนี้

ด้านร่างกาย ต้องเตรียมความพร้อมของร่างกาย การออกกำลังกาย รักษาร่างกายไม่ให้เจ็บป่วย พร้อมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้

ด้านจิตใจ ควรศึกษาหาความรู้ในกิจกรรมลูกเสือโดยเฉพาะลูกเสือ กศน. เป็นการเตรียมความพร้อมด้านหนึ่งในการปฏิบัติตนเอง และพร้อมช่วยเหลือผู้อื่นได้ตามความเหมาะสม

ลูกเสือต้องทำความเข้าใจในความหมายของคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ เพื่อนำมาใช้ในการอยู่ร่วมกันทั้งเวลาพบกลุ่มและการเข้าค่ายพักแรมร่วมกัน วิเคราะห์สถานการณ์ความปลอดภัยความไม่ปลอดภัยและความเสี่ยง วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย และนำข้อบกพร่องหรือช่องทางที่จะป้องกันไว้เบื้องต้น เป็นมาตรการในการอยู่ร่วมกันและการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

1. นำข้อมูลจากการวิเคราะห์จากกฎของลูกเสือ มาระดมพลังสมองเปรียบเทียบกับฐานการเรียนรู้และฐานกิจกรรมที่สร้างขึ้นในค่ายพักแรม และสรุปความเสี่ยงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุหรือภัยต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า

2. นำเสนอผลการจัดทำมาตรการในการอยู่ร่วมกัน ทั้งการพบกลุ่มและการอยู่ค่ายพักแรม เพื่อกำหนดมาตรการให้ใช้ร่วมกันอย่างเหมาะสม

3. ทดลองนำข้อบกพร่องของกระบวนการผลิตที่มีความเสี่ยงในการปฏิบัติมานำเสนอและแสดงบทบาทสมมุติ (Role play) เพื่อฝึกปฏิบัติ เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อเตรียมการก่อนผลิตสื่อหรือสร้างค่ายกิจกรรมลูกเสือ กศน.

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามหลักความปลอดภัย
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 11
การปฐมพยาบาล

สาระสำคัญ

การปฐมพยาบาล เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ หรือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บเบื้องต้น โดยใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่หาได้ในบริเวณนั้น เพื่อช่วยบรรเทาอาการและช่วยให้ผู้บาดเจ็บได้รับอันตรายน้อยลงก่อนนำส่งโรงพยาบาล เพื่อรับการรักษาในโอกาสต่อไป ดังนั้นผู้ให้การช่วยเหลือต้องมีความรู้ ความสามารถ ให้การช่วยเหลือ เพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนหรือเกิดอาการทรุดลงถึงขั้นอันตรายถึงแก่ชีวิต

การปฐมพยาบาลผู้ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ ทางน้ำ ตกจากที่สูง หกล้มที่มีอาการกระดูกหัก ข้อเคล็ด ข้อเคลื่อน ผู้ให้การช่วยเหลือควรมีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการเข้าเฝือก มัดเฝือก การพันด้วยผ้า การใช้ผ้าสามเหลี่ยม และการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย

การปฐมพยาบาล ผู้มีภาวการณ์เป็นลม ลมชัก ลมแดด หรือ หมดสติ ผู้ให้การช่วยเหลือ ควรมีความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับการประเมินอาการเบื้องต้น หรือตัดสินใจใช้วิธีการช่วยชีวิตขั้นพื้นฐานอย่างถูกวิธี ถูกต้อง และรวดเร็ว เพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนหรือเกิดอาการทรุดลงถึงขั้นอันตรายถึงแก่ชีวิต

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความหมายและความจำเป็นของการปฐมพยาบาล
2. อธิบายและยกตัวอย่างวิธีการปฐมพยาบาลกรณีต่าง ๆ
3. อธิบายการวัดสัญญาณชีพและการประเมินเบื้องต้น

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 การปฐมพยาบาล

1.1 ความหมายของการปฐมพยาบาล

1.2 ความจำเป็นของการปฐมพยาบาล

เรื่องที่ 2 วิธีการปฐมพยาบาลกรณีต่าง ๆ

เรื่องที่ 3 การวัดสัญญาณชีพและการประเมินเบื้องต้น

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 6 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 การปฐมพยาบาล

1.1 ความหมายของการปฐมพยาบาล

การบาดเจ็บหรือเกิดการเจ็บป่วย ย่อมเกิดขึ้นได้ทุกเวลา โดยเฉพาะอุบัติเหตุ การช่วยเหลือผู้ประสบภัย ถ้าผู้ให้การช่วยเหลือรู้หลักการ First Aid หรือที่เรียกว่า การปฐมพยาบาล สามารถช่วยชีวิตผู้ป่วย ช่วยบรรเทาความเจ็บปวด ป้องกันอาการของโรคทรุดลง ป้องกันไม่ให้เกิดความพิการ หรือโรคแทรกซ้อนตามมา

การปฐมพยาบาล หมายถึง การให้ความช่วยเหลือผู้บาดเจ็บเบื้องต้น โดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่พอจะหาได้ในบริเวณนั้น เพื่อช่วยบรรเทาอาการและช่วยให้ผู้บาดเจ็บได้รับอันตรายน้อยลงก่อนจะส่งโรงพยาบาล เพื่อให้แพทย์ทำการรักษา

1.2 ความจำเป็นของการปฐมพยาบาล

ในช่วงชีวิตของมนุษย์ทุกคน อาจมีช่วงที่ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วย ได้ทุกเวลาและสถานที่ โดยเฉพาะอุบัติเหตุ การปฐมพยาบาลต้องกระทำอย่างรวดเร็วและถูกต้อง จึงไม่จำเป็นว่าผู้ให้การปฐมพยาบาลจะต้องเป็นแพทย์หรือพยาบาลเท่านั้น เมื่อมีการบาดเจ็บเกิดขึ้น ผู้ให้การช่วยเหลือ สามารถให้การช่วยเหลือได้ เพื่อบรรเทาความเจ็บป่วย

ความสำคัญของการปฐมพยาบาล มีดังนี้

1. เพื่อช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ
2. เพื่อป้องกันและลดความพิการที่อาจจะเกิดขึ้น
3. เพื่อบรรเทาความเจ็บปวดและป้องกันอันตราย

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 การปฐมพยาบาล
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 วิธีการปฐมพยาบาลกรณีต่าง ๆ

2.1 วิธีการปฐมพยาบาลกรณีอุบัติเหตุ

อุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมิได้วางแผนไว้ล่วงหน้า ซึ่งก่อให้เกิดการบาดเจ็บ พิการ หรือทำให้ทรัพย์สินได้รับความเสียหาย นอกจากนี้ความหมายในเชิงวิศวกรรมความปลอดภัยนั้น อุบัติเหตุ ยังมีความหมายครอบคลุมถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วมีผลกระทบกระเทือนต่อกระบวนการผลิตปกติ ทำให้เกิดความล่าช้า หยุดชะงัก หรือเสียเวลา

แม้จะไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ หรือพิการก็ตาม เช่น อุบัติเหตุทางรถยนต์ หรือทางถนน อุบัติเหตุทางน้ำ อุบัติเหตุทั่วไป เป็นต้น

อุบัติเหตุทางรถยนต์ หรือทางถนน

อุบัติเหตุทางรถยนต์หรือทางถนน เป็นสาเหตุสำคัญที่คร่าชีวิตคนไทย ซึ่งการช่วยเหลือผู้ประสบเหตุอย่างถูกวิธีจะช่วยลดการบาดเจ็บรุนแรงและเสียชีวิตได้ เพราะบ่อยครั้งที่ผู้เข้าช่วยเหลือได้รับอันตรายจากอุบัติเหตุซ้ำซ้อน จึงมีข้อแนะนำที่ควรปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุทางถนนอย่างถูกวิธี ดังนี้

1. ประเมินสถานการณ์ จากสภาพแวดล้อมและสภาพการจราจรของจุดเกิดเหตุ โดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืนหรือทัศนวิสัยไม่ดี ควรเพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษเพื่อป้องกันอุบัติเหตุซ้ำซ้อน

2. ส่งสัญญาณเตือนให้ผู้ร่วมใช้เส้นทางเพิ่มความระมัดระวัง โดยเปิดสัญญาณไฟฉุกเฉินของรถคันที่เกิดเหตุ นำกิ่งไม้ ป้ายสามเหลี่ยม หรือกรวยสะท้อนแสงมาวางไว้ด้านหลังรถห่างจากจุดเกิดเหตุในระยะไม่ต่ำกว่า 50 เมตร

3. โทรศัพท์แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตำรวจ หน่วยแพทย์ฉุกเฉิน พร้อมให้ข้อมูลจุดเกิดเหตุ จำนวนและอาการของผู้บาดเจ็บ เพื่อเจ้าหน้าที่จะได้วางแผนให้การช่วยเหลือผู้ประสบเหตุได้อย่างถูกต้อง

4. ช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุที่มีอาการรุนแรงเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะผู้ที่หมดสติหยุดหายใจ-หัวใจหยุดเต้นและเสียเลือดมาก กรณีผู้ประสบเหตุบาดเจ็บเล็กน้อยให้ปฐมพยาบาลเบื้องต้นตามอาการ

5. หากไม่มีทักษะการช่วยเหลือ ห้ามเคลื่อนย้ายผู้ประสบเหตุด้วยตนเอง ควรรอให้ทีมแพทย์ฉุกเฉินมาช่วยเหลือ และนำส่งสถานพยาบาล จะช่วยลดการบาดเจ็บรุนแรงที่ทำให้ผู้ประสบเหตุพิการหรือเสียชีวิต

การช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุอย่างถูกวิธีจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการได้รับอันตราย และทำให้ผู้ประสบอุบัติเหตุได้รับการดูแลอย่างปลอดภัย จึงช่วยลดอัตราการบาดเจ็บรุนแรงและเสียชีวิตจากการช่วยเหลือไม่ถูกวิธี

อุบัติเหตุทางน้ำ

อุบัติเหตุทางน้ำอาจเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ คือ ตัวบุคคล และสภาพแวดล้อม ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ของอุบัติเหตุทางน้ำ มักเกิดจากความประมาท และการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของผู้ขับเรือและผู้โดยสาร

อย่างไรก็ตาม กรณีที่เกิดอุบัติเหตุทางน้ำ ส่วนใหญ่ผู้ที่ประสบเหตุที่จะได้รับอันตราย คือ ผู้ที่อยู่ในสภาวะจมน้ำ และขาดอากาศหายใจ ในที่นี้จึงยกตัวอย่างวิธีการปฐมพยาบาลกรณีจมน้ำ ดังนี้

การจมน้ำ

การจมน้ำทำให้เกิดอันตรายจากการขาดออกซิเจนไปเลี้ยงสมองการช่วยชีวิตและการกู้ฟื้นคืนชีพ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ที่จมน้ำรอดชีวิตจากการปฐมพยาบาล

1. จัดให้นอนตะแคงกึ่งคว่ำ รีบตรวจสอบการหายใจ
2. ถ้าไม่มีการหายใจให้ช่วยกู้ชีพทันที โดยการผายปอด/เป่าปาก
3. ให้ความอบอุ่นกับร่างกายผู้จมน้ำโดยถอดเสื้อผ้าที่เปียกน้ำออกและใช้ผ้าแห้งคลุมตัวไว้
4. นำส่งสถานพยาบาล

ข้อควรระวัง

1. กรณีผู้จมน้ำมีประวัติการจมน้ำ เนื่องจากการกระโดดน้ำหรือเล่นกระดานโต้คลื่น การช่วยเหลือต้องระวังเรื่องกระดูกหัก โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายผู้จมน้ำ โดยเมื่อนำผู้จมน้ำขึ้นถึงน้ำตื้นพอที่ผู้ช่วยเหลือจะยืนได้สะดวกแล้วให้ใช้ไม้กระดานแข็งสอดใต้น้ำรองรับตัวผู้จมน้ำใช้ผ้ารัดตัวผู้จมน้ำให้ติดกับไม้ไว้
2. ไม่ควรเสียเวลากับการพยายามเอาน้ำออกจากปอดหรือกระเพาะอาหาร
3. หากไม่สามารถนำผู้จมน้ำขึ้นจากน้ำได้โดยเร็วอาจเป่าปากบนผิวน้ำโดยหลีกเลี่ยงการเป่าปากใต้น้ำ และห้ามนวดหน้าอกระหว่างอยู่ในน้ำ

อุบัติเหตุทั่วไป (ตกจากที่สูง หกล้ม ไฟไหม้/น้ำร้อนลวก)

อุบัติเหตุทั่วไป เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ทุกที่ ทุกเวลา และเกิดได้กับบุคคลทุกเพศทุกวัย เช่น การตกจากที่สูง หกล้ม ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก เป็นต้น

1. การตกจากที่สูง

การตกจากที่สูง สามารถทำให้เกิดอันตรายได้รุนแรงมากน้อยต่าง ๆ กันไป เช่น ตกจากที่สูงมากอาจทำให้เสียชีวิต ทำให้กระดูกสันหลังหักกดไขสันหลังกลายเป็นอัมพาต อาจทำให้กระดูกส่วนต่างๆ หัก ในรายที่รุนแรง อาจเป็นกระดูกซี่โครงหักทำให้เกิดเลือดออกในช่องปอด และอาจทำให้อวัยวะภายในช่องท้องที่สำคัญแตกอันตรายถึงชีวิตได้

ทั้งนี้ จากการตกจากที่สูง ส่วนใหญ่จะส่งผลก่อให้เกิดการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อและกระดูก ดังนี้

1.1 ข้อเคล็ด หมายถึง การที่ข้อมีการเคลื่อนไหวมากเกินไป ทำให้เนื้อเยื่ออ่อน ๆ และเอ็นรอบ ๆ ข้อ หรือกล้ามเนื้อ มีการชอกช้ำ ฉีกขาด หรือยืด เนื่องจากข้อถูกบิด พลิก หรือแพลงไป ทำให้เจ็บปวดมาก

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

1. ให้ข้อพักนิ่ง ๆ

2. ควรยกมือหรือเท้าที่เคล็ดให้สูงขึ้น ถ้าเป็นข้อมือควรใช้ผ้าคล้องแขนไว้

3. ภายใน 24 ชั่วโมงแรกให้ประคบด้วยความเย็น เพื่อให้เลือดใต้ผิวหนังหยุดไหล หลังจากนั้นให้ประคบด้วยความร้อน

4. พันด้วยผ้า

5. ภายใน 7 วัน หากอาการไม่ดีขึ้น ให้ไปโรงพยาบาล เพื่อตรวจให้แน่นอนว่าไม่มีกระดูกหักร่วมด้วย

1.2 ข้อเคลื่อน หมายถึง ส่วนของข้อต่อบริเวณปลายกระดูกเคลื่อนหรือหลุดออกจากที่เกิดจากการถูกกระชากอย่างแรง หรือมีโรคที่ข้ออยู่ก่อนแล้ว เช่น วัณโรคที่ข้อสะโพก

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

1. ให้ข้อพักนิ่ง อย่าพยายามดึงกลับเข้าที่

2. ประคบด้วยความเย็น

3. เข้าเฝือกชั่วคราว หรือใช้ผ้าพัน

4. รีบนำส่งโรงพยาบาล ควรงดอาหาร น้ำ และยาทุกชนิด

1.3 กระดูกหัก หมายถึง ภาวะที่กระดูกได้รับแรงกระแทกมากเกินไป ส่งผลให้กระดูกไม่สามารถรองรับน้ำหนักจากแรงกระแทกได้ ก่อให้เกิดอาการ ปวด บวม ร้อน บริเวณที่หัก ถ้าจับกระดูกนั้นโยกหรือบิดเล็กน้อยจะมีเสียงดังกรอบแกรบ เนื่องจากปลายกระดูกที่หักนั้นเสียดสีกันการเคลื่อนไหวผิดปกติอาจมีบาดแผลและพบปลายกระดูกโผล่ออกมาเห็นได้

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

การหักของกระดูกชิ้นสำคัญ เช่น กระดูกเชิงกราน กะโหลกศีรษะ ขากรรไกร คอ และกระดูกสันหลัง ต้องการการดูแลรักษาที่ถูกต้อง เพราะการหักของกระดูกเหล่านี้จะทำอันตรายอย่างรุนแรงต่อเนื้อเยื่อใกล้เคียงกะโหลกศีรษะแตก และสันหลังหักเป็นอันตรายมากที่สุด เพราะว่าเนื้อสมอง และไขสันหลังถูกทำลายทั้งนี้ เมื่อมีภาวะกระดูกแตกหักในบริเวณกระดูกที่มีลักษณะเป็นแท่งยาว ผู้ปฐมพยาบาลต้องจัดให้มีการเข้าเฝือก ซึ่งการเข้าเฝือก

หมายถึง การใช้วัสดุต่าง ๆ พยุง หรือห่อหุ้มอวัยวะที่กระดูกหักให้อยู่นิ่ง ซึ่งมีประโยชน์ช่วยให้บริเวณที่บาดเจ็บอยู่นิ่ง เป็นการบรรเทาความเจ็บปวดและป้องกันอันตรายเพิ่มมากขึ้น

การปฐมพยาบาลกระดูกหักต้องพยายามตรึงกระดูกส่วนที่หักให้อยู่กับที่ โดยใช้วัสดุที่หาง่าย เช่น ไม้ หรือกระดาษหนังสือพิมพ์พับให้หนา รวมทั้งผ้า และเชือกสำหรับพันรัดด้วย

กระดูกโผล่ออกมานอกเนื้อ ห้ามดันกลับเข้าไปเป็นอันขาด ถ้ามีเลือดออกให้ทำการห้ามเลือด และปิดแผลก่อนทำการเข้าเฝือกชั่วคราว

การตรวจบริเวณที่หัก ต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพราะอาจทำให้ปลายกระดูกที่หักเคลื่อนมาเกยกัน หรือทะลุออกมานอกผิวหนัง

การถอดเสื้อผ้าผู้บาดเจ็บ ควรใช้วิธีตัดตามตะเข็บอย่าพยายามให้ผู้บาดเจ็บถอดเอง เพราะจะทำให้เจ็บปวดเพิ่มขึ้น

หลักการเข้าเฝือกชั่วคราว

1. วัสดุที่ใช้ดาม ต้องยาวกว่าอวัยวะส่วนที่หัก

2. ไม่วางเฝือกลงบนบริเวณที่กระดูกหักโดยตรง ควรมีสิ่งอื่นรอง เช่น ผ้าวางก่อนตลอดแนวเฝือก เพื่อไม่ให้เฝือกกดลงบริเวณผิวหนังโดยตรง ซึ่งทำให้เจ็บปวด และเกิดเป็นแผลจากเฝือกกดได้

3. มัดเฝือกกับอวัยวะที่หักให้แน่นพอควร ถ้ารัดแน่นจนเกินไปจะกดผิวหนังจนทำให้การไหลเวียนของเลือดไม่สะดวกเป็นอันตรายได้

2. การหกล้ม

การหกล้ม เป็นอาการหรือพฤติกรรมที่รู้จักกันทั่วไป ซึ่งหมายถึง การที่เกิดการเปลี่ยนท่าโดยไม่ตั้งใจ และเป็นผลให้ร่างกายทรุด หรือลงนอนกับพื้น หรือ ปะทะสิ่งของต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เตียง

ทั้งนี้ จากการหกล้มอาจส่งผลทำให้เกิดการบาดเจ็บที่รุนแรงแตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพร่างกาย และสิ่งแวดล้อมในขณะที่เกิดเหตุ เช่น เกิดแผลเปิด บาดแผลปิด และการบาดเจ็บในลักษณะฟกช้ำ ไม่มีเลือดออก เป็นต้น จึงสามารถนำเสนอข้อมูลวิธีการปฐมพยาบาลได้ดังนี้

บาดแผล รอยฉีกขาดรอยแตกแยกของผิวหนัง หรือเยื่อบุส่วนที่ลึกกว่าชั้นผิวหนังถูกทำลาย ทำให้อวัยวะนั้นแยกจากกันด้วยสาเหตุต่าง ๆ บาดแผลแบ่งออกเป็น 2 ชนิด

1. บาดแผลเปิด คือ บาดแผลที่ผิวหนังฉีกขาดจนเห็นเนื้อข้างใน เช่น แผลถลอก แผลที่เกิดจากการเจาะ การแทง การกระแทก แผลถูกของมีคมบาด แผลฉีกขาด เนื่องจากวัตถุมีคมอาจลึกลงไปถึงเนื้อเยื่อ เส้นเอ็น ทำให้เสียเลือดมาก แขนขาขาดจากอุบัติเหตุ ถูกสัตว์ดุร้ายกัด หรือถูกยิง เป็นต้น ซึ่งบาดแผลบางอย่างอาจทำให้เสียเลือดมาก และเสียชีวิตได้

การปฐมพยาบาลเบื้องต้นสำหรับบาดแผลที่มีเลือดออกควรใช้วิธีการห้ามเลือด โดยหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับเลือดของคนเจ็บโดยตรง แต่หากหลีกเลี่ยงไม่ได้ให้รีบล้างมือด้วยสบู่ รวมทั้งบริเวณที่เปื้อนเลือดให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ควรถอดหรือเปลี่ยนเสื้อผ้าของคนเจ็บ แม้ว่าจะเปื้อนเลือดจนชุ่ม เพราะจะทำให้เลือดออกมาก

หากสามารถทำได้ ควรทำความสะอาดแผลก่อนเพื่อป้องกันการติดเชื้อ โดยล้างแผลด้วยน้ำสะอาด แล้วใช้ผ้าก็อซหรือผ้าสะอาดวางไว้ตรงบาดแผล ยกเว้นเมื่อเกิดบาดแผลที่ดวงตา เพราะอาจมีสิ่งแปลกปลอมทำให้ดวงตาได้รับบาดเจ็บมากขึ้น แล้วใช้ผ้าสะอาดพันปิดแผลไว้ อย่าให้แน่นจนชา หากไม่มีผ้าพันแผล สามารถดัดแปลงสิ่งของใกล้ตัวมาใช้ได้ เช่น ผ้าเช็ดหน้า ชายเสื้อ ชายกระโปรง หรือเนคไท

แผลที่แขนหรือขาให้ยกสูง จะช่วยให้เลือดไหลช้าลง ปกติเลือดจะหยุดไหลภายในเวลาประมาณ 15 นาที หากเลือดไหลไม่หยุด ให้กดเส้นเลือดแดงใหญ่ที่ไปเลี้ยงแขนขา โดยกดบริเวณเหนือบาดแผล ถ้าเลือดออกที่แขนให้กดแขนด้านใน ช่วงระหว่างข้อศอกและหัวไหล่ ถ้าเลือดออกที่ขาให้กดที่หน้าขาบริเวณขาหนีบ

การห้ามเลือดโดยการกดเส้นเลือดแดงใหญ่ ควรทำก็ต่อเมื่อใช้วิธีการห้ามเลือด โดยการกดบาดแผลหรือใช้ผ้าพันแผลแล้วไม่ได้ผล เพราะจะทำให้อวัยวะที่ต่ำกว่า

จุดกดขาดเลือดไปเลี้ยง หากกดนาน ๆ กล้ามเนื้ออาจตายได้ จึงไม่ควรกดเส้นเลือดแดงใหญ่เกินกว่าครั้งละ 15 นาที

สำหรับบาดแผลที่ศีรษะ ไม่ควรใช้น้ำล้างแผล เพราะจะทำให้ปิดขวางทางออกของแรงดันภายใน และสมองอาจติดเชื้อโรคที่อยู่ในน้ำได้ หากมีเลือดไหลออกจากปาก จมูกหรือหู อย่าพยายามห้ามเลือด เพราะจะปิดกั้นทางออกของแรงดันในสมองเช่นกัน

การทำความสะอาดบาดแผลเล็กน้อย

วิธีการปฐมพยาบาลบาดแผลเล็กน้อย ทำได้โดยล้างมือให้สะอาดทุกครั้งก่อนที่จะทำแผล ใช้น้ำสะอาดล้างแผล ใช้สบู่อ่อน ๆ ล้างผิวหนังที่อยู่รอบ ๆ บาดแผล แล้วล้างด้วยน้ำสะอาดอีกครั้ง หลีกเลี่ยงการสัมผัสบาดแผลโดยตรง ใช้ผ้าก๊อซหรือผ้าสะอาดซับแผลให้แห้ง แล้วใส่ยาสำหรับแผลสด เช่น โพวิโดนไอโอดีน ซึ่งจะช่วยลดการติดเชื้อได้ จากนั้นเปิดแผลด้วยผ้าพันแผล

2. บาดแผลปิด คือ บาดแผลที่ไม่มีรอยแผลให้เห็นบนผิวหนังภายนอก อาจเห็นเพียงแค่รอยเขียวช้ำ แต่บางกรณีเนื้อเยื่อภายในอาจถูกกระแทกอย่างแรง ทำให้เลือดตกใน บางครั้งอวัยวะภายในได้รับความเสียหายมาก เช่น ม้ามแตก ตับแตก หรือเลือดคั่งในสมอง ระยะแรกอาจไม่แสดงอาการใด ๆ แต่เมื่อเวลาผ่านไปคนเจ็บอาจอาเจียน เลือดออกปากหรือจมูก หนาวสั่น ตัวซีด เจ็บปวดรุนแรง หมดสติ และอาจเสียชีวิตเนื่องจากเสียเลือดมาก

แผลฟกช้ำไม่มีเลือดออก

บาดแผลฟกช้ำจะไม่มีเลือดออกมาภายนอก แต่เกิดอาการบวม ผิวเปลี่ยนสี และมีรอยฟกช้ำ ซึ่งเกิดจากเส้นเลือดบริเวณนั้นแตกแต่ผิวหนังไม่ฉีกขาด จึงทำให้เลือดซึมอยู่ใต้ผิวหนัง ระยะแรกจะมีสีแดงแล้วเปลี่ยนเป็นสีม่วงคล้ำในเวลาต่อมา

คนส่วนใหญ่มักไม่ใส่ใจกับแผลฟกช้ำ แต่ความจริงแล้วแผลฟกช้ำก็มีวิธีการดูแลที่ถูกต้องเช่นกัน ก่อนอื่นให้ตรวจดูว่าไม่มีบาดแผล หรืออาการอื่น ๆ หรือกระดูกหักร่วมด้วย ให้คนเจ็บนั่งในท่าที่สบาย แล้วประคบแผลด้วยถุงน้ำแข็งหรือถุงน้ำเย็นเพื่อลดอาการบวม หากเป็นแผลที่แขนให้ใช้ผ้าสามเหลี่ยมคล้องแขนให้อยู่กับที่ หากเป็นแผลที่ขาให้นอนหนุนขาให้สูง หากเป็นที่ลำตัวให้นอนตะแคงหนุนหมอนที่ศีรษะและไหล่

3. ไฟไหม้น้ำร้อนลวก

บาดแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก โดยมากมักจะมีสาเหตุจากอุบัติเหตุ ความประมาท ขาดความระมัดระวัง แผลไหม้จะทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย ตั้งแต่เล็กน้อยไปจนถึงเสียชีวิตได้ การช่วยเหลืออย่างถูกต้องจะช่วยลดความรุนแรงได้

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

หลักการปฐมพยาบาลไฟไหม้น้ำร้อนลวก ให้ดับไฟโดยใช้น้ำราด หรือใช้ผ้าหนา ๆ คลุมตัว ถอดเสื้อผ้าที่ไหม้ไฟหรือถูกน้ำร้อน พร้อมถอดเครื่องประดับที่อมความร้อนออกให้หมด เมื่อเกิดแผลไหม้ น้ำร้อนลวกให้ปฐมพยาบาลตามลักษณะของแผล ดังนี้

1. เฉพาะชั้นผิวหนัง

(1) ระบายความร้อนออกจากแผล โดยใช้ผ้าชุบน้ำประคบบริเวณบาดแผล แช่ลงในน้ำหรือเปิดให้น้ำไหลผ่านบริเวณบาดแผลตลอดเวลา นานประมาณ 10 นาที ซึ่งจะช่วยบรรเทาความเจ็บปวดได้

(2) ทาด้วยยาทาแผลไหม้

(3) ห้ามเจาะถุงน้ำหรือตัดหนังส่วนที่พองออก

(4) ปิดด้วยผ้าสะอาด เพื่อป้องกันการติดเชื้อ

(5) ถ้าแผลไหม้บริเวณกว้าง หรืออวัยวะที่สำคัญต้องรีบนำส่งโรงพยาบาล

2. ลึกถึงเนื้อเยื่อใต้ผิวหนัง

(1) ไม่ต้องระบายความร้อนออกจากบาดแผล เพราะจะทำให้แผลติดเชื้อมากขึ้น

(2) ห้ามใส่ยาใด ๆ ทั้งสิ้นลงในบาดแผล

(3) ใช้ผ้าสะอาดห่อตัวผู้บาดเจ็บเพื่อป้องกันสิ่งสกปรกให้ความอบอุ่น และรีบนำส่งโรงพยาบาล

2.2 วิธีการปฐมพยาบาลกรณีการเจ็บป่วยโดยปัจจุบัน

2.2.1 การเป็นลม

การเป็นลม เป็นอาการหมดสติเพียงชั่วคราว เนื่องจากเลือดไปเลี้ยงสมองไม่พอ สาเหตุ และลักษณะอาการของคนเป็นลมที่พบบ่อย เช่น หิว เหนื่อย เครียด ตกใจ กังวลใจ กลัว เสียเลือดมาก มีอาการวิงเวียนศีรษะ ตาพร่า หน้ามืด ใจสั่น มือเท้าไม่มีแรง หน้าซีด เหงื่อออก ตัวเย็น ชีพจร เบา เร็ว

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

1. พาเข้าที่ร่ม ที่อากาศถ่ายเทสะดวก
2. นอนราบไม่หนุนหมอน หรือยกปลายเท้าให้สูงเล็กน้อย
3. คลายเสื้อผ้าให้หลวม
4. พัดหรือใช้ผ้าชุบน้ำเช็ดเหงื่อตามหน้า มือ และเท้า
5. ให้ดมแอมโมเนีย
6. ถ้ารู้สึกตัวดี ให้ดื่มน้ำ
7. ถ้าอาการไม่ดีขึ้น นำส่งต่อแพทย์

2.2.2 ลมชัก

ลมชัก อาการชักของผู้ป่วย บางรายอาจชักด้วยอาการเหม่อลอย เริ่มกระตุก ท่าทางแปลกๆ ผิดปกติ ตาเหลือก อาจจะเริ่มทำท่าเหมือนเคี้ยวอะไรอยู่ หรือบางคนอาจจะเริ่มต้นด้วยอาการสับสนมึนงง พูดจาวกวนก่อนที่จะเริ่มมีอาการชัก

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

1. สังเกตว่าผู้ป่วยมีสติสัมปะชัญญะหรือไม่ ส่วนใหญ่ยังไม่ถึงกับขั้นสลบ แต่จะควบคุมตัวเองไม่ได้เมื่อผู้ป่วยเริ่มมีอาการชัก แล้วลงไปกองกับพื้น พยายามพาเขามาอยู่ในที่โล่ง ๆ ปลอดภัย ไม่มีสิ่งของใดๆ รอบตัว

2. คลายกระดุม เนคไทที่คอเสื้อ คลายกระดุม เข็มขัดที่กางเกงหรือกระโปรง ถอดแว่นตา นำหมอน หรือเสื้อพับหนา ๆ มารองไว้ที่ศีรษะ

3. จับผู้ป่วยนอนตะแคง

4. ไม่ง้างปาก ไม่งัดปากด้วยช้อน ไม่ยื่นอะไรให้ผู้ป่วยกัด ไม่ยัดปากด้วยสิ่งของต่าง ๆ เด็ดขาด ไม่กดท้อง ไม่ถ่างขา ไม่ทำอะไรทั้งนั้น

5. จับเวลา ตามปกติผู้ป่วยลมชักจะมีอาการสงบลงได้เองเมื่อผ่านไป 2 – 3 นาที หากมีอาการชักเกิน 5 นาทีควรรีบส่งแพทย์ (หรือกด 1669 บริการแพทย์ฉุกเฉิน)

6. อย่าลืมอธิบายผู้คนรอบข้างด้วยว่าเกิดอะไรขึ้น และขอความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น เช่น อย่ามุงผู้ป่วยใกล้ ๆ หรือช่วยเรียกรถพยาบาลกรณีที่ผู้ป่วยชักเกิน 5 นาที หรือมีอาการบาดเจ็บ

ในกรณีที่ผู้ป่วยลมชักมีอาการกัดลิ้นตัวเอง ไม่ต้องตกใจ โดยส่วนใหญ่แล้วจะไม่ได้กัดลิ้นตัวเองจนขาดหรือมีบาดแผลใหญ่มากนัก อาจจะมีความเป็นไปได้ที่เผลอกัดลิ้นตัวเองจนได้รับบาดแผลมีเลือดออก แต่ไม่ได้เป็นอันตรายถึงชีวิตมากเท่ากับการยัดสิ่งต่าง ๆ เข้าไปในปากของผู้ป่วย ด้วยหวังว่าจะให้กัดแทนลิ้น เพราะมีหลายครั้งที่สิ่งของเหล่านั้นทำให้ผู้ป่วยมีอาการบาดเจ็บหนักกว่าเดิม แผลที่กัดลิ้นใหญ่กว่าเดิม หรือผลัดหลุดเข้าไปติดในหลอดลมหลอดอาหาร

2.2.3 การเป็นลมแดด

การเป็นลมแดด เกิดจากการที่ร่างกายไม่สามารถปรับตัวกับความร้อนที่เกิดขึ้น จนเกิดภาวะวิกฤตในภาวะปกติร่างกายจะมีระบบการปรับสมดุลความร้อน เมื่อความร้อนในร่างกายเพิ่มขึ้น อาการสำคัญ ได้แก่ ตัวร้อน อุณหภูมิร่างกาย 41 องศาเซลเซียส หน้าแดง ไม่มีเหงื่อ มีอาการเพ้อ ความดันลดลง กระสับกระส่าย มึนงง สับสน ชักเกร็ง หมดสติ โดยกลไกการทำงานของร่างกาย จะมีการปรับตัวโดยส่งน้ำ หรือเลือดไปเลี้ยงอวัยวะภายใน เช่น สมอง ตับ กล้ามเนื้อ ทำให้ผิวหนังขาดเลือดและขาดน้ำไปเลี้ยงผิวหนัง จึงไม่สามารถระบายความร้อนออกจากร่างกายได้

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

นำผู้ที่มีอาการเข้าในที่ร่ม นอนราบ ยกเท้าสูง เพื่อเพิ่มการไหลเวียนเลือด ถอดเสื้อผ้า ใช้ผ้าชุบน้ำประคบบริเวณใบหน้า ข้อพับ ขาหนีบ เช็ดตัวเพื่อระบายความร้อน และถ้ารู้สึกตัวดีให้ค่อย ๆ จิบน้ำเย็น เพื่อลดอุณหภูมิร่างกายให้เร็วที่สุด และรีบนำส่งโรงพยาบาล

2.2.4 เลือดกำเดาไหล

สาเหตุ มาจากการกระทบกระแทก การเป็นหวัด การสั่งน้ำมูกการติดเชื้อในช่องจมูกหรือความหนาวเย็นของอากาศ

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

1. ให้ผู้ป่วยนั่งนิ่ง ๆ เอนตัวไปข้างหน้าเล็กน้อย

2. ใช้มือบีบปลายจมูก และให้หายใจทางปากโดยบีบปลายจมูกไว้ 10 นาที ให้คลายมือออกถ้าเลือดยังไหลต่อให้บีบต่ออีก 10 นาทีถ้าเลือดไม่หยุดใน 20 นาทีให้รีบนำส่งโรงพยาบาล

3. ถ้ามีเลือดออกมาก ให้ผู้ป่วยบ้วนเลือดหรือน้ำลายลงในอ่าง หรือภาชนะที่รองรับ

4. เมื่อเลือดหยุดแล้ว ใช้ผ้าสะอาดเช็ดบริเวณจมูกและปาก

ข้อห้าม

ห้ามสั่งน้ำมูกหรือล้วงแคะ ขยี้จมูก เพราะจะทำให้อาการแย่ลง

2.2.5 การหมดสติ

การหมดสติ เป็นภาวะที่ร่างกายไม่มีการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น สาเหตุเนื่องจากสมองได้รับการกระทบกระเทือนบริเวณศีรษะ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีเส้นเลือดใกล้ผิวชั้นนอกมาทำให้เลือดไหลออกมาก แต่มีบางกรณีไม่มีเลือดไหลออกมาภายนอก ทำให้ผู้บาดเจ็บหมดสติ หากไม่ได้รับการช่วยเหลืออาจทำให้เสียชีวิต-จึงต้องประเมินสถานการณ์และการบาดเจ็บ เพื่อให้การช่วยเหลือเบื้องต้นและนำส่งโรงพยาบาลเพื่อรับการรักษา

ขั้นตอนการช่วยเหลือผู้หมดสติ

1. สำรวจสถานการณ์ บริเวณที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็ว ถ้าสถานการณ์ปลอดภัย ให้ตะโกนเรียกผู้หมดสติ

2. หากไม่มีการตอบสนอง ใช้มือทั้ง 2 ข้างตบไหล่ เรียก พร้อมสังเกตการตอบสนอง (การลืมตา ขยับตัว และพูด) และดูการเคลื่อนไหวของทรวงอก หน้าท้อง ถ้าพบว่ายังหายใจอยู่ให้รีบให้การช่วยเหลือ และขอความช่วยเหลือ โดยการโทรเรียกรถพยาบาล 1669 แต่หากไม่ตอบสนอง หน้าอกหน้าท้องไม่กระเพื่อมขึ้นลง แสดงว่า หมดสติและไม่หายใจต้องช่วยเหลือ โดยการปั๊มหัวใจ และการผายปอด

2.3 วิธีการปฐมพยาบาลกรณีสัตว์ แมง หรือแมลงที่มีพิษกัดต่อย

2.3.1 สุนัข/แมว

โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ เป็นโรคติดต่อร้ายแรงที่เกิดจากเชื้อเรบีส์ไวรัส โรคนี้เกิดได้ในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทุกชนิด ดังนั้น เมื่อถูกสุนัขกัดจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

1.-ชำระล้างบาดแผล ด้วยการฟอกแผลด้วยน้ำสะอาดและสบู่หลายครั้ง ให้สะอาดโดยการถูเบา ๆ เท่านั้น หากแผลลึกให้ล้างจนถึงก้นแผล แล้วซับแผลให้แห้งด้วยผ้าก๊อซหรือผ้าที่สะอาด (ในกรณีน้ำลายสุนัขเข้าตา ให้ใช้น้ำสะอาดล้างตาเท่านั้น แต่ล้างหลาย ๆ ครั้ง)

2. พบแพทย์เพื่อดูแลแผล และฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ-ข้อสังเกต สำหรับสัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า จะมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น สัตว์ที่มีนิสัยดุร้ายจะกลายเป็นสัตว์ที่เชื่อง สัตว์ที่เชื่องจะกลายเป็นสัตว์ดุร้าย ตื่นเต้น กระวนกระวาย สุดท้ายจะเป็นอัมพาต และตายในที่สุด

2.3.2 งูมีพิษ/งูไม่มีพิษ

พิษจากการถูกงูกัดงูในประเทศไทยแบ่งเป็นงูมีพิษและไม่มีพิษซึ่งจะมีลักษณะบาดแผลต่างกันคืองูพิษมีเขี้ยวอยู่ด้านหน้าของขากรรไกรบนและมีฟัน ส่วนงูไม่มีพิษมีแต่รอยฟันไม่มีรอยเขี้ยว

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

การปฐมพยาบาล เป็นสิ่งที่ต้องกระทำหลังถูกงูกัดทันทีก่อนที่จะนำส่งโรงพยาบาล การปฐมพยาบาลผู้ที่ถูกงูกัด มีดังนี้

1. รีบนำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาล ระหว่างนำส่งอาจใช้เชือก ผ้า หรือสายยางรัดแขนหรือขาระหว่างแผลงูกัดกับหัวใจเหนือรอยเขี้ยว ประมาณ 2 - 4 นิ้ว เพื่อป้องกันพิษงูถูกกัดซึมเข้าร่างกายโดยเร็ว ในปัจจุบันนักวิชาการบางท่านไม่แนะนำให้รีบทำการใช้เชือกรัดและขันชะเนาะ เนื่องจากอาจทำให้เกิดผลเสีย คือ การช่วยเหลือล่าช้าขึ้น และเสี่ยงต่อการขาดเลือดบริเวณแขนหรือขา ทำให้พิษทำลายเนื้อเยื่อมากขึ้นดังนั้นถ้ารัดควรคำนึงถึงความเสี่ยงของการรัดด้วย โดยคลายเชือกทุกๆ 15 นาที นานครั้งละ 30 - 60 วินาทีจนกว่าจะถึงโรงพยาบาล ในกรณีที่ถูกงูมีพิษต่อเลือดกัด ไม่ควรรัด เพราะจะทำให้แผลที่บวมอยู่แล้ว เสี่ยงต่อการเกิดเนื้อตาย และการบวมอาจกดเบียดเส้นประสาทและเส้นเลือดได้

2. ควรล้างบาดแผลให้สะอาด อย่าใช้ไฟหรือเหล็กร้อนจี้ที่แผลงูกัด และอย่าใช้มีดกรีดแผลเป็นอันขาด เพราะอาจทำให้เลือดออกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าถูกงูที่มีพิษต่อเลือดกัด หรืออาจกัดถูกเส้นเอ็นหรือเส้นประสาท รวมทั้งทำให้เกิดการติดเชื้อได้ รวมทั้งไม่แนะนำให้ใช้ปากดูดพิษจากแผลงูกัด เพราะพิษอาจเข้าทางเยื่อบุปากได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามีบาดแผล ถ้ารู้สึกปวดแผลให้รับประทานพาราเซตามอล ห้ามให้แอสไพริน เพราะอาจทำให้เลือดออกง่ายขึ้น

3. เคลื่อนไหวแขน หรือขาส่วนที่ถูกงูกัดให้น้อยที่สุด ควรจัดตำแหน่งของส่วนที่ถูกงูกัดให้อยู่ในระดับต่ำกว่าหัวใจ เช่น ห้อยมือหรือเท้าส่วนที่ถูกงูกัดลงต่ำ ระหว่างเดินทางไปยังสถานพยาบาลอย่าให้ผู้ป่วยเดิน หรือขยับส่วนที่ถูกกัด เนื่องจากการขยับตัวจะทำให้กล้ามเนื้อมีการยืดและหดตัว พิษงูเข้าสู่กระแสเลือดเร็วขึ้น

4.-ควรตรวจสอบว่างูอะไรกัด และถ้าเป็นได้ควรจับหรือตีงูที่กัด และนำส่งไปยังสถานพยาบาลด้วย

5.-อย่าให้ผู้ป่วยดื่มแอลกอฮอล์ หรือยาดองเหล้า หรือรับประทานยากระตุ้นประสาท รวมทั้ง ชากาแฟ

6.-ถ้าผู้ป่วยหยุดหายใจจากงูที่มีพิษต่อประสาท ให้ทำการเป่าปากช่วยหายใจไปตลอดทางจนกว่าจะถึงสถานพยาบาลที่ใกล้บ้านที่สุด

ข้อห้าม

ห้ามรับประทานยาและเครื่องดื่มกระตุ้นหัวใจ

ข้อสังเกต

ปลอบโยนให้กำลังใจอย่าให้ตื่นเต้นตกใจซึ่งจะทำให้หัวใจสูบฉีดโลหิตมากยิ่งขึ้นพิษงูแพร่กระจายได้เร็วขึ้น ควรนำงูที่กัดไปพบแพทย์เพื่อสะดวกต่อการวินิจฉัยและรักษา

2.3.3 แมงป่อง/ตะขาบ

ผู้ที่ถูกแมงป่องต่อยหรือตะขาบกัด เมื่อถูกแมงป่องต่อยจะมีอาการปวดแสบปวดร้อนอย่างรุนแรงบริเวณที่ถูกต่อย สำหรับผู้ที่ถูกตะขาบกัด เขี้ยวตะขาบจะฝังลงในเนื้อทำให้มองเห็นเป็น 2 จุด อยู่ด้านข้าง เมื่อถูกตะขาบกัดจะมีอาการบวมแดงและปวด บางรายอาจมีไข้ ปวดศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

1.-ใช้สายรัดหรือขันชะเนาะเหนือบริเวณที่ถูกกัด หรือเหนือบาดแผลเพื่อป้องกันมิให้พิษแพร่กระจายออกไป

2. พยายามทำให้เลือดไหลออกจากบาดแผลให้มากที่สุด อาจทำได้หลายวิธี เช่น เอามือบีบ เอาวัตถุที่มีรูกดให้แผลอยู่ตรงกลางรูพอดี เลือดจะได้พาเอาพิษออกมาด้วย

3. ใช้แอมโมเนียหอมหรือทิงเจอร์ไอโอดี ทาบริเวณแผลให้ทั่ว

4.-ถ้ามีอาการบวมอักเสบและปวดมาก ให้ใช้ก้อนน้ำแข็งประคบบริเวณแผลเพื่อช่วยบรรเทาอาการความเจ็บปวดด้วย

5. ถ้าอาการยังไม่ทุเลาลง ต้องนำตัวส่งโรงพยาบาล เพื่อให้แพทย์ตรวจรักษาต่อไป

2.3.4 ผึ้ง ต่อ แตน

ผึ้ง ต่อ แตน แมลงเหล่านี้มีพิษต่อคน เมื่อถูกแมลงเหล่านี้ต่อย โดยเฉพาะผึ้งมันฝังเหล็กในเข้าไปในบริเวณที่ต่อยและปล่อยสารพิษจากต่อมพิษออกมา ผู้ถูกแมลงต่อย

ส่วนมากมีอาการเฉพาะที่ คือ บริเวณที่ถูกต่อยจะ ปวด บวม แดง แสบ ร้อน แต่บางคนแพ้มาก ทำให้อาการหายใจลำบาก หัวใจเต้นผิดปกติ หอบ คลื่นไส้ อาเจียน เจ็บหน้าอก มีไข้ และชัก ความรุนแรงขึ้นอยู่กับภูมิไวของแต่ละคน และจำนวนครั้งที่ถูกต่อย

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

1) รีบเอาเหล็กในออกโดยระวังไม่ให้ถุงน้ำพิษที่อยู่ในเหล็กในแตก อาจทำโดยใช้ใบมีดขูดออก หรือใช้สก็อตเทปปิดทาบบริเวณที่ถูกต่อย แล้วดึงออกเหล็กในจะติดออกมาด้วย

2) ประคบบริเวณที่ถูกต่อยด้วยความเย็นเพื่อลดอาการปวด

3) ทาครีมลดอาการบวมแดง หรือน้ำยาที่มีฤทธิ์เป็นด่างอ่อน ๆ ปิดแผล เช่น แอมโมเนีย น้ำปูนใส

4) ถ้ามีอาการแพ้เฉพาะที่ เช่น บวม คัน หรือเป็นลมพิษให้รับประทานยาแก้แพ้

5) ในกรณีที่มีบวมตามหน้าและคอ ซึ่งทำให้หายใจไม่สะดวกต้องรีบนำส่งโรงพยาบาลเพื่อรับการรักษาขั้นต่อไป

2.4 วิธีการปฐมพยาบาลกรณีหมดสติจากการถูกทำร้ายร่างกาย

การหมดสติ เป็นภาวะที่ร่างกายไม่มีการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น สาเหตุเนื่องจากสมองได้รับการกระทบกระเทือนจากการถูกทำร้ายร่างกายบริเวณศีรษะ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีเส้นเลือดใกล้ผิวชั้นนอก มาทำให้เลือดไหลออกมาก แต่มีบางกรณีไม่มีเลือดไหลออกมาภายนอก ทำให้ผู้บาดเจ็บหมดสติ หากไม่ได้รับการช่วยเหลืออาจทำให้เสียชีวิต จึงต้องประเมินสถานการณ์และการบาดเจ็บ เพื่อให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและนำส่งโรงพยาบาลเพื่อรับการรักษา

ขั้นตอนการช่วยเหลือผู้หมดสติ

1. สำรวจสถานการณ์บริเวณที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็ว ถ้าสถานการณ์ปลอดภัย ให้ตะโกนเรียกผู้หมดสติ

2. หากไม่มีการตอบสนอง ใช้มือทั้ง 2 ข้างตบไหล่ เรียกพร้อมสังเกตการตอบสนอง (การลืมตา ขยับตัว และพูด) และดูการเคลื่อนไหวของทรวงอก หน้าท้อง ถ้าพบว่ายังหายใจอยู่ให้รีบให้การช่วยเหลือ และขอความช่วยเหลือโดยการโทรเรียกรถพยาบาล 1669 แต่หากไม่ตอบสนอง หน้าอกหน้าท้องไม่กระเพื่อมขึ้นลง แสดงว่าผู้ถูกทำร้ายหมดสติและไม่หายใจ ต้องช่วยเหลือผู้หมดสติ โดยการทำ CPR (Cardiopulmonary

Resuscitation) โดยเร็วทันทีให้แก่ผู้บาดเจ็บ ซึ่งจะช่วยให้เลือดได้รับออกซิเจนเพิ่มมากขึ้น และมีการไหลเวียนเข้าสู่สมองและอวัยวะสำคัญอื่น ๆ ก่อนที่จะถึงมือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ ในกรณีที่ศีรษะ ลำคอหรือหลังของผู้บาดเจ็บได้รับการบาดเจ็บด้วย ผู้ให้การปฐมพยาบาล จะต้องระมัดระวังไม่ให้ศีรษะ ลำคอหรือหลังของผู้บาดเจ็บมีการเคลื่อนไหว ซึ่งทำได้ โดยดึงขากรรไกรล่างหรือคางของผู้บาดเจ็บไปข้างหน้าเพื่อเปิดทางให้อากาศเดินทางเข้า ได้สะดวก

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 วิธีการปฐมพยาบาลกรณีต่าง ๆ
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 การวัดสัญญาณชีพและการประเมินเบื้องต้น

สัญญาณชีพเป็นสิ่งที่บ่งบอกความมีชีวิตของบุคคล ถ้าสัญญาณชีพปกติ จะบ่งบอกถึงภาวะร่างกายปกติ ถ้าสัญญาณชีพมีการเปลี่ยนแปลง สามารถบอกได้ถึงการเปลี่ยนแปลง ในการทำหน้าที่ของร่างกาย ความรุนแรงของการเจ็บป่วย และความรีบด่วนที่ต้องการรักษา

สัญญาณชีพ หมายถึง สิ่งที่แสดงให้ทราบถึงการมีชีวิต สามารถสังเกตและตรวจพบได้จากชีพจร อัตราการหายใจ อุณหภูมิร่างกาย และความดันโลหิต ซึ่งเกิดจากการทำงานของอวัยวะของร่างกายที่สำคัญมากต่อชีวิต ได้แก่ หัวใจ ปอด และสมอง รวมถึงการทำงานของระบบไหลเวียนโลหิต และระบบหายใจ

วัตถุประสงค์ของการวัดสัญญาณชีพ

1.-เพื่อประเมินระดับอุณหภูมิของร่างกาย อัตราการเต้น ลักษณะชีพจรการหายใจ และความดันโลหิต

2. เพื่อสังเกตอาการทั่วไปของผู้ป่วย และเป็นการประเมินสภาพผู้ป่วยเบื้องต้น

ข้อบ่งชี้ของการวัดสัญญาณชีพ

1. เมื่อแรกรับผู้ป่วยไว้ในโรงพยาบาล
2. วัดตามระเบียบแบบแผนที่ปฏิบัติของโรงพยาบาลหรือตามแผนการรักษาของแพทย์
3. ก่อนและหลังการผ่าตัด
4. ก่อนและหลังการตรวจวินิจฉัยโรคที่ต้องใส่เครื่องมือตรวจเข้าไปภายในร่างกาย
5. ก่อนและหลังใช้ยาบางชนิดที่มีผลต่อหัวใจและหลอดเลือด

6. เมื่อสภาวะทั่วไปของร่างกายผู้ป่วยมีการเปลี่ยนแปลง เช่น ความรู้สึกตัวลดลง หรือความรุนแรงของอาการปวดเพิ่มขึ้น

7. ก่อนและหลังการให้การพยาบาลที่มีผลต่อสัญญาณชีพ สัญญาณชีพ ประกอบด้วย ชีพจร อัตราการหายใจ อุณหภูมิร่างกายและความดันโลหิต มีรายละเอียดดังนี้

7.1 ชีพจรเป็นการหดและขยายตัวของผนังหลอดเลือด ซึ่งเกิดจากการบีบตัวของหัวใจ จังหวะการเต้นของเส้นเลือดจะสัมพันธ์กับการเต้นของหัวใจ การวัดอัตราการเต้นของหัวใจ วัดนับจากการใช้นิ้วกลางและนิ้วชี้คลำการเต้นของหลอดเลือดแดงตรงด้านหน้าของข้อมือ (ด้านหัวแม่มือ) ที่อยู่ต่ำกว่าฐานของนิ้วหัวแม่มือ ประมาณ 60–100 ครั้งต่อนาที

7.2 อัตราการหายใจ การหายใจเป็นการนำเอาออกซิเจนเข้าสู่ร่างกายและนำคาร์บอนไดออกไซด์ออกจากร่างกาย การวัดอัตราการหายใจดูจากการขยายตัวของช่องอก ประมาณ 12 – 20 ครั้งต่อนาที

7.3 อุณหภูมิร่างกายเป็นระดับความร้อนของร่างกาย ซึ่งเกิดจากความสมดุลของการสร้างความร้อนของร่างกายและการสูญเสียความร้อนของร่างกาย มีหน่วยเป็นองศา-เซลเซียส (°C) หรือองศาฟาเรนไฮต์ (°F) ซึ่งจะไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนักถึงแม้อุณหภูมิภายนอกอาจจะเปลี่ยนแปลง ค่าปกติ ประมาณ 37 องศาเซลเซียส +/- 0.5 องศาเซลเซียส

7.4 ความดันโลหิต เป็นแรงดันของเลือดที่ไปกระทบกับผนังเส้นเลือดแดง มีหน่วยเป็นมิลลิเมตรปรอท (มม.ปรอท หรือ mm.Hg.) ความดันโลหิตใช้ตรวจวัดจากเครื่องวัด คนปกติจะมีความดันโลหิต ประมาณ 90/60 - 120/80 มิลลิเมตรปรอท

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 การวัดสัญญาณชีพและการประเมินเบื้องต้น
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 12
การเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย

สาระสำคัญ

การเดินทางไกล เป็นการเดินทางของลูกเสือ จากกองลูกเสือ หรือกลุ่มลูกเสือไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งนายหมู่ลูกเสือ และผู้กำกับลูกเสือร่วมกันกำหนด เพื่อให้สมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ใช้ชีวิตร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน โดยมีระบบหมู่ลูกเสือเป็นหลักในการทำกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม และอุดมการณ์ลูกเสือ มีความเป็นพี่น้องกัน และพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ตามทักษะของลูกเสือ ทั้งนี้ เพื่อฝึกความอดทน ความสามัคคี ความมีวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ตลอดจนรู้จักการเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตกลางแจ้ง

การอยู่ค่ายพักแรม เป็นการไปพักแรมในสถานที่ต่าง ๆ และนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ โดยมีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตลอดจนการเสริมสร้างพัฒนาทักษะลูกเสือ รวมทั้งการฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ และสัมพันธ์กับวิถีชีวิต

ชีวิตชาวค่าย เป็นกิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีในการใช้ชีวิตร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน มีความเอื้ออาทรซึ้งกันและกัน มีการพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะการประกอบอาชีพแบบชาวค่าย ทักษะการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการอยู่ค่ายพักแรม รวมทั้งการเสริมสร้างคุณธรรมในตนเอง โดยมีคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ เป็นหลักในการดำรงชีวิตชาวค่าย

การจัดการค่ายพักแรม เป็นการกำหนดตำแหน่งที่จะสร้างเต็นท์ ครัว สุขภิบาล ราวตากผ้า ให้เหมาะสมกับสถานที่ตั้งค่ายพักแรม ดังนั้น ต้องศึกษาสภาพภูมิประเทศ คาดคะเนความเหมาะสมของพื้นที่ แหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคม และความปลอดภัยจากผู้ก่อการร้าย

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความหมาย วัตถุประสงค์ และหลักการของการเดินทางไกล
2. อธิบายและสาธิตการบรรจุเครื่องหลังสำหรับการเดินทางไกล
3. อธิบายความหมาย วัตถุประสงค์ และหลักการของการอยู่ค่ายพักแรม

4. อธิบายและยกตัวอย่างชีวิตชาวค่าย
5. อธิบายและสาธิตวิธีการจัดการค่ายพักแรม

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 การเดินทางไกล

1.1 ความหมายของการเดินทางไกล

1.2 วัตถุประสงค์ของการเดินทางไกล

1.3 หลักการของการเดินทางไกล

1.4 การบรรจุเครื่องหลังสำหรับการเดินทางไกล

เรื่องที่ 2 การอยู่ค่ายพักแรม

2.1 ความหมายของการอยู่ค่ายพักแรม

2.2 วัตถุประสงค์ของการอยู่ค่ายพักแรม

2.3 หลักการของการอยู่ค่ายพักแรม

เรื่องที่ 3 ชีวิตชาวค่าย

3.1 เครื่องมือ และเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับชีวิตชาวค่าย

3.2 การสร้างครัวชาวค่าย

3.3 การสร้างเตาประเภทต่าง ๆ

3.4 การประกอบอาหารแบบชาวค่าย

3.5 การกางเต็นท์ และการเก็บเต็นท์ชนิดต่าง ๆ

เรื่องที่ 4 วิธีการจัดการค่ายพักแรม

4.1 การวางผังค่ายพักแรม

4.2 การสุขาภิบาลในค่ายพักแรม

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 3 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 การเดินทางไกล

1.1 ความหมายของการเดินทางไกล

การเดินทางไกล หมายถึง การเดินทางของลูกเสือจากกองหรือกลุ่มลูกเสือเพื่อไปทำกิจกรรมที่ใดที่หนึ่ง โดยมีผู้กำกับและนายหมู่ลูกเสือเป็นผู้กำหนดร่วมกัน เพื่อนำลูกเสือไปฝึกทักษะวิชาการลูกเสือเพิ่มเติม ให้รู้จักการใช้ชีวิตกลางแจ้งและสัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด โดยลูกเสือได้ใช้ความสามารถของตนเอง การเดินทางไกลของลูกเสือสามารถเดินทางด้วยเท้า เรือ จักรยานสองล้อ และรถยนต์

1.2 วัตถุประสงค์ของการเดินทางไกล มีดังนี้

1) เพื่อฝึกความอดทน ความมีระเบียบวินัยและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยให้แก่ลูกเสือ

2) เพื่อให้ลูกเสือมีเจตนารมณ์ เจตคติที่ดี รู้จักช่วยตนเองและรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น

3) เพื่อให้มีโอกาสปฏิบัติตามคติพจน์ของลูกเสือ และมีโอกาสบริการต่อชุมชนที่ไปอยู่ค่ายพักแรม

4) เพื่อเป็นการฝึกและปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ

1.3 หลักการของการเดินทางไกล

การเดินทางไกล ใช้ระบบหมู่ เพื่อฝึกความอดทน ความสามัคคี ความมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือซึ่งกันและกันรู้จักการระมัดระวังตัวจากอุบัติเหตุขณะเดินทาง และการเตรียมตัวในการเดินทางในการใช้ชีวิตกลางแจ้ง

1.4 การบรรจุเครื่องหลังสำหรับการเดินทางไกล

เป็นกิจกรรมหนึ่งของลูกเสือ ซึ่งลูกเสือจะต้องมีการเตรียมการเรื่องเครื่องหลังให้พร้อมเหมาะสมกับเดินทางไกลไปแรมคืนซึ่งอุปกรณ์ที่จะจัดเตรียมคืออุปกรณ์เฉพาะบุคคลหรืออุปกรณ์ประจำตัวที่จำเป็นจะต้องเตรียมพร้อมก่อนกำหนดเดินทางควรมีน้ำหนักไม่มากนัก มีดังนี้

1) เครื่องแต่งกาย ได้แก่ เครื่องแบบลูกเสือและเครื่องหมายประกอบเครื่องแบบ คือ หมวก ผ้าผูกคอ เสื้อ กางเกงหรือกระโปรง เข็มขัด ถุงเท้า รองเท้าหรือชุดลำลองหรือชุดสุภาพ ชุดกีฬา ชุดนอน

2) เครื่องใช้ประจำตัว ได้แก่ สบู่ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ผ้าเช็ดตัว ผ้าขาวม้า ผ้าถุง ไฟฉาย ขันน้ำ รองเท้าแตะ จาน ชาม ช้อน ยากันยุง ยาขัดโลหะ เชือก หรือยาง สำหรับผูกหรือรัดอุปกรณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ ถุงพลาสติก สำหรับใส่เสื้อผ้าที่ใช้แล้วหรือเปียกชื้น

3) ยาประจำตัว หรืออุปกรณ์ปฐมพยาบาล

4) อุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้ และการจดบันทึกกิจกรรม เช่น สมุด ปากกา ดินสอ แผนที่ เข็มทิศ

5) อุปกรณ์ที่จำเป็นตามฤดูกาล เช่น เสื้อกันฝน เสื้อกันหนาว

6) อุปกรณ์เครื่องนอน เช่น ผ้าห่ม ถุงนอน

7) อุปกรณ์ที่ประจำกายลูกเสือ เช่น ไม้ง่าม กระติกน้ำ เชือกลูกเสือ

ข้อแนะนำในการบรรจุเครื่องหลัง

เครื่องหลัง คือ ถุงหรือกระเป๋าสำหรับใส่สิ่งของต่าง ๆ และใช้สะพายหลัง เพื่อให้สามารถนำสิ่งของไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก เครื่องหลังจึงเป็นสิ่งสำคัญ และมีความจำเป็นมากสำหรับกิจกรรมการเดินทางไกล เพราะลูกเสือต้องใช้บรรจุอุปกรณ์ประจำตัว อุปกรณ์ประจำหมู่ ซึ่งต้องนำไปใช้ในการอยู่ค่ายพักแรม การบรรจุสิ่งของลงในถุงเครื่องหลังหรือกระเป๋ามีข้อแนะนำ ดังนี้

1. ควรเลือกเครื่องหลังที่มีขนาดพอเหมาะไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป

2. ควรบรรจุสิ่งของที่มีน้ำหนักมากหรือสิ่งของที่ใช้ภายหลังไว้ข้างล่าง ส่วนสิ่งของที่ใช้ก่อนหรือใช้รีบด่วน เช่น ไฟฉาย เสื้อกันฝน ไม้ขีดไฟ ฯ ให้ไว้ข้างบนสุดของเครื่องหลัง ซึ่งสามารถนำออกมาใช้ได้อย่างสะดวก

3. ควรบรรจุสิ่งของนุ่ม ๆ เช่น ผ้าเช็ดตัว ผ้าห่ม เสื้อผ้าใส่ในเครื่องหลังตรงส่วนที่จะสัมผัสกับหลังของลูกเสือเพื่อจะได้ไม่เจ็บหลังขณะเดินทาง

4. สิ่งของบางประเภท เช่น ยารักษาโรค ข้าวสาร เป็นต้น ควรใส่ถุงผ้าหรือถุงพลาสติกก่อน แล้วจึงบรรจุลงเครื่องหลัง

5. ในกรณีที่ถุงนอน และผ้าห่มบรรจุเครื่องหลังไม่ได้ ให้ผูกถุงนอนและผ้าห่มนอนของลูกเสือไว้นอกเครื่องหลัง คลุมด้วยพลาสติกใสเพื่อกันเปียกน้ำ

6. เครื่องหลังที่ลูกเสือนำไปต้องไม่หนักจนเกินไป เพราะถ้าหนักเกินไปจะทำให้ลูกเสือเหนื่อยเร็ว น้ำหนักของเครื่องหลังควรหนักไม่เกิน 1 ใน 5 ของน้ำหนักตัวลูกเสือ เช่น ถ้าลูกเสือหนัก 50 กิโลกรัม เครื่องหลังควรหนักไม่เกิน 10 กิโลกรัม เป็นต้น ปัจจุบัน เครื่องหลังที่ใช้บรรจุสิ่งของนั้นมีหลายชนิดแล้วแต่ลูกเสือจะเลือกใช้ เช่น กระเป๋า ย่าม หรือเป้ ลูกเสือควรเลือกใช้เครื่องหลังที่มีลักษณะคล้ายเป้ เพราะมีช่องสำหรับบรรจุสิ่งของหลายประเภท

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 การเดินทางไกล

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 การอยู่ค่ายพักแรม

2.1 ความหมายของการอยู่ค่ายพักแรม

การอยู่ค่ายพักแรมลูกเสือ คือ องค์รวมของการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมีนวัตกรรมและขบวนการถ่ายทอด การทดสอบ การเสริมสร้างพัฒนาการให้แก่ลูกเสือในทุกระดับ โดยการนำลูกเสือออกจากที่ตั้งปกติไปพักแรมคืนตามค่ายลูกเสือต่าง ๆ รวมทั้งสถานที่ที่มีองค์ประกอบที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ เช่น วนอุทยาน ชายทะเล เป็นต้น โดยมีแผนการอยู่ค่ายพักแรมในแต่ละครั้งสอดคล้องกับการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือในเวลาปกติ

2.2 วัตถุประสงค์ของการอยู่ค่ายพักแรม มีดังนี้

1) เพื่อให้ลูกเสือทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากทฤษฎี และการฝึกปฏิบัติ

2) เพื่อเป็นการฝึกทักษะทางลูกเสือ ให้มีระเบียบวินัย มีเจตคติ มีค่านิยมที่ดีงาม

3) เพื่อให้ลูกเสือปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

2.3 หลักการของการอยู่ค่ายพักแรม มีดังนี้

1) ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยให้ผู้บังคับชาลูกเสือ ลูกเสือ และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

2) ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นลูกเสือเป็นสำคัญ มีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

3) ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับวิถีชีวิต

4) มีกิจกรรมวิชาการและกิจกรรมนันทนาการที่ให้ลูกเสือได้รับความรู้ และความสนุกสนาน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อเสริมสร้าง ความสามัคคี มนุษยสัมพันธ์ ความเป็นผู้นำ

5) ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในด้านต่าง ๆ ระหว่างการทำกิจกรรม

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 การอยู่ค่ายพักแรม

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 ชีวิตชาวค่าย

ชีวิตชาวค่าย เป็นกิจกรรมสร้างนิสัย การบำเพ็ญประโยชน์ รู้จักการปรับตัวเข้าหากัน และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยการฝึกปฏิบัติตนด้วยการทำงานร่วมกันเป็นหมู่ รู้จักยอมรับในบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ฝึกให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง เมื่อมีเหตุการณ์คับขัน รู้จักการดำรงชีพกลางแจ้งโดยไม่นิ่งเฉย เชื่อฟังกฎกติกาอยู่ในระเบียบอย่างเคร่งครัด สร้างเสริมคุณธรรม สร้างความมีวินัย

ชีวิตชาวค่าย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่จำเป็นสำหรับชีวิตชาวค่าย
2. การสร้างครัวชาวค่าย
3. การสร้างเตาประเภทต่าง ๆ
4. การประกอบอาหารแบบชาวค่าย
5. การกางเต็นท์ และการเก็บเต็นท์ชนิดต่าง ๆ

3.1 เครื่องมือ และเครื่องใช้ ที่จำเป็นสำหรับชีวิตชาวค่าย

เครื่องมือ และเครื่องใช้ สำหรับการอยู่ค่ายพักแรม มีหลากหลายประเภท แยกตามลักษณะของการใช้งาน แบ่งออกเป็น ของมีคม ได้แก่ มีด ขวาน เลื่อย เครื่องมือที่ใช้สำหรับขุด ได้แก่ จอบ เสียม พลั่ว พลั่วสนาม และเครื่องมือที่ใช้สำหรับตอก ได้แก่ ค้อน โดยแยกเก็บตามประเภท และลักษณะการใช้งาน เพื่อความสะดวกในการหยิบใช้งาน และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

มีด คือ เครื่องมือชนิดแรก ๆ ที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันมาอย่างยาวนาน เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันแทบทุกกิจกรรม ในการดำเนินชีวิต มีด เป็นเครื่องมือตัดเฉือนชนิดมีคม สำหรับใช้ สับ หั่น เฉือน ปาด บางชนิดอาจมีปลายแหลม สำหรับกรีดหรือแทง มักมีขนาดเหมาะสมสำหรับจับถือด้วยมือเดียว

ขวาน เป็นเครื่องมือที่ทำด้วยเหล็ก มีสันหนาใหญ่ ใช้ในการตัดไม้ ฟันไม้ ผ่าไม้ ตอกไม้ รวมไปถึงการใช้เป็นอาวุธ โดยทั่วไปขวานจะประกอบด้วยสองส่วนหลัก คือ ส่วนหัว และส่วนด้ามจับ โดยขวานจะมีทั้งแบบที่ด้ามยาว และแบบด้ามสั้น ขึ้นอยู่กับงานที่ใช้

การดูแลรักษามีดและขวาน

1. ไม่ควรวางมีดหรือขวานไว้กับพื้น เพราะจะเป็นอันตรายต่อผู้อื่น ถ้าเผลอไปเหยียบ รวมทั้งจะทำให้คมมีดและขวานเป็นสนิมได้

2. อย่าใช้มีดหรือขวานหั่นถากวัตถุที่แข็งเกินไป เพราะอาจทำให้หมดคมหรืออาจบิ่นเสียหายได้

3. ไม่ควรเอามีดหรือขวานลนไฟหรือหั่นสับสิ่งที่กำลังร้อนเพราะจะทำให้ที่ง่าย

4. หลังจากใช้มีดหรือขวานเสร็จแล้ว ต้องล้างให้สะอาด เช็ดให้แห้ง ทาน้ำมันแล้วเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย ถ้าเป็นมีดหรือขวานที่มีปลอก มีหน้ากาก ควรสวมปลอกหรือหน้ากากก่อนแล้วนำไปเก็บ

5. เมื่อคมมีด หรือคมขวานทื่อ ควรลับกับหินลับมีด หรือหินกากเพชร

6. ถ้าด้ามมีด หรือด้ามขวาน แตกร้าว ต้องรีบซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดีก่อนนำไปเก็บหรือนำไปใช้งาน

วิธีถือมีดและขวานให้ปลอดภัย

1. ต้องหันด้านคมของมีดหรือขวานออกนอกตัว

2. เวลาแบกขวาน ต้องระวังอย่าให้คมขวานห้อยลง หรือหันเข้าหาตัว

3. ถ้าเป็นขวานขนาดเล็ก เวลาถือให้จับที่ตัวขวาน ปล่อยด้ามขวานชี้ลงพื้นหันคมขวานไปทางด้านหลัง

วิธีส่งมีดและขวานให้ปลอดภัย

1. การส่งมีด ผู้ส่งจับสันมีดหันคมมีดออกนอกตัวหรือหันด้านคมลงพื้นส่งด้านมีดให้ผู้จับ

2. การส่งขวาน ผู้ส่งจับปลายด้ามขวานห้อยตัวขวานลง ให้คมขวานหันไปด้านข้าง ผู้รับต้องจับด้ามขวานใต้มือผู้ส่ง

เลื่อย เป็นเลื่อยสำหรับงานไม้โดยทั่วไป ทำด้วยโลหะแผ่นบาง มีฟันเป็นซี่ ๆ โดยฟันของซี่เลื่อยมีความแตกต่างกันตามความเหมาะสมกับการใช้งาน

การดูแลรักษา

1. หลังจากการใช้งานให้คลายใบเลื่อยออกเล็กน้อย เพื่อยืดอายุใบเลื่อยให้ใช้งานได้ยาวนานขึ้น

2. ใช้แปรงปัดทำความสะอาดทุกส่วน ทาด้วยน้ำมัน แล้วเก็บไว้ในที่เก็บหลังการใช้งาน

จอบ เป็นเครื่องมือขุดเดิน ที่มีน้ำหนักปานกลางและมีความทนทานสูง จอบใช้ในการขุดดินแข็ง ๆ และขุดหลุมให้มีขนาดกว้างและลึกได้ ลักษณะเด่นของจอบ คือ มีใบที่แบนกว้างและคม สามารถเจาะผ่านพื้นดินหรือก้อนดินที่แข็ง ๆ ให้แยกขาดออกจากกันได้โดยง่าย

การดูแลรักษา

หลังจากการใช้ทุกครั้งควรล้างทำความสะอาดด้วยน้ำ เพื่อจัดดินที่ติดตามใบจอบ และคมจอบให้หมดเสียก่อน จากนั้นให้ใช้ผ้าเช็ดให้แห้ง แล้วทาน้ำมันกันสนิมและเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

เสียม เป็นเครื่องมือขุดดิน ที่มีน้ำหนักเบาที่สุดในบรรดาเครื่องมือขุดดินทุกชนิดด้วยรูปทรงที่เล็กมีน้ำหนักเบา จึงไม่กินแรงผู้ใช้ เสียมจึงมีบทบาทสำคัญในงานด้านการเกษตรทุกชนิด จึงพูดได้ว่าเสียมเป็นเครื่องมือการเกษตรที่มาคู่กับจอบ เพราะสิ่งที่จอบทำได้เสียมก็สามารถทำได้ เช่น การขุดดิน ขุดลอก เป็นต้น แต่สิ่งที่เสียมทำได้นั้นจอบไม่สามารถทำได้ก็ คือ การขุดหลุดที่ลึกและแคบ และการขุดดินในที่แคบ ๆ ที่ต้องใช้ความความระมัดระวังสูง เช่น การขุดล้อมต้นไม้ขนาดเล็ก และการขุดหน่อกล้วย เป็นต้น

การดูแลรักษา

หลังจากการใช้งานทุกครั้งควรล้างทำความสะอาดด้วยน้ำ เพื่อกำจัดดินที่ติดปลายเสียมให้หมดเสียก่อน จากนั้นใช้ผ้าเช็ดให้แห้ง ทาน้ำมันกันสนิมแล้วนำเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

พลั่ว เป็นเครื่องมือใช้ในการตักดิน หรือตักทรายที่มีความละเอียดมาก หรือเป็นก้อนที่ไม่ใหญ่นัก พลั่วมีน้ำหนักพอ ๆ กับเสียม แต่มีใบที่กว้างและบางกว่าเสียมและจอบเล็กน้อย คมของพลั่วไม่ได้มีไว้ใช้ในการขุดหรือเจาะ แต่มีไว้ในการตักหรือโกย เศษทราย เศษดิน หรือเศษวัชพืช ที่ได้ทำการกวาดรวม ๆ กันไว้เป็นกอง ๆ เรียบร้อยแล้ว เพื่อตักไปใส่ถุงปุ๋ย หรือปุ้งกี๋ หรือถังขยะ เพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการจัดเก็บและทำความสะอาด

การดูแลรักษา

หลังจากการใช้ทุกครั้งควรล้างทำความสะอาดด้วยน้ำ เพื่อกำจัดเศษดิน เศษทรายที่ติดตามปลายพลั่วให้หมดเสียก่อน จากนั้นก็ใช้ผ้าเช็ดให้แห้ง ทาน้ำมันกันสนิมแล้วเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

ค้อน คือเครื่องมือสำหรับตอกหรือทุบบนวัตถุอื่น สำหรับการใช้งาน เช่น การตอกตะปู การจัดชิ้นส่วนให้เข้ารูป และการทุบทลายวัตถุ ค้อนอาจได้รับการออกแบบมาให้ใช้งานเฉพาะทาง และมีรูปร่างกับโครงสร้างที่หลากหลาย แต่มีโครงสร้างพื้นฐานที่เหมือนกัน

คือ ด้ามจับและหัวค้อน ซึ่งน้ำหนักจะค่อนไปทางหัวค้อนมากกว่า แรงที่กระทบเป้าหมายจะมากเท่าใด ขึ้นอยู่กับมวลของค้อนและความเร่งของการตอก ดังนั้นเมื่อค้อนยิ่งหนักมากและหวดด้วยความเร่งมาก แรงที่ได้จากค้อนยิ่งมากตามไปด้วย

การดูแลรักษา

1. เลือกชนิดของค้อนให้เหมาะกับงาน
2. เมื่อใช้งานเสร็จควรเช็ดทำความสะอาด แล้วทาน้ำมันที่หัวค้อนเพื่อป้องกันสนิม

3.2 การสร้างครัวชาวค่าย

การสร้างครัว เป็นการกำหนดพื้นที่สำหรับใช้ในการประกอบอาหาร ตลอดระยะเวลาในการอยู่ค่ายพักแรม มีองค์ประกอบในการสร้างครัว ดังนี้

ที่ทำครัว ควรมีเขตทำครัวโดยเฉพาะ โดยเลือกพื้นที่ที่จะเป็นเหตุให้เสียหายแก่พื้นที่น้อยที่สุด ถ้ามีหญ้าขึ้นอยู่ต้องแซะหญ้าออก (ให้ติดดินประมาณ 10 ซม.) แล้วจึงค่อยตั้งเตาไฟ ส่วนหญ้าที่แซะออกนั้นจะต้องหมั่นรดน้ำไว้ เมื่อการอยู่ค่ายพักแรมได้สิ้นสุดลงแล้ว ก็ให้ปลูกหญ้าไว้ที่เดิม แล้วรดน้ำเพื่อให้คืนสู่สภาพเดิม

ในการจัดทำเครื่องใช้นั้น อะไรควรจัดทำก่อน อะไรควรจัดทำภายหลัง ถือหลักว่าอันไหนสำคัญที่สุดก็ให้จัดทำก่อน แล้วจึงค่อย ๆ จัดทำสิ่งที่มีความสำคัญรองลงมาตามลำดับต่อไปนี้ คือ คำแนะในการสร้างเครื่องใช้ต่าง ๆ

เตาไฟ มีหลายแบบ เช่น แบบขุดเป็นราง แบบใช้อิฐ หรือก้อนหินวางเป็นสามเส้า แบบเตายืนเป็นแบบสะดวกในการทำครัว ก่อนตั้งเตาไฟควรทำความสะอาดบริเวณนั้นอย่าให้มีเชื้อไฟหรือสิ่งที่ติดไฟง่ายอยู่ใกล้ ๆ

กองฟืน ลักษณะของฟืนที่นำมาใช้ควรเป็นไม้แห้ง เพื่อง่ายต่อการก่อไฟ ควรกองให้เป็นระเบียบ อยู่ไม่ห่างจากเตาไฟ ถ้าฝนตกจะต้องมีหลังคาคลุมดิน สำหรับเตายืนอาจเอาฟืนไว้ใต้เตาก็ได้

เครื่องใช้ต่าง ๆ หม้อ กระทะ แก้วน้ำ มีด เขียง ฯลฯ ที่เก็บมีด ที่เก็บกระบอกน้ำ ที่เก็บจาน ที่เก็บถังน้ำ ที่เก็บอาหาร จะต้องจัดทำขึ้น

ที่หุงต้มและรับประทานอาหาร ควรมีหลังคามุงกันแดดกันฝน อาจใช้โต๊ะอาหารและม้านั่ง ควรจัดทำขึ้นตามแบบง่าย ๆ

หลุมเปียก ขุดหลุมขนาดใหญ่ให้ลึกพอสมควร ที่ปากหลุมใช้กิ่งไม้ ใบไม้ สานเป็นแผงปิด แล้วเอาหญ้าโรยข้างบน หลุมเปียกสำหรับเทน้ำต่าง ๆ ที่ไม่ใช้แล้ว เช่น น้ำปน ไขมัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เมื่อเทลงไป ไขมันและสิ่งต่าง ๆ จะติดอยู่ที่หญ้า มีแต่น้ำแท้ ๆ ไหลลงไป ในหลุม แผงที่ปากหลุมจะต้องนำไปเผา และเปลี่ยนใหม่วันละครั้งเป็นอย่างน้อย

หลุมแห้ง ขุดเป็นอีกหลุมหนึ่ง เมื่อทิ้งเศษอาหารแล้ว จะต้องเอาดินกลบ ถ้าเป็นกระป๋อง ก่อนทิ้งต้องทุบให้แบนและเผาไฟ ในกรณีที่ค่ายนั้นมีถังสำหรับเผาขยะหรือเศษ อาหารโดยเฉพาะอยู่แล้ว ก็ให้นำขยะและเศษอาหารไปเผา ณ ที่กำหนดไว้

3.3 การสร้างเตาประเภทต่าง ๆ

เตาสำหรับหุงอาหาร

เตาไฟที่ใช้ในการหุงอาหารในการอยู่ค่ายพักแรมมีอยู่หลายแบบ ซึ่งจะจัดการ สร้างได้ขณะอยู่ค่ายพักแรมตามสภาพของพื้นที่ เตาไฟแบบต่าง ๆ ได้แก่ เตาราง เตาใช้อิฐและ หิน เตายืน เตาแขวน ในการก่อสร้างเตาแต่ละครั้ง ลูกเสือจะต้องทำความสะอาดรอบ ๆ บริเวณ ที่ก่อสร้างเตา ให้เตียนและอย่าให้มีเชื้อไฟหรือวัสดุที่ติดไฟได้ง่าย ๆ อยู่ใกล้บริเวณนั้น

เตาสามเส้า เป็นการนำก้อนหินสามก้อนมาวางบนพื้น จัดระยะห่างให้พอดี กับก้นหม้อเป็นสามมุมดูให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก

เตาหลุม ขุดหลุมให้มีขนาดกว้างพอเท่ากับหม้อ ลึกพอประมาณ แล้วเจาะรูเพื่อใส่ฟืนด้านหน้า แล้วมีรูระบายอากาศ ด้านข้างเพื่อให้ควันออก

เตาลอย ให้ขุดหลุมสี่มุม แล้วนำท่อนไม้แข็งแรงสี่ต้นทำเป็นเสาสี่มุม นำไม้มาวางพาดผูกเป็นสี่เหลี่ยมและวางคานให้เต็มพื้นที่ ใช้ใบไม้ปูให้ราบ เอาดินปูพื้นให้หนาพอสมควรอีกชั้น แล้วใช้ก้อนหินทำเป็นเตาสามเส้า หรือเตารางแล้วแต่สะดวก (หากเป็นหน้าฤดูฝนสามารถสร้างหลังคาต่อเติมได้)

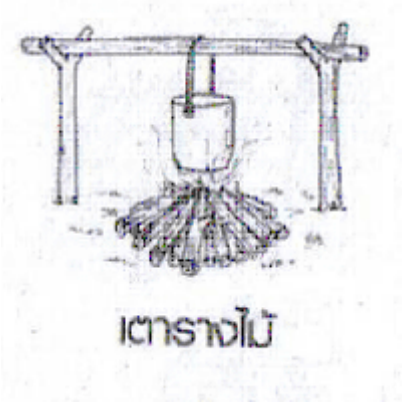

เตารางไม้ นำไม้ที่มีง่ามสองท่อนมาปักลงดินตรงข้ามกัน แล้วนำไม้ท่อนตรงวางพาดเป็นคานไว้แขวนภาชนะ (ไม้ที่ควรใช้พาดควรเป็นไม้ดิบ ซึ่งจะไม่ทำให้ไหม้ได้ง่าย)

เตาแขวน หรือเตาราว ใช้ไม้ที่มีง่ามมาปักลงดินเป็นระยะห่างให้พอดี แล้วหาไม้ยาวเป็นคานมาพาดง่ามไว้สำหรับแขวนภาชนะ

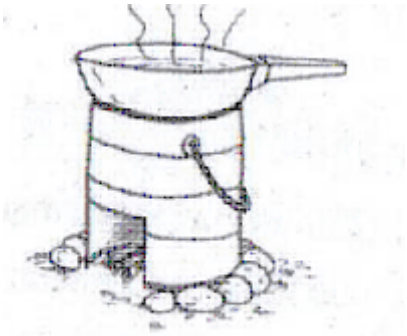

เตากระป๋อง

เตากระป๋อง นำกระป๋องหรือถังขนาดเล็ก ที่พอดีกับหม้อหรือภาชนะ มาผ่าข้างออกเป็นประตูลมแล้วเจาะรูส่วนบนสี่รูเพื่อให้อากาศถ่ายเท

3.4 การประกอบอาหารแบบชาวค่าย

การปรุงอาหารในขณะอยู่ค่ายพักแรมหรือเดินป่า เป็นการปรุงอาหารแบบชาวค่าย ไม่สามารถเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ในการหุงต้มได้ครบถ้วน เช่น ใช้เตาหลุม เตาสามเส้า เตาราง ใช้มะพร้าวอ่อนแทนหม้อ กระบอกไม้ไผ่ ใช้ดินพอกเผาแทนการต้ม การปิ้ง เป็นต้น

การปฏิบัติหรือประกอบอาหารบางอย่างที่จำเป็นในขณะที่อยู่ค่ายพักแรม ควรเลือกประกอบอาหารอย่างง่าย รวดเร็ว คงคุณค่าทางอาหาร ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

การหุงข้าวด้วยวิธีต่าง ๆ

1. การหุงข้าวด้วยหม้อหู สามารถหุงข้าวได้ 2 แบบ คือ แบบไม่เช็ดน้ำ และเช็ดน้ำ

1.1 การหุงข้าวไม่เช็ดน้ำ ข้าว 1 ส่วน ต่อน้ำ 2 - 2.5 ส่วน

วิธีหุง

1) ซาวข้าวให้หมดสิ่งสกปรก รินน้ำทิ้ง

2) ตวงน้ำใส่น้ำหม้อ ปิดฝาให้สนิท ตั้งบนเตา ใส่ไฟแรงจัด

3) เมื่อน้ำเดือดใช้พายกวน 1 ครั้ง พอน้ำจวนแห้งปิดฝาหม้อให้สนิท นำถ่านหรือฟืนออกเหลือเกลี่ยไว้ให้ไฟน้อยที่สุด (การกวนคนข้าวนี้เพื่อให้ได้รับความร้อนทั่วถึงกัน)

4) เอียงข้าง ๆ หม้อให้รอบ ๆ ตั้งต่อไปจนน้ำแห้งให้ข้าวสุกและระอุดี ใช้เวลาประมาณ 20 - 25 นาที

1.2 การหุงข้าวเช็ดน้ำข้าว 1 ส่วน ต่อ น้ำ 3 ส่วน

วิธีหุง

1) ซาวข้าวพอหมดสิ่งสกปรก รินน้ำทิ้ง

2) ตวงน้ำใส่หม้อ ปิดฝาให้สนิท ตั้งบนไฟใช้ไฟแรงจนกระทั่งข้าวเดือด

3) เมื่อน้ำเดือดใช้พายกวนข้าว 1 ครั้ง หรือมากกว่า เพื่อให้ได้รับความร้อนทั่วถึง

4) สังเกตดูพอเม็ดข้าวบาน รินน้ำข้าวทิ้ง เอาขึ้นดงบนเตา ใช้ไฟอ่อน ตะแคงหม้อหมุนให้ได้ความร้อนทั่วจนน้ำแห้ง จากนั้นให้ยกลงจากเตา

วิธีการแก้ข้าวแฉะ

ข้าวแฉะเกิดจากปล่อยทิ้งไว้จนเม็ดข้าวบานมาก หรือใส่น้ำน้อยจนน้ำข้าวข้นมาก ก่อนจะเช็ดน้ำข้าวให้ใส่น้ำเปล่าลงไปให้น้ำไม่ข้น คนให้ทั่วหม้อ แล้วเช็ดน้ำให้แห้ง ปิดฝาหม้อให้สนิท แล้วหมุนหม้อไปมา และนำหม้อข้าวไปตั้งที่เตาไฟ โดยใช้ไฟอ่อน ๆ

วิธีแก้ข้าวดิบ

ให้ใช้น้ำพรมข้าวพอประมาณ คุ้ยพรมให้ทั่วหม้อ แล้วจึงนำหม้อข้าวขึ้นดงใหม่ หมุนให้ทั่ว ดงให้นานกว่าดงข้าวธรรมดา เมื่อยกลงห้ามเปิดฝาดู ควรปิดให้สนิท เพื่อข้าวจะได้สุกระอุดี

วิธีแก้ข้าวไหม้

หากได้กลิ่นข้าวไหม้ รีบเปิดฝาหม้อเพื่อให้ไอน้ำออก และความร้อนในหม้อจะได้ลดลงเร็ว ขณะเดียวกันกลิ่นไหม้จะได้ออกไปด้วย คุ้ยข้าวตอนบนที่ไม่ไหม้ให้สุก แล้วเปิดฝาทิ้งไว้

การประกอบอาหารด้วยวิธีต่าง ๆ

การต้ม ทำได้ 2 วิธี คือ

1. โดยการใส่ของที่จะทำให้สุกลงไปพร้อมกับน้ำ แล้วนำไปตั้งไฟ เช่น การต้มไข่ ถ้าใส่ในน้ำเดือดแล้วไข่จะแตกเสียก่อน

2. โดยการใส่ของที่จะทำให้สุก เมื่อน้ำนั้นเดือดแล้ว เช่น การต้มปลากันเหม็นคาว

การผัด หมายถึง การทำวัตถุสิ่งเดียวหรือหลายสิ่ง ซึ่งต้องการให้สุกสำเร็จเป็นอาหารสิ่งเดียว

วิธีการผัด

โดยการใช้น้ำมันหรือกะทิ ใส่ในภาชนะที่จะใช้ผัด แล้วนำของที่จะผัดรวมลงไป คนให้สุกทั่วกันและปรุงรสตามชอบ

การทอด ใส่น้ำมันลงในภาชนะที่จะใช้ในการทอด โดยประมาณให้ท่วมของที่จะทอด ตั้งไฟให้น้ำมันร้อนจัด จึงใส่ของลงไปทอด การสังเกตของ ที่ทอดว่าสุกหรือยังให้สังเกตตามขอบของสิ่งที่ทอด

การถนอมอาหาร

การตากแห้ง เป็นวิธีที่ง่ายและประหยัดมากที่สุด ใช้ได้กับอาหารประเภทเนื้อสัตว์ ผักและผลไม้ เป็นวิธีที่ทำให้อาหารหมดความชื้นหรือมีความชื้นอยู่เพียงเล็กน้อย เพื่อไม่ให้จุลินทรีย์สามารถเกาะอาศัยและเจริญเติบโตได้ทำให้อาหารไม่เกิดการบูดเน่า โดยการนำน้ำหรือความชื้นออกจากอาหารให้มากที่สุด เช่น เนื้อเค็ม ปลาเค็ม กล้วยตาก เป็นต้น

การรวน เป็นวิธีการที่คล้ายกับการคั่ว แต่ต้องใส่น้ำมัน นิยมใช้ประกอบอาหารประเภทเนื้อสัตว์ และปรุงรสให้เค็มมากขึ้น เพื่อให้สามารถเก็บไว้รับประทานได้นาน เช่น ไก่รวน เป็ดรวน และปลาหมึกรวน เป็นต้น

3.5 การกางเต็นท์และการเก็บเต็นท์ชนิดต่าง ๆ

การไปอยู่ค่ายพักแรมของลูกเสือ แต่ก่อนนั้นลูกเสือไปหาที่พักข้างหน้าตามแต่จะดัดแปลงได้ในภูมิประเทศ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าถ้าลูกเสือไม่พักในอาคาร ลูกเสือจะต้องนอนกลางแจ้ง ซึ่งจะต้องหาวิธีสร้างเพิงที่พักง่าย ๆ ที่สามารถกันแดดกันฝนกันลม และป้องกันสัตว์เลื้อยคลานได้ โดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เท่าที่จะหาได้ ต่อมาเริ่มมีการเตรียมอุปกรณ์ไปด้วย เช่น เชือกหลาย ๆ เส้น พลาสติกผืนใหญ่ เป็นต้น ทำให้ง่ายต่อการสร้างเพิงที่พักมากขึ้น

ปัจจุบันลูกเสือส่วนมากจะเตรียมเต็นท์สำเร็จรูปไปด้วย เพราะเต็นท์มีขายอย่างแพร่หลาย และมีให้เลือกหลายแบบหลายสีหลายขนาดมีน้ำหนักเบามีขนาดกะทัดรัด สามารถนำพาไปได้สะดวก

การกางเต็นท์กระแบะ หรือเต็นท์ 5 ชาย

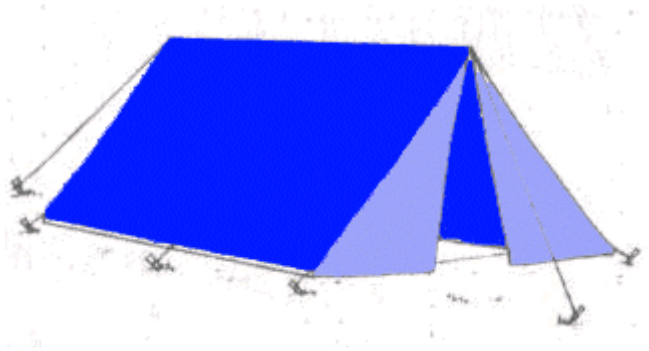

อุปกรณ์และส่วนประกอบ

ในการใช้เต็นท์สำหรับอยู่ค่ายพักแรม จะใช้เต็นท์ 5 ชาย ซึ่งเหมาะสำหรับลูกเสือจำนวน 2 คน ซึ่งจะใช้พื้นที่ในการกางเต็นท์ไม่มากนักและวิธีกางก็ไม่ยุ่งยาก ส่วนประกอบของเต็นท์ 5 ชาย มีดังนี้

1. ผ้าเต็นท์ 2 ผืน
2. เสาเต็นท์ 2 ชุด (2 เสา) ชุดละ 3 ท่อน (3 ท่อนต่อกันเป็น 1 ชุด)
3. สมอบก 10 ตัว (หัวท้าย 2 ตัว ชายด้านล้างด้านละ 3 ตัว ประตูหน้า 1 ตัว และหลัง 1 ตัว)
4. เชือกยึดสมอบก 10 เส้น (เชือกยาวใช้รั้งหัวท้ายเต็นท์ 2 เส้น เชือกสั้นใช้ยึดชายเต็นท์ 6 เส้น และประตูหน้า - หลัง 2 เส้น)

การกางเต็นท์

การกางเต็นท์ 5 ชายนั้นมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. ติดกระดุมทั้ง 2 ผืนเข้าด้วยกัน
2. ตั้งเสาเต็นท์ทั้ง 2 เสา
3. ผูกเชือกรั้งหัวท้ายกับสมอบก
4. ตอกสมอบกยึดชายเต็นท์

การรื้อเต็นท์ที่พักแรม

1. แก้เชือกที่รั้งหัวท้ายกับสมอบกออก
2. ล้มเสาเต็นท์ทั้ง 2 เสาลง
3. ถอนสมอบกที่ยึดชายเต็นท์และที่ใช้รั้งหัวท้ายเต็นท์
4. แกะกระดุมเพื่อแยกให้เต็นท์เป็น 2 ผืน

5. ทำความสะอาด เก็บพับให้เรียบร้อย

6. นำผ้าเต็นท์และอุปกรณ์เก็บรวมไว้เป็นที่เดียวกัน

เต็นท์สำเร็จรูป

เต็นท์สำเร็จรูปจะมีลักษณะและรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งมีวางจำหน่าย โดยทั่วไปง่ายต่อการประกอบและการเก็บ แต่ละแบบจะมีรูปแบบการประกอบไม่เหมือนกัน จึงให้ผู้ใช้พิจารณาตามวิธีการของเต็นท์

เต็นท์สำเร็จรูปใช้เป็นที่พักสำหรับลูกเสือทั้งหมู่ (1 หมู่) เป็นเต็นท์ที่มีขนาดใหญ่กว่าเต็นท์กระแบะ มีน้ำหนักมากกว่าเต็นท์กระแบะสามารถพกพาไปได้สะดวก พื้นที่ที่ใช้กางเต็นท์จะมีบริเวณกว้างพอสมควร ส่วนวิธีกางเต็นท์ไม่ยุ่งยากมีลูกเสือช่วยกันเพียง 2 คนก็สามารถกางเต็นท์ได้

ส่วนประกอบของเต็นท์สำเร็จรูป มีดังนี้

1. ผ้าเต็นท์ 1 ชุด

2. เสาเต็นท์ 2 ชุด (2 เสา) ชุดละ 3 ท่อน (3 ท่อนต่อกันเป็น 1 ชุด หรือ 1 เสา)

3. สมอบก 12 ตัว (ยึดมุมพื้น 4 ตัว ยึดชายหลังคา 6 ตัว หัว 1 ตัว ท้าย 1 ตัว)

4. เชือกยึดสมอบก 8 เส้น ทุกเส้นมัดติดกับแผ่นเหล็กสำหรับปรับความตึงหย่อนของเชือก (เชือกสั้น 6 เส้นใช้ยึดชายหลังคา เชือกยาว 2 เส้นใช้รั้งหัวท้ายเต็นท์)

วิธีกางเต็นท์สำเร็จรูป ปฏิบัติดังนี้

1. ยึดพื้นของเต็นท์ทั้ง 4 มุมด้วยสมอบก 4 ตัว

2. นำเสาชุดที่ 1 (ต่อ 3 ท่อนเข้าด้วยกัน) มาเสียบที่รูหลังคาเต็นท์ ให้คนที่1 จับไว้

3. ให้คนที่ 2 ใช้เชือกยาว 1 เส้น ยึดจากหัวเสา (หรือห่วง) ไปยังสมอบกด้านหน้า (โดยผูกด้วยเงื่อนตะกรุดเบ็ด หรือผูกเงื่อนกระหวัดไม้ ไม่ต้องใช้เงื่อนผู้รั้ง เพราะเป็นแผ่นปรับความตึงอยู่แล้ว) แล้วใช้เชือกสั้น 2 เส้น ยึดชายเต็นท์เข้ากับสมอบกให้เต็นท์กางออกเป็นรูปหน้าจั่ว

4. ให้คนที่ 2 เดินอ้อมไปอีกด้านหนึ่งต่อเสาที่ 2 เสียบเข้ารูหลังคา เต็นท์อีกด้านหนึ่งแล้วจับเสาไว้ให้คนที่ 1 ปล่อยมือจากเสาที่ 1 แล้วนำเชือกยาวเส้นที่ 2 ยึดจากหัวเสาที่ 2 ไปยังสมอบกด้านหลัง

5. ให้คนที่ 2 ปล่อยมือจากเสาที่ 2 ได้ เต็นท์จะไม่ล้ม ทั้งสองคนช่วยกันใช้เชือกยึดชายหลังคาเต็นท์ (จุดที่เหลือ) ให้เข้ากับสมอบกแล้วปรับความตึงหย่อนของเต็นท์ให้เรียบร้อย

หมายเหตุ เต็นท์ สำเร็จรูปมีหลายแบบ มีรูปทรงไม่เหมือนกัน บางแบบคล้ายเต็นท์กระแบะ เป็นต้น ใช้สะดวกและเบามากแต่บอบบาง

เต็นท์อย่างง่าย

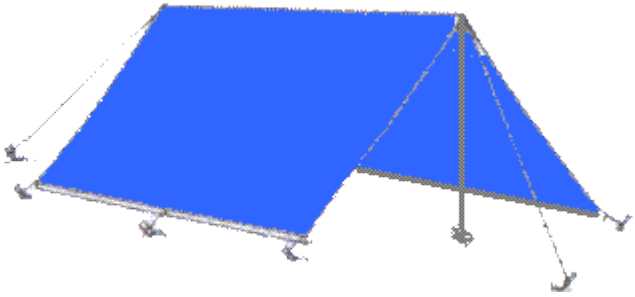

วิธีนี้ปัจจุบันสะดวกมาก ทั้งยังราคาถูกหาซื้อง่ายใช้ประโยชน์ได้ดีสามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่น โดยใช้ถุงปุ๋ยหรือเสื่อเย็บต่อกันให้ได้เป็นผืนใหญ่ ๆ สามารถใช้แทนผ้าเต็นท์ได้ จะให้มีขนาดใหญ่เท่าใดก็ได้ตามที่ต้องการ แต่ส่วนใหญ่มักจะทำเป็นผืนใหญ่ใช้เป็นที่พักของลูกเสือได้ทั้งหมู่

วิธีทำ

หาไม้สองท่อนมาทำเสา ปักลงในดินให้แน่น แล้วเอาไม้อีกอันหนึ่งพาดทำเป็นขื่อเสร็จแล้วใช้ถุงที่เย็บหรือผ้าใบ พาดกับขื่อนั้น ที่ปลายทั้งสองข้าง รั้งเชือกกับสมอบก

การนำวัสดุต่าง ๆ ที่หาได้ในท้องถิ่นจะง่าย สะดวกและประหยัด เพื่อเป็นการส่งเสริมและปฏิบัติตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9)

รูปแบบเต็นท์แบบต่าง ๆ

เต็นท์แบบโดม

เต็นท์แบบโครง

เต็นท์แบบสามเหลี่ยม

เต็นท์แบบกระโจม

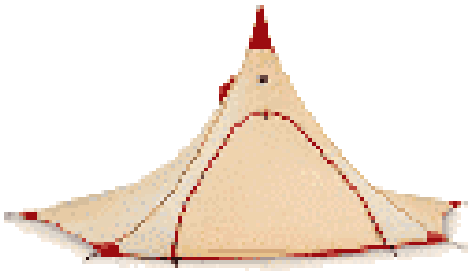

เต็นท์แบบกึ่งถุงนอน

เต็นท์แบบอุโมงค์

ข้อควรระวังในการกางเต็นท์

เมื่อต้องการกางเต็นท์หลายหลังเป็นแนวเดียวกัน ขั้นแรกเล็งให้สมอบกและเสาต้นแรกของทุกเต็นท์อยู่ในแนวเดียวกันการกางเต็นท์แต่ละหลัง ให้เล็งสมอบกตัวแรก เสาแรก เสาหลัง และสมอบกตัวหลังทั้ง 4 จุดอยู่ในแนวเดียวกันเสาทุกต้นที่ยึดเต็นท์จะต้องตั้งฉากกับพื้นเสมอหลังคาเต็นท์จะต้อง ไม่มีรอยย่น สมอบกด้านข้างของเต็นท์แต่ละหลังจะต้องเรียงกันอย่างเป็นระเบียบ ถ้าเต็นท์ตึงไปอาจจะขาดได้ หรือ ถ้าหย่อนเกินไปก็จะกันฝนไม่ได้ ซึ่งจะเป็นสาเหตุทำให้น้ำซึมได้ง่ายและถ้าหากลมพัดแรง อาจทำให้เต็นท์ขาดได้ การผูกเต็นท์ควรใช้เงื่อนผูกรั้งเพราะสามารถปรับให้ตึงหย่อนได้ตามต้องการ

การดูแลรักษาเต็นท์

การดูแลรักษาเต็นท์ให้มีอายุการใช้งานที่ยาวนาน หลายคนอาจจะคิดว่าเป็นเรื่องยาก ลองอ่านวิธีการเหล่านี้ดูแล้วคุณจะรู้ว่า เต็นท์ดูแลง่ายนิดเดียว

1. ฝึกกางเต็นท์ให้ถูกวิธี การที่คุณเรียนรู้วิธีการกางเต็นท์อย่างถูกวิธี จะทำให้เต็นท์ของคุณไม่เกิดความเสียหาย เพราะบางครั้งการกางเต็นท์ไม่ถูกวิธี อาจทำให้อุปกรณ์บางชิ้นเกิดความเสียหายได้ เช่น อาจจะใส่เสาเต็นท์ผิดอันทำให้เกิดความเสียหายเวลางอเสาเข้ากับเต็นท์ เป็นต้น

2. ถ้าไม่จำเป็น อย่าเก็บเต็นท์ในขณะที่เปียก เพราะอาจจะทำให้เกิดกลิ่นอับได้ เราควรจะนำเต็นท์มาผึ่งลมให้แห้งก่อนและนำเศษสิ่งสกปรกออกจากเต็นท์ แล้วจึงปิดซิปให้เรียบร้อย

3. ไม่ควรใช้สารเคมีในการทำความสะอาดเต็นท์ เพราะสารเคมีเหล่านี้จะทำลายสารที่เคลือบเต็นท์ไว้ ควรใช้แค่ผ้าชุบน้ำเช็ดก็พอ ห้ามใช้แปรงขัดเพราะแปรงจะทำให้สารเคลือบหลุดออกเช่นกัน

4. ใช้ผ้าพลาสติกปูรองพื้น ผ้ารองพื้นจะใช้ปูรองพื้นก่อนกางเต็นท์ ประโยชน์คือ ช่วยปกป้องตัวเต็นท์ จากหินและกิ่งไม้อันแหลมคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะทำให้พื้นเต็นท์เกิดความเสียหายได้ และนอกจากนี้ยังช่วยลดเวลาในการทำความสะอาด เพราะเราเพียงแต่ทำความสะอาดที่ผ้าปูเท่านั้น

5. ใช้สมอบกปักเต็นท์ บางคนอาจคิดว่าสมอบกไม่จำเป็นเพราะเต็นท์สามารถทรงตัวได้อยู่แล้ว แต่บางครั้งเมื่อลมแรง เต็นท์อาจจะมีการพลิกซึ่งอาจจะทำให้เต็นท์เสียหาย ถ้าช่วงที่คุณกางเต็นท์มีลมแรงควรจะนำสัมภาระเข้าไปไว้ในเต็นท์ แล้วปักสมอบกยึดไว้ ซึ่งจะช่วยป้องกันเต็นท์พลิกจากแรงลมได้

6. ใช้อุปกรณ์ซ่อมแซมเต็นท์ถ้าจำเป็น หากเต็นท์คุณเกิดการเสียหาย เช่น ผนังเต็นท์มีรอยฉีกขาด ควรใช้พวกผ้าเทปปิดรอยขาดนั้นไว้ มิฉะนั้นรอยขาดนั้นจะใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ (ลองคิดถึงเสื้อผ้าที่ขาดดู ถ้าเรายิ่งดึงก็จะยิ่งขาดมากขึ้น) อุปกรณ์ซ่อมแซมเต็นท์สามารถหาซื้อได้ตามร้านอุปกรณ์ทั่วไป

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ชีวิตชาวค่าย
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 4 วิธีการจัดการค่ายพักแรม

การจัดการค่ายพักแรม เป็นการจัดวางผังการอยู่ค่ายพักแรม ลูกเสือจะต้องสำรวจ คาดคะเนความเหมาะสมของพื้นที่ แหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคม เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการเลือกสถานที่ตั้งค่ายและกางเต็นท์

ก่อนที่จะไปตั้งค่ายพักแรมนั้น ควรจะได้มีการศึกษาลักษณะพื้นที่ภูมิประเทศให้ดีเสียก่อน โดยพิจารณาความเหมาะสมจากสิ่งต่อไปนี้

1. อยู่บนที่สูง หรือเชิงเขา เวลาฝนตกมีทางระบายน้ำออกอย่างรวดเร็ว ทำให้ไม่มีน้ำขังในบริเวณค่าย หรือมิฉะนั้นควรตั้งค่ายบริเวณที่เนื้อดินเป็นดินปนทราย เพื่อให้น้ำดูดซึมได้โดยรวดเร็ว

2. ไม่ควรอยู่ใกล้สถานที่ที่มีคนพลุกพล่าน เช่น สถานที่ตากอากาศ

3. ไม่ควรอยู่ใกล้ถนนหรือทางรถไฟ เพราะอาจเกิดอุบัติเหตุกับลูกเสือได้

4. ไม่ควรอยู่ใกล้ต้นไม้ใหญ่ เพราะเมื่อเกิดลมพายุอาจหักโค่นลงมาทำให้เกิดอันตรายได้

5. สถานที่ตั้งค่าย ควรมีน้ำดื่มน้ำใช้เพียงพอ แต่ไม่ควรอยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลอง หนองหรือบึง เพราะอาจเกิดอุบัติเหตุกับลูกเสือได้

6. สถานที่ตั้งค่าย ไม่ควรอยู่ไกลจากตลาดมากนัก ทั้งนี้ เพื่อสะดวกแก่การไปซื้อกับข้าว และไม่ควรอยู่ไกลจากสถานีอนามัยมากนัก เพื่อว่าเกิดการเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง จะได้ช่วยเหลือได้ทันท่วงที

7. ควรอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัยจากผู้ก่อการร้าย

4.1 การวางผังค่ายพักแรม

การวางผังค่ายพักแรม คือ การกำหนดตำแหน่งที่จะสร้างเต็นท์ สุขาภิบาล ครัว ราวตากผ้า ขึ้นอยู่กับความต้องการ และความเหมาะสมของสถานที่นั้น ๆ

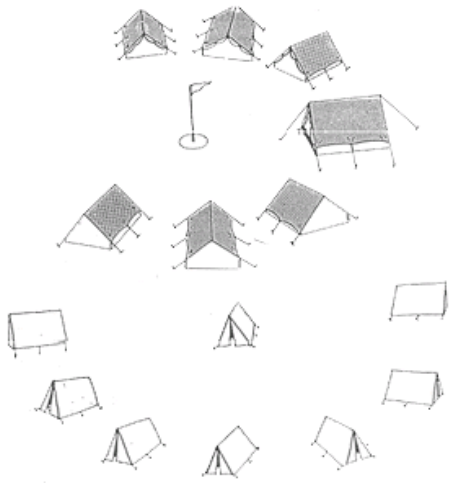

รูปแบบการจัดค่ายหมู่ลูกเสือ

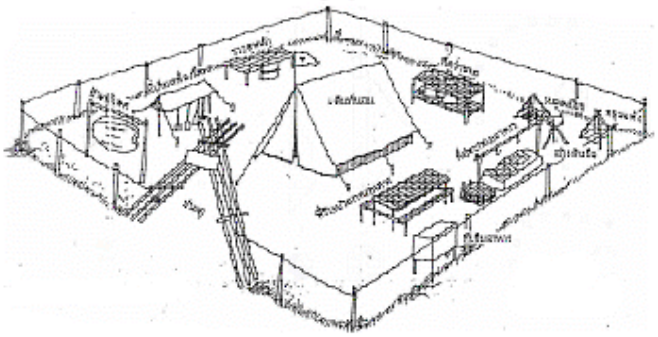

4.2 การสุขาภิบาลในค่ายพักแรม

ในการเข้าค่ายพักแรม ควรมีการขุดหลุม เพื่อเป็นการสุขาภิบาล ควรมีทั้งหลุมแห้งและหลุมเปียกในการขุดหลุมมีขนาดลึกพอสมควร ที่ปากหลุมให้ใช้กิ่งไม้ ใบไม้สานเป็นแผงปิดปากหลุม เพื่อสำหรับเทน้ำที่ไม่ใช้ในหลุมเปียก เมื่อมีเศษอาหารติดบนฝาปิดให้นำฝาปิดไปเคาะทิ้งเศษอาหารในหลุมแห้งและควรเปลี่ยนใบไม้ทุก ๆ วัน

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 วิธีการจัดการค่ายพักแรม
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 13
การฝึกปฏิบัติการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย

สาระสำคัญ

การฝึกปฏิบัติการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย เป็นการนำความรู้จากการได้ศึกษาบทเรียนภาคทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งให้ลูกเสือ สามารถวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรมและชีวิตชาวค่ายทุกกิจกรรม คือ กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและอุดมการณ์ทางการลูกเสือ กิจกรรมสร้างค่ายพักแรม กิจกรรมชีวิตชาวค่าย กิจกรรมทักษะลูกเสือ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมนันทนาการและชุมนุมรอบกองไฟ กิจกรรมนำเสนอผลงานตามโครงการที่ได้ดำเนินการมาก่อนการเข้าค่าย และสามารถใช้ชีวิตชาวค่ายร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรมได้อย่างสนุกสนานและมีความสุข

ตัวชี้วัด

1. วางแผนและปฏิบัติกิจกรรมการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย ทุกกิจกรรม
2. ใช้ชีวิตชาวค่ายร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรมได้อย่างสนุกสนานและมีความสุข

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม และอุดมการณ์ลูกเสือ
เรื่องที่ 2 กิจกรรมสร้างค่ายพักแรม
เรื่องที่ 3 กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
เรื่องที่ 4 กิจกรรมฝึกทักษะลูกเสือ
เรื่องที่ 5 กิจกรรมกลางแจ้ง
เรื่องที่ 6 กิจกรรมนันทนาการ และชุมนุมรอบกองไฟ
เรื่องที่ 7 กิจกรรมนำเสนอผลการดำเนินงาน ตามโครงการที่ได้ดำเนินการมาก่อนการเข้าค่าย

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 40 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค12025
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 การวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมการเดินทางไกลการอยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย

การเดินทางไกล ลูกเสือต้องเตรียมความพร้อมทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถทักษะที่จำเป็น รวมทั้งการบรรจุเครื่องหลัง ซึ่งประกอบด้วย เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ประจำตัว ยาประจำตัว อุปกรณ์การเรียนรู้และการจดบันทึกกิจกรรม อุปกรณ์ที่จำเป็นตามฤดูกาล อุปกรณ์เครื่องนอนส่วนตัว และอุปกรณ์ประจำกายลูกเสือ

ลูกเสือและผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ร่วมกันวางแผนการเดินทางไกล โดยการสำรวจเส้นทางการเดินทาง ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรม และกำหนดวัน เวลา สถานที่ให้เหมาะสม กำหนดบทบาทให้แต่ละคนในฐานะผู้นำ ผู้ตาม ผู้ประสานงาน ผู้ควบคุม ผู้รับผิดชอบร่วมกัน ประชุมซักซ้อมความเข้าใจที่ตรงกัน กำหนดนัดหมายที่ชัดเจน รัดกุม และปฏิบัติตามแผน

การอยู่ค่ายพักแรม ต้องมีกิจกรรมการแสดงรอบกองไฟ เพื่อปลุกใจ และส่งเสริมความสามัคคีของหมู่คณะ เปิดโอกาสให้ลูกเสือได้แสดงออก และรู้จักกันมากยิ่งขึ้น ซึ่ง บี.พี. ได้ริเริ่มในการนำเด็กไปอยู่ค่ายพักแรมที่เกาะบราวน์ซี ประเทศอังกฤษ การชุมนุมรอบกองไฟภาษาอังกฤษเรียกว่า Camp Fire ในภาษาไทย เดิมมักเรียกกันว่าการเล่นหรือการแสดงรอบกองไฟ ซึ่งความจริงการเล่นหรือการแสดงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการชุมนุมรอบกองไฟ

การชุมนุมรอบกองไฟ มีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อเป็นการฝึกอบรมในตอนกลางคืน ดังที่ บี.พี. ได้ใช้เป็นหลักในการฝึกอบรมผู้ที่ไปอยู่ค่ายพักแรม
2. เพื่อให้ลูกเสือได้ร้องเพลงร่วมกัน หรือแสดงกิริยาอาการอย่างเดียวกัน
3. เพื่อให้ลูกเสือแต่ละหมู่ได้มีโอกาสออกมาแสดงรอบกองไฟ
4. ในบางกรณี อาจใช้เป็นโอกาสสำหรับประกอบพิธีสำคัญ
5. ในบางกรณีอาจเชิญบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ตลอดจนชาวบ้านให้มาร่วมการชุมนุมรอบกองไฟ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมกิจการลูกเสือ

การแสดงรอบกองไฟมีข้อกำหนดบางประการ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม ได้แก่

1) เรื่องที่จะแสดง ควรเป็นเรื่องสนุกสนาน ขนบธรรมเนียมประเพณี ประวัติศาสตร์เรื่องที่เป็นคติเตือนใจ

2) เรื่องที่ไม่ควรนำมาแสดง เช่น เรื่องไร้สาระ เรื่องผีสาง เรื่องลามก เรื่องอนาจาร เรื่องเสียดสีสังคม เรื่องล้อเลียนการเมือง เรื่องหมิ่นสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

3) การใช้คำพูดและวาจาที่เหมาะสม คำสุภาพ คำที่ไม่หยาบคาย คำด่าทอ

4) ชุดการแสดง ควรเป็นชุดที่มีความเหมาะสมกับเรื่องที่จะแสดงมีความสุภาพสอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่แสดง

แผนการปฏิบัติกิจกรรมการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย

วัน – เวลา	กิจกรรม	เวลา (นาที)	ขอบข่ายเนื้อหา
วันที่ 1			
07.00 – 08.00 น.	รายงานตัว/ลงทะเบียน	60	กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม
08.00 – 09.00 น.	ปฐมนิเทศ ชี้แจงวัตถุประสงค์การเข้าค่าย	60	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์
09.00 – 10.00 น.	พิธีเปิดทางราชการ (ในหอประชุม) - กล่าวรายงาน - ประธานกล่าวเปิด ให้โอวาทและถวายราชสดุดี	60	กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและอุดมการณ์ลูกเสือ
10.00 – 10.30 น.	พิธีเปิดทางการลูกเสือ (รอบเสาธง) - ผู้อำนวยการฝึกอบรมกล่าวต้อนรับ - แนะนำคณะวิทยากร	30	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ลูกเสือ
10.30 – 11.15 น.	วิชาประวัติลูกเสือไทย	45	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ลูกเสือ
11.15 – 12.00 น.	วิชาประวัติลูกเสือโลก	45	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ลูกเสือ
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
13.00 – 13.30 น.	นันทนาการ	30	กิจกรรมนันทนาการ

วัน – เวลา	กิจกรรม	เวลา (นาที)	ขอบข่ายเนื้อหา
13.30 – 14.30 น.	วิชาวินัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย สัญญาณนกหวีด และระเบียบแถว	60	กิจกรรมทักษะลูกเสือ
14.30 – 17.00 น.	วิชาชาวค่าย	150	กิจกรรมสร้างค่ายพักแรม
17.00 – 18.00 น.	ฐานที่ 1 อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
18.00 – 19.00 น.	ฐานที่ 2 สุขาภิบาล ฐานที่ 3 อุปกรณ์ครัว ฐานที่ 4 เต็นท์ ประกอบอาหารแบบชาวค่าย ชักธงลง/รับประทานอาหาร ภารกิจส่วนตัว	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
19.00 – 19.30 น.	นันทนาการ	30	กิจกรรมนันทนาการ
19.30 – 21.30 น.	พิธีประจำกองลูกเสือวิสามัญ	120	กิจกรรมฝึกทักษะลูกเสือ
21.30 น.	นัดหมาย สวดมนต์ เข้านอน	30	กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม
วันที่ 2			
05.00 – 05.30 น.	ตื่นนอน ภารกิจส่วนตัว	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
05.30 – 06.30 น.	กายบริหาร/ระเบียบแถว/ประกอบอาหาร	60	กิจกรรมกลางแจ้ง/ทักษะลูกเสือ
06.30 – 07.30 น.	รับประทานอาหาร/ภารกิจส่วนตัว	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
07.30 – 08.00 น.	ตรวจเยี่ยม สายที่ 1 เครื่องแบบ ที่พัก สุขาภิบาล สายที่ 2 เครื่องแบบ ที่พัก สุขาภิบาล สายบริการ (พิเศษ) ความสะอาด ความเรียบร้อยรอบบริเวณ	30	กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม
08.00 – 08.30 น.	ประชุมกองรอบเสาธง	30	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ลูกเสือ
08.30 – 09.00 น.	นันทนาการ	30	กิจกรรมนันทนาการ

วัน – เวลา	กิจกรรม	เวลา (นาที)	ขอบข่ายเนื้อหา
08.30 – 09.00 น.	สำรวจชุมชน	180	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ลูกเสือ
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
13.00 – 13.30 น.	นันทนาการ	30	กิจกรรมนันทนาการ
13.30 – 14.30 น.	วิชาแผนที่ – เข็มทิศ	60	กิจกรรมฝึกทักษะลูกเสือ
14.30 – 16.00 น.	กิจกรรมบุกเบิก - ผูกประกบ - ผูกกากบาท - ผูกทแยง	90	กิจกรรมฝึกทักษะลูกเสือ
16.00 – 17.00 น.	การชุมนุมรอบกองไฟ (ทฤษฎี)	60	กิจกรรมนันทนาการ
17.00 – 18.00 น.	ประกอบอาหารแบบชาวค่าย	60	และชุมนุมรอบกองไฟ
18.00 – 19.00 น.	ชักธงลง/รับประทานอาหาร/ภารกิจส่วนตัว	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
19.00 – 21.00 น.	ชุมนุมรอบกองไฟ (ปฏิบัติ)	120	กิจกรรมนันทนาการและชุมนุมรอบกองไฟ
21.00 – 21.30 น.	นัดหมาย สวดมนต์ เข้านอน	30	กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม
วันที่ 3			
05.00 – 05.30 น.	ตื่นนอน ภารกิจส่วนตัว	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
05.30 – 06.30 น.	กายบริหาร/ระเบียบแถว/ประกอบอาหาร	60	กิจกรรมกลางแจ้ง/ทักษะลูกเสือ
06.30 – 07.30 น.	รับประทานอาหาร/ภารกิจส่วนตัว	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
07.30 – 08.00 น.	ตรวจเยี่ยม สายที่ 1 เครื่องแบบ ที่พัก สุขาภิบาล สายที่ 2 เครื่องแบบ ที่พัก สุขาภิบาล สายบริการ ความสะอาดบริเวณ	30	กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม

วัน – เวลา	กิจกรรม	เวลา (นาที)	ขอบข่ายเนื้อหา
08.00 – 08.30 น.	ประชุมกองรอบเสาธง	30	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ลูกเสือ
08.30 – 09.00 น.	นันทนาการ	30	กิจกรรมนันทนาการ
09.00 – 12.00 น.	วิชาปฐมพยาบาล	180	กิจกรรมทักษะลูกเสือ
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
13.00 – 13.30 น.	นันทนาการ	30	กิจกรรมนันทนาการ
13.30 – 14.30 น.	จิตอาสากับการสร้างปณิธานความดีของลูกเสือ กศน.	60	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ลูกเสือ
14.30 – 15.30 น.	สรุปบทเรียนสะท้อนความคิดเห็นประเมินผล	60	กิจกรรมนำเสนอผลการดำเนินงานตามโครงการ
15.30 – 16.30 น.	พิธีปิดการอบรม - ในห้องประชุม - รอบเสาธง	60	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ลูกเสือ
16.30 น.	เดินทางกลับ		กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ลูกเสือ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 การวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมการเดินทางไกล การอยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 การใช้ชีวิตชาวค่ายร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรม

กิจกรรมในค่ายพักแรมมีหลากหลายมากมาย ได้แก่ กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและอุดมการณ์ลูกเสือ กิจกรรมสร้างค่ายพักแรม กิจกรรมชีวิตชาวค่าย กิจกรรมทักษะลูกเสือ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมนันทนาการ และชุมนุมรอบกองไฟ ตลอดจนกิจกรรมนำเสนอผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาชุมชนและสังคม ซึ่งได้ดำเนินการไว้ก่อนการเข้าค่ายพักแรม ซึ่งกิจกรรมทั้งหลายเหล่านี้ได้กำหนดให้ลูกเสือทุกคน ทุกหมู่ ร่วมกันคิดแก้ปัญหา ร่วมกันวางแผน ลองผิดลองถูกร่วมกัน ตัดสินใจปฏิบัติร่วมกันอย่างมีความสุข และมีความภาคภูมิใจร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมทุกกิจกรรมจะทำให้ลูกเสือได้สัมผัสประสบการณ์ของการผจญภัย การมีเพื่อน การได้สัมผัสกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การได้หัวเราะอย่างมีความสุข และมีความสำเร็จสุขสมร่วมกัน

การใช้ชีวิตชาวค่าย และการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรม เป็นการฝึกทักษะชีวิต ฝึกให้รู้จักความเอื้ออาทร ความเข้าใจ รู้จักการให้อภัย รู้จักรู้รัก รู้สามัคคี รู้จักหน้าที่ มีวินัย รู้จักการปรับตัวเข้าหากัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสถานการณ์ที่คับขันและมีข้อจำกัดมากมาย ทำให้มีโอกาสพัฒนากระบวนความคิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานเป็นหมู่ ยอมรับบทบาท หน้าที่ของกันและกัน พัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้ตาม เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย เพื่อการเป็นพลเมืองดีของสังคม

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 การใช้ชีวิตชาวค่ายร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรม
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

บรรณานุกรม

กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข. **คู่มือปฐมพยาบาลสำหรับประชาชน ฉบับจิตอาสาเฉพาะกิจด้านการแพทย์.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเพทฯ : บริษัท โอ – วิทย์ (ประเทศไทย) จำกัด, 2560.

กวี พันธุ์มีเชาว์. **เงื่อนเชือก.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สกสค., 2555.

คณะอนุกรรมการลูกเสือฝ่ายฝึกอบรม สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ. **คู่มือฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือวิสามัญขั้นความรู้เบื้องต้น (B.T.C.).**พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว, 2550.

“จริยธรรม”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://th.wikipedia.org/wiki/จริยธรรม. (วันที่ค้นข้อมูล : 16 กุมภาพันธ์ 2561).

ชินวรณ์ บุญยเกียรติ. **ในสารานุกรมลูกเสือ (เล่ม1, หน้า ข).** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2554.

เทวินทร์ วารีศรี**. “วิชาอุบัติเหตุและการป้องกันอุบัติเหตุ**”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : **http://www.tawin.org.** (วันที่ค้นข้อมูล : 6 กุมภาพันธ์ 2561).

นุชจรีย์ ปัดสวน. **ประเภทเข็มทิศซิลวา**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://noppadonnie2222. wordpress.com (ส่วนประกอบของเข็มทิศซิลวา). (วันที่ค้นข้อมูล : 6 กุมภาพันธ์ 2561).

บุญไสย์ มาตย์นอก L.T..**คู่มือลูกเสือวิสามัญ 1 หลักสูตรเครื่องหมายลูกเสือโลก.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : บี.พี.ที. บุ๊คแอนด์ปริ้น, 2554.

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://th.wikipedia.org/wiki/พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (วันที่ค้นข้อมูล : 7 กุมภาพันธ์ 2561).

วิธีการผายปอด และการช่วยหายใจ”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.honestdocs.co/ artificial-respiration-methods**.** (วันที่ค้นข้อมูล : 8 กุมภาพันธ์ 2561).

วิภาพร วรหาญ. **การปฐมพยาบาลและการพยาบาลฉุกเฉิน**. พิมพ์ครั้งที่ 13. ขอนแก่น : ขอนแก่น การพิมพ์, 2552.

ศูนย์ฝึกอบรมปฐมพยาบาลและสุขภาพอนามัย สภากาชาดไทย. **คู่มือปฐมพยาบาลเบื้องต้น (Basic First Aid Manual).** พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : บริษัท เนชั่นไฮย์ 1954 จำกัด, 2559.

_____. **คู่มือปฐมพยาบาลเบื้องต้น (Basic First Aid Manual).** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ :บริษัท เซเว่นพริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด.2552.

_____. **"โรคลมแดด".** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.bangkokhealth.com/health/article/โรคลมแดด-638**.** (วันที่ค้นข้อมูล : 8 กุมภาพันธ์ 2561).

สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี. **"อุบัติเหตุจากการจมน้ำและการป้องกัน"**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.ipesp.ac.th/learning/supitcha/html/D3-3-7.html. (วันที่ค้นข้อมูล : 8 กุมภาพันธ์ 2561).

สภาลูกเสือแห่งชาติ. **90 ปี ลูกเสือไทย.** กรุงเทพ : โรงพิมพ์คุรุสภา. ลาดพร้าว, 2544.

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ราโชบาย แนวทางปฏิบัติ 9 ข้อ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http//www.thairath. (วันที่ค้นข้อมูล : 8 กุมภาพันธ์ 2561).

สำนักการลูกเสือยุวกาชาด และกิจกรรมนักเรียน. **กิจกรรมลูกเสือเพื่อพัฒนา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2554.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน. **เกณฑ์การประเมินคุณภาพงานลูกเสือในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : สกสค. ลาดพร้าว, 2551.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). **คู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือเสริมสร้างทักษะชีวิต ประเภทลูกเสือสามัญ หลักสูตรลูกเสือโท ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ฉบับปรับปรุง 2559).** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://resource.thaihealth.or.th/library/ musthave/15683. (วันที่ค้นข้อมูล : 8 กุมภาพันธ์ 2561).

สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ ร่วมกับ ฝ่ายวิชาการ กองการลูกเสือ กรมพลศึกษา . **"คู่มือการจัดการฝึกอบรมลูกเสือวิสามัญ"**

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ **สารานุกรมลูกเสือไทย 100 ปีการลูกเสือไทย**. กรุงเทพ. : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2554.

เสถียร หมุดปิน. **การใช้เข็มทิศซิลวา Silva**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://scout.bmk.in.th/ map_asimut/silva.htm (รูปเข็มทิศแบบซิลวา). (วันที่ค้นข้อมูล : 5 กุมภาพันธ์ 2561).

องค์การลูกเสือโลก. **หลักการลูกเสือ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.Scout.org/wso/ scout.html. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 กุมภาพันธ์ 2561).

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการจัดทำต้นฉบับชุดวิชา รายวิชาเลือกบังคับ และสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาลูกเสือ กศน. ทั้ง 3 ระดับการศึกษา ระหว่างวันที่ 5 – 9 กุมภาพันธ์ 2561 ณ โรงแรมนนทบุรีพาเลซ จังหวัดนนทบุรี

1. นายกฤตชัย อรุณรัตน์	เลขาธิการ กศน.
2. นางสาววิเลขา ลีสุวรรณ์	รองเลขาธิการ กศน.
3. นางสุรีวัลย์ ลิ้มพิพัฒนกุล	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาตรฐานการศึกษา
4. นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
5. นางสาววราภรณ์ ศิริวรรณ	ข้าราชการบำนาญ
6. นางสาวเนาวเรศ น้อยพานิชย์	ข้าราชการบำนาญ
7. นายไพฑูรย์ ลิศนันท์	ข้าราชการบำนาญ
8. นายเจริญศักดิ์ ดีแสน	ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาลำปาง
9. นายอนันต์ คงชุม	รองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัดสุโขทัย
10. นายวรวุฒิ หุนมาตรา	ผู้อำนวยการ กศน.เขตคลองสาน กทม.
11. นางสาววิมลรัตน์ ภูริคุปต์	ผู้อำนวยการ กศน.เขตบางเขน กทม.
12. นางอุบลรัตน์ ชุนหพันธ์	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
13. นายไพโรจน์ กันทพงศ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนลำมหาเมฆ (ประชาราตรีอนุสรณ์) จังหวัดปทุมธานี
14. ว่าที่ร้อยตรี สุเมธ สุจริยวงศ์	รองผู้อำนวยการโรงเรียนงามมานะ (แผน – ทับอุทิศ)
15. นายบวรวิทย์ เลิศไกร	รองผู้อำนวยการโรงเรียนศุภกรณ์วิทยา
16. นายบันเทิง จันทร์นิเวศน์	โรงเรียนบางมดวิทยา“สีสุกหวาดจวนอุปถัมภ์”
17. นางสาวสโรชา บุรีศรี	เลขานุการฯ สำนักงาน ก.ค.ศ.
18. นายกฤตพัฒน์ นิชัยวรุตมะ	สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน
19. นางกนกวรรณ นิ่มเจริญ	สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน
20. นายเอกสิทธิ์ สวัสดิ์วงค์	สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
21. นายเอกชัย ลำเหลือ	สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
22. นายศรัณยพงศ์ ขัติยะนนท์	กศน.อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

23. นายขวัญชัย เนียมหอม	กศน.อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
24. นางสาววรรณพร ปัทมานนท์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
25. นางสาวเบ็ญจวรรณ อำไพศรี	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
26. นางเยาวรัตน์ ปิ่นมณีวงศ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
27. นางสาวฐิติมา วงศ์บัณฑวรรณ	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
28. นางกมลทิพย์ ช่วยแก้ว	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
29. นางสาวสุจริยา พุ่มไสล	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
30. นายจตุรงค์ ทองดารา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
31. นางสุกัญญา กุลเลิศพิทยา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
32. นายชัยวิชิต สารัญ	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการบรรณาธิการต้นฉบับชุดวิชา รายวิชาเลือกบังคับ และสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาลูกเสือ กศน. ทั้ง 3 ระดับการศึกษา ครั้งที่ 2 วันที่ 12 – 16 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุมอารีย์ กุลตัณฑ์ อาคาร กศน.ชั้น 6

นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
นางสาววราภรณ์ ศิริวรรณ	ข้าราชการบำนาญ
นางสาวเนาวเรศ น้อยพานิช	ข้าราชการบำนาญ
นายเจริญศักดิ์ ดีแสน	ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาลำปาง
นายบันเทิง จันทร์นิเวศน์	โรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหวาดอุปถัมภ์”
นายขวัญชัย เนียมหอม	กศน.อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
นายชัยวิชิต สารัญ	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการบรรณาธิการต้นฉบับชุดวิชา รายวิชาเลือกบังคับ และสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาลูกเสือ กศน. ทั้ง 3 ระดับการศึกษา ครั้งที่ 2 วันที่ 26 – 30 มีนาคม 2561 ณ โรงแรมชลพฤกษ์ รีสอร์ท จังหวัดนครนายก

นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
นางสาววราภรณ์ ศิริวรรณ	ข้าราชการบำนาญ
นางสาวเนาวเรศ น้อยพานิช	ข้าราชการบำนาญ
นายเจริญศักดิ์ ดีแสน	ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาลำปาง
นายบันเทิง จันทร์นิเวศน์	โรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหวาดอุปถัมภ์”
นายขวัญชัย เนียมหอม	กศน.อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
นายชัยวิชิต สารัญ	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการบรรณาธิการต้นฉบับชุดวิชา รายวิชาเลือกบังคับ และสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาลูกเสือ กศน. ทั้ง 3 ระดับการศึกษา ครั้งที่ 3 วันที่ 7 – 9 พฤษภาคม 2561 ณ โรงแรมนนทบุรี พาเลซ นนทบุรี

นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
นางสาววราภรณ์ ศิริวรรณ	ข้าราชการบำนาญ
นางสาวเนาวเรศ น้อยพานิช	ข้าราชการบำนาญ
นางนพรัตน์ เวโรจน์เสรีวงศ์	ข้าราชการบำนาญ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายกฤตชัย อรุณรัตน์	เลขาธิการ กศน.
นางสาววิเลขา ลีสุวรรณ์	รองเลขาธิการ กศน.
นางสาววราภรณ์ ศิริวรรณ	ข้าราชการบำนาญ
นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

คณะทำงาน

นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์	หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาสื่อการเรียนรู้ กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
นางสาวทิพวรรณ วงค์เรือน	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
นางสาวชมพูนท สังข์พิชัย	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวทิพวรรณ วงค์เรือน	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
นางสาววิยะดา ทองดี	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
นางสาวนภาพร อมรเดชาวัฒน์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
นางวรรณี ศรีศิริวรรณกุล	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
นางสาวชาลินี ธรรมธิษา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
นางสาวชมพูนท สังข์พิชัย	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
นางสาวขวัญฤดี ลิวรรโณ	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ผู้ออกแบบปก

นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ห้ามจำหน่าย

ชุดวิชาเล่มนี้ ลิขสิทธิ์เป็นของ สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ